

RAFAKO S.A.

GRUPA PBG

**SPRAWOZDANIE FINANSOWE
ZA ROK ZAKOŃCZONY
DNIA 31 GRUDNIA 2016 ROKU**

wraz z opinią biegłego rewidenta

Spis treści

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	1
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	2
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	4
Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	5
DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE	6
1. Informacje ogólne	6
2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego	6
3. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki	6
4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego	7
5. Inwestycje Spółki	7
6. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach	9
6.1. Profesjonalny osąd	9
6.2. Niepewność szacunków	9
7. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego	12
7.1. Oświadczenie o zgodności	13
7.2. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych	14
8. Istotne zasady rachunkowości	14
8.1. Wycena do wartości godziwej	14
8.2. Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej	14
8.3. Rzeczowe aktywa trwałe	15
8.4. Wartości niematerialne	16
8.5. Wartość firmy	17
8.6. Udziały i akcje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsiębiorstwach	18
8.7. Leasing	18
8.8. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	18
8.9. Koszty finansowania zewnętrznego	19
8.10. Odzyskiwalna wartość aktywów długoterminowych	19
8.11. Aktywa finansowe	19
8.12. Utrata wartości aktywów finansowych	21
8.12.1. Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu	21
8.12.2. Aktywa finansowe wykazywane według kosztu	21
8.12.3. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	21
8.13. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	21
8.14. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia	22
8.15. Zapasy	22
8.16. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	22
8.17. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	22
8.18. Kapitał podstawowy	23
8.19. Rezerwy	23
8.20. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne	23
8.21. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	23
8.22. Świadczenia pracownicze	24
8.23. Przychody	24
8.23.1. Sprzedaż towarów i produktów	24
8.23.2. Świadczenie usług	25
8.23.3. Odsetki	25
8.23.4. Dywidendy	25
8.23.5. Przychody z tytułu wynajmu	25
8.23.6. Umowy o usługi budowlane	25
8.23.7. Dotacje rządowe	26
8.24. Podatki	26
8.24.1. Podatek dochodowy	26
8.25. Zysk/(strata) netto na jedną akcję	27
9. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości (istotne zasady (polityka) rachunkowości)	28
10. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie	31
10.1. Wdrożenie MSSF 15	32
10.2. Wdrożenie MSSF 9	32
10.3. Wdrożenie MSSF 16	32

10.4.	Wdrożenie pozostałych standardów i interpretacji	32
11.	Segmenty operacyjne	32
12.	Informacje dotyczące umów o usługę budowlaną	33
12.2.	Rezerwa na straty wynikające z umów o usługę budowlaną	35
12.3.	Rezerwa na koszty kar z tytułu nieterminowej realizacji lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych umów o usługę budowlaną	35
13.	Przychody i koszty	36
13.1.	Przychody ze sprzedaży produktów i usług	36
13.2.	Przychody ze sprzedaży materiałów	36
13.3.	Geograficzne obszary działalności	37
13.4.	Koszty sprzedanych produktów i usług oraz materiałów	37
13.5.	Koszty amortyzacji, odpisów aktualizujących, różnic kursowych oraz zapasów ujęte w zysku lub stracie	38
13.6.	Koszty świadczeń pracowniczych	39
13.7.	Pozostałe przychody operacyjne	39
13.8.	Pozostałe koszty operacyjne	40
13.9.	Przychody finansowe	40
13.10.	Koszty finansowe	41
14.	Podatek dochodowy	41
14.1.	Obciążenie podatkowe	41
14.2.	Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej	42
14.3.	Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 31 grudnia 2016 roku	43
15.	Propozycja pokrycia straty za 2016 rok	43
16.	Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję	44
17.	Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	45
18.	Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS	46
19.	Rzeczowe aktywa trwałe	47
20.	Środki trwałe w leasingu	49
21.	Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	49
22.	Wartości niematerialne	49
23.	Akcje/udziały w jednostkach zależnych oraz pozostałych jednostkach	51
24.	Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów - długoterminowe	51
25.	Inne aktywa finansowe długoterminowe	51
26.	Zapasy	52
27.	Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów krótkoterminowe	53
27.1.	Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych oraz pozostałych należności	54
28.	Aktywa finansowe krótkoterminowe	55
28.1.	Udzielone pożyczki	55
28.2.	Inne aktywa finansowe krótkoterminowe	56
28.3.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	56
29.	Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki	57
29.1.	Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych	57
29.3.	Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach	57
29.4.	Zabezpieczenia ustanowione na zapasach	57
29.5.	Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych	57
30.	Kapitał własny	58
30.1.	Kapitał podstawowy	58
30.2.	Wartość nominalna akcji	58
30.3.	Prawa akcjonariuszy	58
30.4.	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	58
30.5.	Wypłacone dywidendy	58
30.6.	Zarządzanie kapitałem	59
31.	Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A. na koniec okresu sprawozdawczego	59
32.	Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki	60
33.	Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	61
33.1.	Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia	61
34.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	62
34.1.	Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania – długoterminowe	62

34.2.	Rezerwy, zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania – krótkoterminowe	62
34.3.	Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	63
34.4.	Zobowiązania z tytułu nabycia środków trwałych i wartości niematerialnych	63
34.5.	Rezerwa na koszty z tytułu niewykorzystanych urlopów	64
34.6.	Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	64
34.7.	Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych	65
34.8.	Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji bankowych i poręczeń	65
34.9.	Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	65
34.10.	Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego	66
35.	Dotacje	66
36.	Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	67
37.	Wykorzystanie wpływów z emisji papierów wartościowych	67
38.	Zobowiązania z tytułu umów leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	68
39.	Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez jednostkę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji	68
40.	Gwarancje	69
41.	Sprawy sporne, postępowania sądowe	70
42.	Należności od jednostki powiązanej wynikające z zawartego układu	71
43.	Informacje o podmiotach powiązanych	73
43.1.	Jednostka dominująca Spółki	74
43.2.	Wspólne przedsięwzięcia, w których Spółka jest współnikiem	74
43.3.	Warunki transakcji z podmiotami powiązаныmi	74
43.4.	Transakcje z udziałem innych członków Zarządu i Rady Nadzorczej	75
43.5.	Akcje w posiadaniu członków organów zarządzających i nadzorujących	75
43.6.	Udziały wyższej kadry kierowniczej w programie akcji pracowniczych	75
43.7.	Wynagrodzenia wyższej kadry kierowniczej Spółki	75
44.	Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz	77
45.	Informacja o umowie z byłym rewidentem lub podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych za wyżej wymienione okresy	77
46.	Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym	77
46.1.	Ryzyko stopy procentowej	78
46.2.	Ryzyko walutowe	78
46.3.	Ryzyko cen towarów	79
46.4.	Ryzyko kredytowe	79
46.5.	Ryzyko związane z płynnością	80
47.	Instrumenty pochodne	80
48.	Instrumenty finansowe	81
48.1.	Wartość bilansowa klas i kategorii instrumentów finansowych	81
48.2.	Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w rachunku zysków i strat w podziale na kategorie instrumentów finansowych	83
48.3.	Ryzyko płynności	87
49.	Zatrudnienie	89
50.	Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego	89

Sprawozdanie z całkowitych dochodów za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 roku

	Nota	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015
Działalność kontynuowana			
Przychody ze sprzedaży		738 227	989 296
Przychody ze sprzedaży produktów i usług	13.1	735 758	987 274
Przychody ze sprzedaży materiałów	13.2	2 469	2 022
		<hr/>	<hr/>
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	13.4	(719 704)	(906 829)
Zysk/(strata) brutto ze sprzedaży		18 523	82 467
		<hr/>	<hr/>
Pozostałe przychody operacyjne	13.7	7 236	8 858
Koszty sprzedaży	13.4	(31 578)	(28 564)
Koszty ogólnego zarządu	13.4	(44 285)	(39 389)
Pozostałe koszty operacyjne	13.8	(12 869)	(7 797)
Zysk/(strata) z działalności operacyjnej		(62 973)	15 575
		<hr/>	<hr/>
Przychody finansowe	13.9	2 616	13 403
Koszty finansowe	13.10	(7 161)	(6 916)
Wynik na zbyciu jednostki zależnej		-	11 376
Zysk/(strata) brutto		(67 518)	33 438
		<hr/>	<hr/>
Podatek dochodowy	14	5 277	(6 851)
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej	15, 16	(62 241)	26 587
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Inne całkowite dochody za okres		(822)	(487)
<i>Pozycje podlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych</i>			
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej		(129)	(233)
Inne całkowite dochody netto podlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych		(129)	(233)
		<hr/>	<hr/>
<i>Pozycje niepodlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych</i>			
Inne całkowite dochody wynikające z zysków/(strat) aktuarialnych		(855)	(314)
Podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów		162	60
Inne całkowite dochody netto niepodlegające przekwalifikowaniu do zysku/(straty) w kolejnych okresach sprawozdawczych		(693)	(254)
		<hr/>	<hr/>
Całkowity dochód za rok		(63 063)	26 100
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Średnia ważona liczba akcji	16	84 931 998	74 472 635
Podstawowy/rozwodniony zysk/(strata) na jedną akcję w złotych	16	(0,73)	0,36
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Racibórz, dnia 21 marca 2017 roku

Agnieszka Wasilewska-Semail	Krzysztof Burek	Jarosław Dusiło	Edward Kasprzak	Tomasz Tomczak	Jolanta Markowicz
--------------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	----------------	-------------------

Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Główny Księgowy
----------------	--------------------	--------------------	--------------------	--------------------	-----------------

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

na dzień 31 grudnia 2016 roku

	<i>Nota</i>	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
AKTYWA			
Aktywa trwałe (długoterminowe)			
Rzeczowe aktywa trwałe	19	147 968	153 827
Wartości niematerialne	22	11 058	11 488
Należności z tytułu dostaw i usług, pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów długoterminowe	24	284	6 392
Należności z tytułu dostaw i usług		3	5 660
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów		281	732
Aktywa finansowe długoterminowe		64 570	60 889
Akcje/udziały w jednostkach zależnych	23	29 349	25 032
Akcje/udziały w pozostałych jednostkach	23	227	229
Inne aktywa finansowe długoterminowe	25	34 994	35 628
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	14.3	48 177	42 738
		272 057	275 334
Aktywa obrotowe (krótkoterminowe)			
Zapasy	26	13 039	18 804
Należności z tytułu dostaw i usług, pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów krótkoterminowe	27	294 144	312 470
Należności z tytułu dostaw i usług		188 754	141 934
Należności z tytułu podatku dochodowego		10 918	7 095
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów		94 472	163 441
Należności z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i związane z wyceną kontraktów rozliczenia międzyokresowe	12	172 387	276 703
Aktywa finansowe krótkoterminowe		77 470	103 541
Udzielone pożyczki krótkoterminowe	28.1	458	486
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe	28.2	11 130	5 946
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	28.3	65 882	97 109
		557 040	711 518
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	21	7	119
SUMA AKTYWÓW		829 104	986 971

Racibórz, dnia 21 marca 2017 roku

Agnieszka
Wasilewska-Semail

Krzysztof Burek

Jarosław Dusiło

Edward Kasprzak

Tomasz Tomczak

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

na dzień 31 grudnia 2016 roku

	Nota	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
PASYWA			
Kapitał własny			
Kapitał podstawowy	30.1	169 864	169 864
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	30.4	95 340	95 340
Kapitał zapasowy		131 301	104 716
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału zagranicznego		(69)	60
Zyski zatrzymane / Niepokryte straty		(67 676)	21 843
		328 760	391 823
Zobowiązania długoterminowe			
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	34.1, 38	2 662	3 111
Rezerwa z tytułu świadczeń pracowniczych	33	21 773	23 500
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania długoterminowe		19 598	25 544
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	34.1	11 874	20 796
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych i wartości niematerialnych	34.1	16	112
Pozostałe zobowiązania	34.1	7 708	4 636
		44 033	52 155
Zobowiązania krótkoterminowe			
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania krótkoterminowe		201 981	307 537
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	34.2	120 449	256 803
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych i wartości niematerialnych	34.2	954	1 790
Pozostałe zobowiązania	34.2	80 578	48 944
Bieżąca część oprocentowanych kredytów bankowych i pożyczek	32	149 112	111 213
Pozostałe zobowiązania finansowe oraz z tytułu leasingu finansowego	34.2, 38	1 616	1 278
Rezerwa z tytułu świadczeń pracowniczych	33	1 994	1 973
Zobowiązania, rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i przychody przyszłych okresów		101 608	120 992
Zobowiązania z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną	12	76 992	90 378
Rezerwy z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną	12	24 095	29 807
Dotacje	35	521	807
		456 311	542 993
Zobowiązania razem		500 344	595 148
SUMA PASYWÓW		829 104	986 971

Racibórz, dnia 21 marca 2017 roku

Agnieszka Wasilewska-Semal
Krzysztof Burek
Jarosław Dusiło
Edward Kasprzak
Tomasz Tomczak
Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu
Wiceprezes Zarządu
Wiceprezes Zarządu
Wiceprezes Zarządu
Wiceprezes Zarządu
Główny Księgowy

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 roku

	Nota	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk/(strata) brutto		(67 518)	33 438
Korekty o pozycje:		13 386	(38 043)
Amortyzacja	13.5	11 674	10 662
(Zyski)/straty z tytułu różnic kursowych		(14)	(4)
Odsetki i dywidendy, netto		4 267	4 322
(Zysk)/strata na działalności inwestycyjnej	28.2	569	(13 865)
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu należności	17	22 670	135 996
(Zwiększenie)/ zmniejszenie stanu zapasów		5 765	2 911
Zwiększenie/ (zmniejszenie) stanu zobowiązań i rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych z wyjątkiem kredytów i pożyczek	17	(110 510)	(55 732)
Zmiana stanu rozliczeń z tytułu umów o usługę budowlaną	17	85 218	(116 262)
Podatek dochodowy zapłacony		(6 444)	(4 768)
Pozostałe		191	(1 303)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(54 132)	(4 605)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych		1 089	323
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	17	(5 200)	(24 524)
Sprzedaż jednostki zależnej			48 000
Nabycie udziałów w jednostce zależnej		(4 317)	-
Dywidendy i odsetki otrzymane		6	16
Udzielenie pożyczek		43	(403)
Spłata udzielonych pożyczek		-	31
Pozostałe		-	(1 440)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(8 379)	22 003
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z emisji akcji	36	-	89 225
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego		(2 148)	(1 565)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia pożyczek/kredytów		37 773	-
Spłata kredytów/pożyczek	17	-	(18 570)
Odsetki zapłacone	17	(3 121)	(3 578)
Prowizje bankowe		(821)	(1 051)
Pozostałe		(274)	1 135
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		31 409	65 596
Zwiększenie/(zmniejszenie) netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(31 102)	82 994
Różnice kursowe netto		(125)	(233)
Środki pieniężne na początek okresu	28.3	97 109	14 348
Środki pieniężne na koniec okresu	28.3	65 882	97 109

Racibórz, dnia 21 marca 2017 roku

Agnieszka Wasilewska-Semail	Krzysztof Burek	Jarosław Dusiño	Edward Kasprzak	Tomasz Tomczak	Jolanta Markowicz
Prezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Wiceprezes Zarządu	Główny Księgowy

Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 roku

	<i>Kapitał podstawowy</i>	<i>Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej</i>	<i>Kapitał zapasowy</i>	<i>Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej</i>	<i>Zyski zatrzymane/ Niepokryte straty</i>	<i>Razem</i>
Na 1 stycznia 2016 roku	169 864	95 340	104 716	60	21 843	391 823
Zysk z działalności kontynuowanej	–	–	–	–	(62 241)	(62 241)
Inne całkowite dochody	–	–	–	(129)	(693)	(822)
Podział wyniku z lat ubiegłych	–	–	26 585	–	(26 585)	–
Na 31 grudnia 2016 roku	169 864	95 340	131 301	(69)	(67 676)	328 760
Na 1 stycznia 2015 roku	139 200	36 778	81 201	293	19 025	276 497
Zysk z działalności kontynuowanej	–	–	–	–	26 587	26 587
Inne całkowite dochody	–	–	–	(233)	(254)	(487)
Podział wyniku z lat ubiegłych	–	–	23 515	–	(23 515)	–
Emisja akcji serii J	30 664	58 562	–	–	–	89 226
Na 31 grudnia 2015 roku	169 864	95 340	104 716	60	21 843	391 823

Racibórz, dnia 21 marca 2017 roku

Agnieszka
Wasilewska-Semail

Krzysztof Burek

Jarosław Dusiło

Edward Kasprzak

Tomasz Tomczak

Jolanta Markowicz

Prezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Wiceprezes Zarządu

Główny Księgowy

DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

1. Informacje ogólne

RAFAKO S.A. ("Spółka") jest spółką akcyjną z siedzibą w Raciborzu, ul. Łąkowa 33, której akcje znajdują się w publicznym obrocie. Spółka została utworzona aktem notarialnym dnia 12 stycznia 1993 roku. W dniu 24 sierpnia 2001 roku została wpisana do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 34143 prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Spółce nadano numer statystyczny REGON 270217865.

Czas trwania działalności Spółki jest nieoznaczony.

Sprawozdanie finansowe Spółki obejmuje rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku.

Głównym przedmiotem działalności Spółki jest:

- Produkcja wytwornic pary, z wyłączeniem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą,
- Obróbka metali i nakładanie powłok na metale,
- Produkcja przemysłowych urządzeń chłodniczych i wentylacyjnych,
- Naprawa i konserwacja metalowych wyrobów gotowych,
- Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia,
- Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane,
- Sprzedaż hurtowa wyrobów metalowych oraz sprzętu i dodatkowego wyposażenia hydraulicznego i grzejnego,
- Sprzedaż hurtowa odpadów i złomu,
- Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne,
- Pozostałe badania i analizy techniczne.

Spółka posiada Oddział w Turcji sporządzający samodzielne sprawozdanie finansowe, zgodne z prawem tureckim. Walutą funkcjonalną oddziału jest EUR.

Podmiotem bezpośrednio dominującym Spółki jest PBG S.A. z siedzibą w Poznaniu.

2. Identyfikacja skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Spółka prezentująca niniejsze sprawozdanie sporządza również skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej RAFAKO za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku, które zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 21 marca 2017 roku.

3. Skład Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku i do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu Spółki.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego skład Zarządu przedstawia się następująco:

Agnieszka Wasilewska-Semail	- Prezes Zarządu
Krzysztof Burek	- Wiceprezes Zarządu
Jarosław Dusiło	- Wiceprezes Zarządu
Edward Kasprzak	- Wiceprezes Zarządu
Tomasz Tomczak	- Wiceprezes Zarządu

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku nie miały miejsca zmiany w składzie Rady Nadzorczej Spółki.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego skład Rady Nadzorczej przedstawia się następująco:

Jerzy Wiśniewski	- Przewodniczący Rady Nadzorczej
Dariusz Sarnowski	- Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej
Krzysztof Gerula	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Przemysław Schmidt	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Dariusz Szymański	- Członek Rady Nadzorczej
Adam Szyszka	- Członek Rady Nadzorczej (niezależny)
Małgorzata Wiśniewska	- Członek Rady Nadzorczej

4. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze sprawozdanie finansowe za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku zostało zatwierdzone przez Zarząd Spółki w dniu 21 marca 2017 roku.

5. Inwestycje Spółki

Spółka posiadała w okresie sprawozdawczym inwestycje w następujących jednostkach zależnych, współzależnych i stowarzyszonych:

Nazwa i siedziba jednostki	Podstawowy przedmiot działalności	Procentowy udział Spółki w kapitale	
		31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
PGL – DOM Sp. z o.o. Racibórz	Obsługa nieruchomości na własny rachunek	100%	100%
RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. Racibórz	Działalność w zakresie projektowania budowlanego, urbanistycznego, technologicznego	51,05%	51,05%
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o.* Gliwice	Działalność w zakresie projektowania budowlanego, urbanistycznego, technologicznego i doradztwo inżynierskie	69,13%	63,90%
RAFAKO ENGINEERING SOLUTION doo Belgrad	Działalność w zakresie projektowania technologicznego łącznie z doradztwem i sprawowaniem nadzoru dla budownictwa, przemysłu i ochrony środowiska	77%	77%
RAFAKO Hungary Kft. Budapeszt	Montaż urządzeń w przemyśle energetycznym i chemicznym	100%	100%
E001RK Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych oraz związanych z budową dróg i autostrad, dróg szynowych i kolei podziemnej, mostów i tuneli, działalność w zakresie inżynierii i doradztwa technicznego i naukowego, produkcja, naprawa i konserwacja maszyn i urządzeń, wytwarzanie, przesyłanie i handel energią elektryczną	100%	100%
E003B7 Sp. z o.o. Racibórz	Realizacja projektów budowlanych, działalność w zakresie doradztwa i projektowania budowlanego, inżynierskiego i technologicznego	100%	100%

* jednostka zależna od RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o. i od PGL-DOM Sp. z o.o., zależna pośrednio od RAFAKO S.A.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Spółkę w podmiotach zależnych był równy udziałowi Spółki w kapitałach tych jednostek, za wyjątkiem jednostki zależnej ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o., w której RAFAKO Engineering Sp. z o.o. posiada 41,74% udziałów uprzywilejowanych w kapitale spółki (stanowią 58,90% głosów na Zgromadzeniu Wspólników Spółki), natomiast PGL – DOM Sp. z o.o. posiada 47,83% udziałów w kapitale spółki, które stanowią 33,74% liczby głosów na Zgromadzeniu Wspólników Spółki.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku udział w ogólnej liczbie głosów posiadany przez Spółkę w podmiotach zależnych był równy udziałowi Spółki w kapitałach tych jednostek, za wyjątkiem jednostki zależnej ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o., w której RAFAKO Engineering Sp. z o.o. posiada 40% udziałów uprzywilejowanych w kapitale spółki (stanowią 57,14% głosów na Zgromadzeniu Wspólników Spółki), natomiast PGL – DOM Sp. z o.o. posiada 43,48% udziałów w kapitale spółki, które stanowią 31,06% liczby głosów na Zgromadzeniu Wspólników Spółki.

W dniu 29 kwietnia 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie wspólników spółki RAFAKO Engineering Sp. z o.o. podjęło uchwałę w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego z kwoty 1 959 000,00 złotych do kwoty 3 555 500 złotych, tj. o kwotę 1 596 500,00 złotych, poprzez utworzenie 3 193 nowych udziałów, o wartości nominalnej 500,00 złotych każdy udział. Nowoutworzone udziały zostały objęte przez dotychczasowych wspólników spółki w ilości proporcjonalnej do posiadanych przez nich udziałów, tj.

- RAFAKO S.A. objęło 1 630 udziałów o wartości nominalnej 500 złotych o łącznej wartości 815 000 złotych, które zostały pokryte wkładem pieniężnym w wysokości 4 317 tysięcy złotych;
- PBG Oil & Gas Sp. z o.o. objęła 1 563 udziały o wartości nominalnej 500 złotych o łącznej wartości 781 500 złotych, które zostały pokryte wkładem niepieniężnym o łącznej wartości 4 140 tysięcy złotych w postaci zorganizowanej części przedsiębiorstwa.

Po zarejestrowaniu podwyższenia kapitału RAFAKO Engineering Sp. z o.o., które miało miejsce 5 stycznia 2017 roku, udział RAFAKO S.A. w kapitale zakładowym nie uległ zmianie i wynosi 51,05%, a udział PBG oil and gas Sp. z o.o. 48,95%.

W dniu 30 czerwca 2016 roku spółka zależna PGL DOM Sp. z o.o. nabyła od udziałowca mniejszościowego 100 udziałów w spółce zależnej ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. za kwotę 137 tysięcy złotych, zwiększając tym samym udział procentowy w kapitale spółki do 47,83%.

W dniu 13 września 2016 roku na mocy podpisanego aktu notarialnego została utworzona nowa spółka RENG-NANO Sp. z o.o. Wartość kapitału podstawowego spółki wynosi 1 000 000 złotych i dzieli się na 10 000 udziałów o wartości nominalnej po 100 złotych każdy. Udziały w kapitale zakładowym objęte zostały za wkłady pieniężne przez następujących wspólników :

- RAFAKO ENGINEERING Sp. z o.o., które objęło 6 000 udziałów, o łącznej wartości nominalnej 600 000 złotych, co stanowi 60% udziałów w kapitale zakładowym spółki;
- NANO Corp Ltd. z siedzibą w Seulu, które objęło 3 500 udziałów, o łącznej wartości nominalnej 350 000 złotych, co stanowi 35% udziałów w kapitale zakładowym spółki;
- Marka Buzanowskiego – Konakry, który objął 500 udziałów, o łącznej wartości nominalnej 50 000 złotych, co stanowi 5% udziałów w kapitale zakładowym spółki.

W dniu 27 lutego 2017 roku spółka RENG-NANO Sp. z o.o. została zarejestrowana w Sądzie Rejonowym w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy KRS pod numerem 0000663393.

W dniu 12 października 2016 roku spółka zależna RAFAKO Engineering Sp. z o.o. nabyła od udziałowca mniejszościowego 40 udziałów w spółce zależnej ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o. za kwotę 20 tysięcy złotych, zwiększając tym samym udział procentowy w kapitale spółki do 41,74%.

6. Istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

6.1. Profesjonalny osąd

Sporządzenie sprawozdania finansowego Spółki wymaga od Zarządu osądów, szacunków oraz założeń, które mają wpływ na prezentowane przychody, koszty, aktywa i zobowiązania i powiązane z nimi noty oraz ujawnienia dotyczące zobowiązań warunkowych. Niepewność co do tych założeń i szacunków może spowodować istotne korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w przyszłości.

W procesie stosowania zasad (polityki) rachunkowości Zarząd dokonał następujących osądów, które mają największy wpływ na przedstawiane wartości bilansowe aktywów i zobowiązań.

Klasyfikacja umów leasingu, w których Spółka występuje jako leasingobiorca

Spółka występuje jako strona umów leasingu. Spółka dokonuje klasyfikacji leasingu jako operacyjnego lub finansowego w oparciu o ocenę, w jakim zakresie ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy. Ocena ta opiera się na treści ekonomicznej każdej transakcji.

Identyfikacja wbudowanych instrumentów pochodnych

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego kierownictwo Spółki dokonuje oceny, czy w ramach podpisanych umów występują cechy ekonomiczne i ryzyko właściwe dla wbudowanego instrumentu pochodnego w walucie obcej, które byłyby ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwym dla umowy zasadniczej (głównego kontraktu).

Umowy konsorcjalne

Każdorazowo, po podpisaniu umowy o usługę budowlaną realizowanej w ramach konsorcjum, Zarząd dokonuje oceny charakteru umowy w celu określenia sposobu ujmowania przychodów i kosztów kontraktowych.

6.2. Niepewność szacunków

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na dzień bilansowy, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym roku finansowym. Spółka przyjęła założenia i szacunki na temat przyszłości na podstawie wiedzy posiadanej podczas sporządzania sprawozdania finansowego. Występujące założenia i szacunki mogą ulec zmianie na skutek wydarzeń w przyszłości wynikających ze zmian rynkowych lub zmian nie będących pod kontrolą Spółki. Takie zmiany są odzwierciedlane w szacunkach lub założeniach w chwili wystąpienia.

Poniżej omówiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości i inne kluczowe źródła niepewności występujące na koniec okresu sprawozdawczego, z którymi związane jest istotne ryzyko znaczącej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w następnym okresie sprawozdawczym.

Utrata wartości aktywów

Na koniec okresu sprawozdawczego Spółka przeprowadza test na utratę wartości wartości firmy oraz analizę utraty wartości rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania, w przypadku których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości. Wymaga to oszacowania wartości użytkowej ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego należą te aktywa. Oszacowanie wartości użytkowej polega na ustaleniu przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez ośrodek wypracowujący środki pieniężne i ustalenia stopy dyskontowej do zastosowania w celu obliczenia bieżącej wartości tych przepływów. Spółka dokonała oceny, czy występują przesłanki mogące wskazywać na utratę wartości aktywów. Przeprowadzona analiza wykazała, że w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku przesłanki takie nie wystąpiły.

Wartości odpisów aktualizujących wartość aktywów na koniec okresu sprawozdawczego zostały przedstawione w notach 19, 24, 25, 26, 27 i 28.2 niniejszego sprawozdania finansowego.

Wycena rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych

Rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych zostały oszacowane za pomocą metod aktuarialnych. Przyjęte w tym celu założenia zostały przedstawione w nocie 33.1. Zmiana rezerw z tytułu świadczeń pracowniczych w okresie związana jest z ujęciem kosztów bieżącego zatrudnienia, kosztów odsetek oraz wypłaconych świadczeń.

W roku zakończymy 31 grudnia 2016 roku w związku z uruchomieniem Programu Dobrowolnych Odejść dla pracowników Spółki, który szerzej został opisany w nocie 34.9, Zarząd Spółki podjął decyzję o utworzeniu rezerw w kwocie 7 622 tysiące złotych w celu pokrycia szacowanych kosztów Programu.

Składnik aktywów z tytułu podatku dochodowego

Spółka rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego, w tym aktywa z tytułu straty podatkowej, bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie w oparciu o przygotowane projekcje wyniku podatkowego. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie stałoby się nieuzasadnione. Aktywa z tytułu podatku odroczonego są wyceniane przy zastosowaniu stawek podatkowych, które będą stosowane na moment przewidywanego zrealizowania składnika aktywów, przyjmując za podstawę przepisy podatkowe, które obowiązywały na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek ustala się wykorzystując odpowiednie techniki wyceny. Przy wyborze odpowiednich metod i założeń Spółka kieruje się profesjonalnym osądem. Sposób ustalenia wartości godziwej poszczególnych instrumentów finansowych został przedstawiony w nocie 48.

Stawki amortyzacyjne

Wysokość stawek oraz odpisów amortyzacyjnych jest ustalana na podstawie przewidywanego okresu ekonomicznego użytkowania danego składnika rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych, a także szacunków dotyczących wartości rezydualnej środków trwałych. Spółka corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów ekonomicznej użyteczności na podstawie bieżących szacunków.

Ujmowanie przychodu

Spółka stosuje metodę procentowego zaawansowania prac przy rozliczaniu kontraktów długoterminowych. Stosowanie tej metody wymaga od Spółki szacowania proporcji dotychczas wykonanych prac do całości usług do wykonania. Gdyby szacunek łącznych kosztów realizacji kontraktów wzrósł o 10%, w stosunku do oszacowania Spółki, kwota przychodu zostałaby zmniejszona o około 32,7 mln złotych.

Przychody są ujmowane w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że spółka uzyskała korzyści ekonomiczne związane z daną transakcją oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób.

Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży wykazuje się w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej z tytułu sprzedaży towarów i usług po pomniejszeniu o podatek od towarów i usług, rabaty i upusty:

- a) przychód ze sprzedaży produktów i towarów ujmuje się w momencie, gdy znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności produktów i towarów zostały przekazane nabywcy oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób;
- b) przychody z tytułu świadczenia usług budowlanych są ujmowane na podstawie stopnia zaawansowania ich realizacji. Przychody z tytułu realizacji umów o usługę budowlaną rozpoznaje się i ujmuje zgodnie z zasadami omówionymi w nocie 8.23.6;
- c) przychody z tytułu sprzedaży usług ujmuje się w okresie, w którym świadczono usługę wtedy, gdy: - kwotę przychodów można ocenić w sposób wiarygodny, - istnieje prawdopodobieństwo, że jednostka gospodarcza uzyska korzyści ekonomiczne z tytułu transakcji, - stopień realizacji transakcji na dzień bilansowy może być określony w wiarygodny sposób.

Rezerwa na przewidywane straty na kontrakcie

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Spółka dokonuje aktualizacji szacunków całkowitych przychodów oraz kosztów z tytułu umów o usługę budowlaną rozliczanych metodą stopnia zaawansowania kontraktu. Przewidywaną stratę na kontrakcie Spółka ujmuje jako koszt zgodnie z MSSF. Szczegóły dotyczące rozliczenia przychodów i kosztów z umów o usługę budowlaną za rok obrotowy zostały przedstawione w notach 8.23.6 i 12 niniejszego sprawozdania finansowego.

Rezerwa na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów

Spółka tworzy rezerwę na karę umowną z tytułu nieterminowej realizacji umowy, jeżeli występuje istotne prawdopodobieństwo naliczenia kary za opóźnienie w realizacji przedmiotu umowy i opóźnienie to powstało z winy Spółki, jako wykonawcy umowy. Wysokość rezerwy wynika z zapisanej w danej umowie wartości kary za dany okres opóźnienia. Szczegóły dotyczące wartości oszacowanych w ten sposób rezerw zostały zaprezentowane w nocie 12 dodatkowych informacji i objaśnień.

Rezerwa na naprawy gwarancyjne

Rezerwy na naprawy gwarancyjne są tworzone w następstwie oszacowania spodziewanych i możliwych do oszacowania kosztów nadzoru własnego i obcego, napraw, prac i robót gwarancyjnych związanych z zobowiązaniami kontraktowymi Spółki, wynikającymi z zakończenia realizacji kontraktu długoterminowego (w tym kosztów usuwania tzw. „usterek nielimitujących” oraz innych kosztów zakończonego projektu głównego, których (z uwagi na spodziewaną datę pojawienia się kosztu) nie można odnieść do zamykanego projektu głównego). Wysokość tworzonej rezerwy jest sumą oszacowanych kosztów (własnych Spółki i kosztów „zewnętrznych” dostaw i usług) pomniejszoną o spodziewane, prawdopodobne przychody z tytułu refundacji tych kosztów (np. od dostawców i podwykonawców).

Odpisy aktualizujące wartość aktywów finansowych

Na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego Spółka ocenia czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika należności lub grupy aktywów finansowych. Jeżeli wartość możliwa do odzyskania składnika aktywów jest niższa od jego wartości bilansowej jednostka dokonuje odpisu aktualizującego do poziomu bieżącej wartości planowanych przepływów pieniężnych. W szczególności kwestia wartości godziwej/odzyskiwalnej należności od podmiotów powiązanych znajdujących się w procesie upadłości została szeroko opisana w nocie 42.

Niepewność związana z rozliczeniami podatkowymi

Regulacje dotyczące podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób prawnych oraz obciążeń związanych z ubezpieczeniami społecznymi podlegają częstym zmianom. Te częste zmiany powodują brak odpowiednich punktów odniesienia, niespójne interpretacje oraz nieliczne ustanowione precedensy, które mogłyby mieć zastosowanie. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach, co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych, zarówno pomiędzy organami państwowymi jak i organami państwowymi i przedsiębiorstwami.

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności (na przykład kwestie celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i grzywien, a wszelkie dodatkowe zobowiązania podatkowe, wynikające z kontroli, muszą zostać zapłacone wraz z wysokimi odsetkami. Te warunki powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest większe niż w krajach o bardziej dojrzałym systemie podatkowym.

W konsekwencji, kwoty prezentowane i ujawniane w sprawozdaniach finansowych mogą się zmienić w przyszłości w wyniku ostatecznej decyzji organu kontroli podatkowej.

Z dniem 15 lipca 2016 roku do Ordynacji Podatkowej zostały wprowadzone zmiany w celu uwzględnienia postanowień Ogólnej Klauzuli Zapobiegającej Nadużyciom (GAAR). GAAR ma zapobiegać powstawaniu i wykorzystywaniu sztucznych struktur prawnych tworzonych w celu uniknięcia zapłaty podatku w Polsce. GAAR definiuje unikanie opodatkowania, jako czynność dokonaną przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem i celem ustawy podatkowej. Zgodnie z GAAR taka czynność nie skutkuje osiągnięciem korzyści podatkowej, jeżeli sposób działania był sztuczny. Wszelkie występowanie (i) nieuzasadnionego dzielenia operacji, (ii) angażowania podmiotów pośredniczących mimo braku uzasadnienia ekonomicznego lub gospodarczego, (iii) elementów wzajemnie się znoszących lub kompensujących oraz (iv) inne działania o podobnym działaniu do wcześniej wspomnianych, mogą być potraktowane jako przesłanka istnienia sztucznych czynności podlegających przepisom GAAR. Nowe regulacje będą wymagać znacznie większego osądu przy ocenie skutków podatkowych poszczególnych transakcji.

Klauzulę GAAR należy stosować w odniesieniu do transakcji dokonanych po jej wejściu w życie oraz do transakcji, które zostały przeprowadzone przed wejściem w życie klauzuli GAAR, ale dla których po dacie wejścia klauzuli w życie korzyści były lub są nadal osiągane. Wdrożenie powyższych przepisów umożliwi polskim organom kontroli podatkowej kwestionowanie realizowanych przez podatników prawnych ustaleń i porozumień, takich jak restrukturyzacja i reorganizacja grupy.

Spółka ujmuje i wycenia aktywa lub zobowiązania z tytułu bieżącego i odroczonego podatku dochodowego przy zastosowaniu wymogów MSR 12 Podatek dochodowy w oparciu o zysk (stratę podatkową), podstawę opodatkowania, nierozliczone straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe, uwzględniając ocenę niepewności związanych z rozliczeniami podatkowymi.

Gdy istnieje niepewność co do tego, czy i w jakim zakresie organ podatkowy będzie akceptował poszczególne rozliczenia podatkowe transakcji, Spółka ujmuje te rozliczenia uwzględniając ocenę niepewności.

7. Podstawa sporządzenia sprawozdania finansowego

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z zasadą kosztu historycznego, zmodyfikowaną dla instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej.

Niniejsze sprawozdanie finansowe jest przedstawione w złotych polskich („PLN”), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych.

Sprawozdanie finansowe Spółki zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w okresie co najmniej 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli 31 grudnia 2016 roku.

Kluczową kwestią z perspektywy możliwości kontynuowania działalności Spółki jest zapewnienie odpowiedniego portfela zamówień oraz utrzymanie płynności finansowej, w tym przede wszystkim zapewnienie wystarczających źródeł ich finansowania.

Analizując sytuację finansową Spółki należy zwrócić uwagę na następujące elementy: w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku Spółka rozpoznała 738 milionów złotych przychodów ze sprzedaży oraz 62 miliony straty netto, dodatkowo na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka prezentuje 101 milionów złotych aktywów obrotowych netto, w tym 66 milionów złotych środków pieniężnych. Stosunkowo niższy poziom przychodów w 2016 roku w porównaniu do roku 2015 został spowodowany w istotnej części z powodu przesunięcia kilku mniejszych projektów na rok 2017 oraz niewielkiego zaawansowania kontraktu zdobytego w II półroczu 2016 roku (budowa bloku kogeneracyjnego opalanego biopaliwem, składającego się z kotłów ze złożem fluidalnym, instalacji składowania i podawania biopaliwa oraz systemu oczyszczania spalin dla JSC Vilniaus Kogeneracine Jėgainė o wartości 150 milionów euro netto). Poziom marży operacyjnej za 2016 rok jest również niższy, niemniej jednak jest to związane głównie z rozpoznaniem istotnych strat na trzech spośród realizowanych kontraktów, z których jeden został zakończony w 2016 roku, natomiast na pozostałych dwóch kontraktach w wyniku weryfikacji założeń odnośnie przyszłych przychodów i kosztów związanych z tymi kontraktami dokonano korekt w wycenie tych kontraktów co spowodowało spadek marży operacyjnej.

W okresie 12 miesięcy 2016 roku Spółka, zgodnie z założeniami, doprowadziła do podpisania w dniu 30 czerwca 2016 roku z PKO BP S.A. aneksu wydłużającego okres spłaty kredytu bankowego w kwocie 150 milionów złotych do dnia 30 czerwca 2017 roku, podpisania umowy z mBank dotyczącej udzielenia przez ten bank gwarancji związanych z realizacją projektu Jaworzno, a także podpisała aneks z TAURON Wytwarzanie S.A. dotyczący przyspieszenia kamieni milowych na tym projekcie. Działania te zostały zrealizowane zgodnie z założeniami Zarządu i pozytywnie wpłynęły na sytuację płynnościową Spółki.

Istotnym elementem analizy jest przygotowana przez Zarząd Spółki prognoza rachunku wyników i przepływów pieniężnych na rok 2017 (oraz na kolejne okresy). Spośród założeń prognozy na rok 2017 kluczowe odnoszą się do:

- wzrostu przychodów - założenie to oparte jest na posiadanym portfelu zamówień (który w znaczący sposób wypełnia założenia poziomu przychodów) oraz zdobyciu istotnego poziomu nowych kontraktów. Dodatkowo Spółka przeprowadziła analizę wrażliwości, która wykazała, iż w przypadku niespełnienia budżetowanego poziomu przychodów o 20%, nie będzie to miało negatywnego wpływu na płynność finansową Spółki, w szczególności mając na uwadze fakt, iż nowe kontrakty często w pierwszej fazie ich realizacji wymagają istotnego zaangażowania w ich finansowanie, a także mając na uwadze poziom posiadanych środków pieniężnych na początek 2017 roku. Zarząd Spółki prowadzi działania zmierzające do osiągnięcia w 2017 roku dodatniej rentowności oraz dalszej poprawy sytuacji płynnościowej Spółki. Plany oparte są na przewidywanej realizacji podpisanych kontraktów, które zabezpieczają znaczącą część prognozowanej sprzedaży oraz na zamówieniach, jakie Spółka musi pozyskać w ciągu 2017 roku, aby zrealizować w pełni budżet przychodowy,
- terminowej realizacji kontraktów, które Spółka posiada w swoim portfelu, w szczególności terminowej realizacji przepływów finansowych związanych z realizacją tych kontraktów,
- realizacji kontraktów, które Spółka posiada w swoim portfelu na poziomie zakładanej obecnie marży, w szczególności brak pogłębiania się strat już rozpoznanych na niektórych kontraktach,
- kontynuacji działań zmierzających do utrzymania oraz zwiększenia portfela zamówień,
- zakładanego elastycznego poziomu nakładów inwestycyjnych, który jest możliwy do ograniczenia w istotnym zakresie,
- braku istotnych ograniczeń ze strony instytucji finansowych w dostępie Spółki do niezbędnych gwarancji finansowych wymaganych w procesie zdobywania zamówień i ich realizacji, oraz przedłużenia finansowania działalności Spółki w formie kredytu bankowego po dniu 30 czerwca 2017 roku.

Pomimo niższego niż wcześniej zakładano poziomu sprzedaży i wyniku finansowego za 2016 rok, mając na uwadze strukturę aktywów obrotowych netto Spółki, lepsze wykonanie zakładanych przepływów pieniężnych, posiadany stan środków pieniężnych, jak również stan portfela zamówień, a także przygotowany na 2017 rok rachunek przepływów pieniężnych, Zarząd nie stwierdza na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego istotnych zagrożeń w zakresie możliwości kontynuacji działalności w dającej się przewidzieć przyszłości. W związku z powyższym niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Spółkę w dającej się przewidzieć przyszłości.

Ocenę sytuacji RAFAKO (pomimo ograniczeń określonych w nocie 11.1.2) należy także uzupełnić o bardzo dobrą sytuację finansową spółki E003B7 sp. z o.o. (która realizuje około 88,7% projektu Jaworzno 910MW o wartości około 4,5 miliarda złotych, i która osiągnęła przychody ze sprzedaży za 2016 rok w wysokości 1,1 miliarda złotych, przy wyniku netto 68 milionów złotych i aktywach obrotowych netto w wysokości 103 milionów złotych, oraz braku istotnych ryzyk związanych z realizacją tego projektu). W tym miejscu należy również zwrócić uwagę, iż po dniu 31 grudnia 2016 roku Spółka zawarła aneks z TAURON Wytwarzanie S.A. dotyczący realizacji projektu Jaworzno, na mocy którego m.in. cena kontraktowa zostanie zwiększona o kwotę 71 milionów złotych oraz termin realizacji projektu zostanie wydłużony o 8 miesięcy.

7.1. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez UE („MSSF UE”). Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania do publikacji, biorąc pod uwagę toczący się w UE proces wprowadzania standardów MSSF oraz prowadzoną przez Spółkę działalność, w zakresie stosowanych przez Spółkę zasad rachunkowości „MSSF różni się od MSSF UE.

Spółka skorzystała z możliwości, występującej w przypadku stosowania Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonych przez UE, zastosowania zmian do MSR 19 oraz zmian wynikających z przeglądu MSSF – Cykl 2010-2012 od okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku.

MSSF UE obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

Spółka zastosowała MSSF według stanu obowiązującego dla sprawozdań finansowych za rok rozpoczynający się 1 stycznia 2016 roku.

7.2. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdań finansowych

Walutą funkcjonalną Spółki i walutą sprawozdawczą niniejszego sprawozdania finansowego jest złoty polski („PLN”).

Spółka posiada Oddział w Turcji sporządzający samodzielne sprawozdanie finansowe, zgodne z prawem tureckim. Walutą funkcjonalną oddziału jest EUR.

8. Istotne zasady rachunkowości

8.1. Wycena do wartości godziwej

Spółka wycenia instrumenty finansowe takie jak instrumenty dostępne do sprzedaży oraz instrumenty pochodne w wartości godziwej na każdy dzień bilansowy.

Wartość godziwa jest rozumiana jako cena, która byłaby otrzymana ze sprzedaży składnika aktywów, bądź zapłacona w celu przeniesienia zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach zbycia składnika aktywów między uczestnikami rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych. Wycena wartości godziwej opiera się na założeniu, że transakcja sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania odbywa się albo:

- na głównym rynku dla danego składnika aktywów bądź zobowiązania,
- w przypadku braku głównego rynku, na najkorzystniejszym rynku dla danego składnika aktywów lub zobowiązania.

Zarówno główny jak i najbardziej korzystny rynek muszą być dostępne dla Spółki.

Wartość godziwa składnika aktywów lub zobowiązania jest mierzona przy założeniu, że uczestnicy rynku przy ustalaniu ceny składnika aktywów lub zobowiązania działają w swoim najlepszym interesie gospodarczym.

Wycena wartości godziwej składnika aktywów niefinansowych uwzględnia zdolność uczestnika rynku do wytworzenia korzyści ekonomicznych poprzez jak największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów lub jego zbycie innemu uczestnikowi rynku, który zapewniłby jak największe i jak najlepsze wykorzystanie tego składnika aktywów.

Spółka stosuje techniki wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których są dostępne dostateczne dane do wyceny wartości godziwej, przy maksymalnym wykorzystaniu odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych i minimalnym wykorzystaniu nieobserwowalnych danych wejściowych.

Wszystkie aktywa oraz zobowiązania, które są wyceniane do wartości godziwej lub ich wartość godziwa jest ujawniana w sprawozdaniu finansowym są klasyfikowane w hierarchii wartości godziwej w sposób opisany poniżej na podstawie najniższego poziomu danych wejściowych który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej traktowanej jako całość:

- Poziom 1 – Notowane (nieskorygowane) ceny rynkowe na aktywnym rynku dla identycznych aktywów lub zobowiązań,
- Poziom 2 – Techniki wyceny dla których najniższy poziom danych wejściowych, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej jako całości jest bezpośrednio bądź pośrednio obserwowalny,
- Poziom 3 – Techniki wyceny dla których najniższy poziom danych wejściowych, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej jako całości jest nieobserwowalny.

Na każdą datę bilansową, w przypadku aktywów i zobowiązań występujących na poszczególne daty bilansowe w sprawozdaniu finansowym Spółka ocenia, czy miały miejsce transfery między poziomami hierarchii poprzez ponowną ocenę klasyfikacji do poszczególnych poziomów, kierując istotnością danych wejściowych z najniższego poziomu, który jest istotny dla wyceny do wartości godziwej traktowanej jako całość.

Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości dotyczących wyceny do wartości godziwej.

Zarząd określa zasady i procedury dotyczące zarówno systematycznego wyceniania do wartości godziwej np. nieruchomości inwestycyjnych oraz nienotowanych aktywów finansowych, jak i wycen jednorazowych np. w przypadku aktywów przeznaczonych do sprzedaży w działalności zaniechanej.

Na potrzeby ujawnienia wyników wyceny do wartości godziwej Spółka ustaliła klasy aktywów i zobowiązań na podstawie rodzaju, cech i ryzyka związanego z poszczególnymi składnikami aktywów i zobowiązań oraz poziom w hierarchii wartości godziwej, jak opisano powyżej.

8.2. Przeliczanie pozycji wyrażonych w walucie obcej

Walutą pomiaru i walutą sprawozdawczą niniejszego sprawozdania finansowego jest złoty polski.

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów (kosztów) finansowych, zrealizowane oraz naliczone różnice kursowe od należności z tytułu dostaw i usług w przychodach ze sprzedaży, zrealizowane oraz naliczone różnice kursowe od zobowiązań z tytułu dostaw i usług w koszcie wytworzenia lub w przypadkach określonych zasadami (polityką) rachunkowości, kapitalizowane w wartości aktywów. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według kosztu historycznego wyrażonego w walucie obcej są wykazywane po kursie historycznym z dnia transakcji. Aktywa i zobowiązania niepieniężne ujmowane według wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej są przeliczane po kursie z dnia dokonania wyceny do wartości godziwej. Zyski lub straty wynikające z przeliczenia aktywów i zobowiązań niepieniężnych ujmowanych w wartości godziwej są ujmowane zgodnie z ujęciem zysku lub straty z tytułu zmiany wartości godziwej (czyli odpowiednio w innych całkowitych dochodach lub w zysku lub stracie w zależności od tego gdzie ujmowana jest zmiana wartości godziwej).

Kursy walutowe przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
USD	4,1793	3,9011
EUR	4,4240	4,2615
GBP	5,1445	5,7862
CHF	4,1173	3,9394
SEK	0,4619	0,4646
TRY	1,1867	1,3330

8.3. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz wszelkie odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartość początkowa środków trwałych obejmuje ich cenę nabycia powiększoną o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania. W skład kosztu wchodzi również koszt wymiany części składowych maszyn i urządzeń w momencie poniesienia, jeśli spełnione są kryteria rozpoznania. Koszty poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, obciążają rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Na dzień nabycia składnika rzeczowych aktywów trwałych są identyfikowane i wyodrębniane wszystkie istotne elementy wchodzące w skład danego składnika aktywów, mające różny okres ekonomicznej użyteczności (komponenty). Częścią składową są również koszty generalnych remontów.

Podstawę naliczania odpisów amortyzacyjnych stanowi cena nabycia lub koszt wytworzenia środka trwałego pomniejszone o jego wartość rezydualną. Rozpoczęcie amortyzacji następuje, gdy składnik jest dostępny do użytkowania. Amortyzacja środków trwałych następuje na podstawie planu amortyzacji określającego przewidywany okres użytkowania środka trwałego. Zastosowana metoda amortyzacji odzwierciedla tryb konsumowania przez jednostkę gospodarczą korzyści ekonomicznych ze składnika aktywów.

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, wynoszący:

Typ	Stawka amortyzacyjna	Okres
Grunty, prawa wieczystego użytkowania	–	–
Budynki i budowle	od 1,54 % do 50,00 %	od 2 do 65 lat
Maszyny i urządzenia techniczne	od 3,33 % do 50,00%	od 2 do 30 lat
Urządzenia biurowe	od 10,00 % do 50,00%	od 2 do 10 lat
Środki transportu	od 6,67 % do 50,00 %	od 2 do 15 lat
Komputery	od 14,29 % do 50,00 %	od 2 do 7 lat

Do rzeczowych aktywów trwałych Spółka zalicza prawo wieczystego użytkowania gruntów. Ze względu na brak przesłanek wskazujących na cofnięcie lub brak możliwości odnowienia prawa wieczystego użytkowania działek gruntów położonych głównie na terenie zakładów produkcyjnych jednostek, podjęto decyzję o zakwalifikowaniu ww. prawa jako składnika rzeczowych aktywów trwałych niepodlegających amortyzacji tak jak w przypadku gruntów.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych jest usuwana ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy ewentualnymi wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danej pozycji) są ujmowane w wyniku okresu, w którym dokonano takiego usunięcia.

Inwestycje rozpoczęte dotyczą środków trwałych będących w toku budowy lub montażu i są wykazywane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonych o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości. Środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy i przekazania środka trwałego do używania.

Na koniec każdego roku obrotowego Spółka przeprowadza weryfikację środków trwałych pod kątem utraty wartości, przyjętego okresu ekonomicznej użyteczności oraz zastosowanej metody amortyzacji i, w razie konieczności, dokonuje stosowych korekt księgowych, mających wpływ na okres bieżący lub lata przyszłe. Jeżeli Spółka dokonuje remontu środka trwałego, który spełnia kryteria jego ujmowania w wartości aktywów, wówczas koszt remontu jest ujmowany jako składnik rzeczowych aktywów trwałych.

8.4. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne nabyte w oddzielnej transakcji lub wytworzone (jeżeli spełniają kryteria rozpoznania dla kosztów prac rozwojowych) wycenia się przy początkowym ujęciu odpowiednio w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Cena nabycia wartości niematerialnych nabytych w transakcji połączenia jednostek jest równa ich wartości godziwej na dzień połączenia. Po ujęciu początkowym, wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i są ujmowane w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Spółka ustala, czy okres użytkowania wartości niematerialnych jest określony czy nieokreślony. Wartości niematerialne o określonym okresie użytkowania są amortyzowane przez okres użytkowania oraz poddawane testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. Okres i metoda amortyzacji wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania są weryfikowane przynajmniej na koniec każdego roku obrotowego. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania lub oczekiwanym sposobie konsumowania korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji, i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania ujmuje się w rachunku zysków i strat w ciężar tej kategorii, która odpowiada funkcji danego składnika wartości niematerialnych.

Z wyjątkiem prac rozwojowych, wartości niematerialne wytworzone przez jednostkę we własnym zakresie nie są ujmowane w aktywach, a nakłady poniesione na ich wytworzenie są ujmowane w ciężar rachunku zysków i strat za ten rok, w którym zostały poniesione.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz te, które nie są użytkowane są corocznie poddawane testowi na utratę wartości, w odniesieniu do poszczególnych aktywów lub na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne. W przypadku pozostałych wartości niematerialnych ocenia się co roku, czy wystąpiły przesłanki, które mogą świadczyć o utracie ich wartości. Okresy użytkowania są także poddawane corocznej weryfikacji, a w razie potrzeby, korygowane z efektem od początku roku obrotowego.

Do wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania stosuje się metodę liniową amortyzacji.

Okres amortyzacji wartości niematerialnych wynosi od 2 do 10 lat.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych ze sprawozdania z sytuacji finansowej są wyceniane według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów i są ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie jego wyksięgowania.

Koszty prac badawczych i rozwojowych

Koszty prac badawczych są odpisywane do rachunku zysków i strat w momencie poniesienia. Nakłady poniesione na prace rozwojowe wykonane w ramach danego przedsięwzięcia są przenoszone na kolejny okres, jeżeli można uznać, że zostaną

one w przyszłości odzyskane. Po początkowym ujęciu nakładów na prace rozwojowe, stosuje się model kosztu historycznego wymagający, aby składniki aktywów były ujmowane według cen nabycia/kosztów wytworzenia pomniejszonych o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wszelkie nakłady przeniesione na kolejny okres są amortyzowane przez przewidywany okres uzyskiwania przychodów ze sprzedaży z danego przedsięwzięcia.

Koszty prac rozwojowych są poddawane ocenie pod kątem ewentualnej utraty wartości corocznie – jeśli składnik aktywów nie został jeszcze oddany do użytkowania, lub częściej – gdy w ciągu okresu sprawozdawczego pojawi się przesłanka utraty wartości wskazująca na to, że ich wartość bilansowa może nie być możliwa do odzyskania.

Podsumowanie zasad stosowanych w odniesieniu do wartości niematerialnych Spółki przedstawia się następująco:

	Patenty i licencje	Oprogramowanie komputerowe
Okresy użytkowania	Dla patentów i licencji użytkowanych na podstawie umowy zawartej na czas określony, przyjmuje się ten okres uwzględniając dodatkowy okres, na który użytkowanie może być przedłużone.	2 – 5 lat
Wykorzystana metoda	Amortyzowane przez okres umowy (5-10 lat) - metodą liniową	Amortyzowane metodą liniową.
Wewnętrznie wytworzone lub nabyte	Nabyte	Nabyte
Weryfikacja pod kątem utraty wartości / badanie wartości odzyskiwalnej	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.	Coroczna ocena czy wystąpiły przesłanki świadczące o wystąpieniu utraty wartości.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia aktywów niematerialnych z bilansu są kalkulowane jako różnica pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto a wartością bilansową danego składnika aktywów i są ujmowane w zysku lub stracie w momencie ich usunięcia ze sprawozdania z sytuacji finansowej Spółki.

8.5. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia jednostki jest początkowo ujmowana według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki

- sumy:
 - (i) przekazanej zapłaty,
 - (ii) kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w jednostce przejmowanej oraz
 - (iii) w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej.
- nad wartością godziwą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

Po początkowym ujęciu, wartość firmy jest wykazywana według ceny nabycia pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości przeprowadza się raz na rok lub częściej, jeśli wystąpią ku temu przesłanki. Wartość firmy nie podlega amortyzacji.

Na dzień przejęcia nabyta wartość firmy jest alokowana do każdego z ośrodków wypracowujących środki pieniężne, które mogą skorzystać z synergii połączenia. Każdy ośrodek, lub zespół ośrodków, do którego została przypisana wartość firmy:

- odpowiada najniższemu poziomowi w Spółce, na którym wartość firmy jest monitorowana na wewnętrzne potrzeby zarządcze oraz
- jest nie większy niż jeden segment operacyjny określony zgodnie z MSSF 8 *Segmenty operacyjne*.

Odpis z tytułu utraty wartości ustalany jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracującego środki pieniężne, do którego została alokowana dana wartość firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa, ujęty zostaje odpis z tytułu utraty wartości. W przypadku, gdy wartość firmy stanowi część ośrodka wypracującego środki pieniężne i dokonana zostanie sprzedaż części działalności w ramach tego ośrodka, przy ustalaniu zysków lub strat ze sprzedaży takiej działalności wartość firmy związana ze sprzedaną działalnością zostaje włączona do jej wartości bilansowej. W takich okolicznościach sprzedana wartość firmy jest ustalana na podstawie względnej wartości sprzedanej działalności i wartości zachowanej części ośrodka wypracującego środki pieniężne.

8.6. Udziały i akcje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach

Udziały i akcje w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach wykazane są według kosztu historycznego po uwzględnieniu odpisów z tytułu utraty wartości.

8.7. Leasing

Umowy leasingu finansowego, które przenoszą na Spółkę zasadniczo całe ryzyko i korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych. Opłaty leasingowe są rozdzielane pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu, w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek od pozostałego do spłaty zobowiązania. Koszty finansowe są ujmowane w zysku lub stracie, chyba że spełnione są wymogi kapitalizacji.

Środki trwałe użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane przez krótszy z dwóch okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu.

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmowane są jako koszty operacyjne w zysku lub stracie metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Warunkowe opłaty leasingowe są ujmowane jako koszt w okresie, w którym stają się należne.

8.8. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Spółka ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Spółka dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów lub ośrodka wypracującego środki pieniężne, do którego dany składnik aktywów należy.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów lub ośrodka wypracującego środki pieniężne odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży tego składnika aktywów lub odpowiednio ośrodka wypracującego środki pieniężne, lub jego wartości użytkowej, zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość odzyskiwalną ustala się dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i dokonuje się wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów. Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości składników majątkowych używanych w działalności kontynuowanej ujmuje się w tych kategoriach kosztów, które odpowiadają funkcji składnika aktywów, w przypadku którego stwierdzono utratę wartości.

Na każdy dzień bilansowy Spółka ocenia, czy występują przesłanki wskazujące na to, że odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości, który był ujęty w okresach poprzednich w odniesieniu do danego składnika aktywów jest zbędny, lub czy powinien zostać zmniejszony. Jeżeli takie przesłanki występują, Spółka szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej. Podwyższona kwota nie może przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości w odniesieniu do tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów ujmuje się niezwłocznie jako przychód w zysku lub stracie. Po odwróceniu odpisu aktualizującego, w kolejnych okresach odpis amortyzacyjny dotyczący danego składnika jest korygowany w sposób, który pozwala w ciągu pozostałego okresu użytkowania tego składnika aktywów dokonywać systematycznego odpisania jego zweryfikowanej wartości bilansowej pomniejszonej o wartość końcową.

8.9. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego, które można przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, są częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są ujmowane jako koszt finansowy okresu.

8.10. Odzyskiwalna wartość aktywów długoterminowych

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Spółka dokonuje oceny aktywów pod kątem istnienia przesłanek wskazujących na utratę ich wartości. W przypadku istnienia takiej przesłanki, dokonuje się formalnego oszacowania wartości odzyskiwalnej. W przypadku, gdy wartość bilansowa danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne przewyższa jego wartość odzyskiwalną, uznaje się utratę jego wartości i dokonuje odpisu aktualizującego jego wartość do poziomu wartości odzyskiwalnej. Wartość odzyskiwalna jest jedną z dwóch wartości w zależności od tego, która z nich jest wyższa: wartością godziwą pomniejszoną o koszty zbycia lub wartością użytkową danego składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne. W odniesieniu do wartości firmy corocznie przeprowadzany jest test na utratę wartości. Przeprowadzany na dzień 31 grudnia 2016 roku test nie wykazał utraty wartości firmy wykazanej w sprawozdaniu

8.11. Aktywa finansowe

Aktywa finansowe dzielone są na następujące kategorie:

- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności są to notowane na aktywnym rynku aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, o określonych lub możliwych do określenia płatnościach oraz ustalonym terminie wymagalności, które Spółka zamierza i ma możliwość utrzymać w posiadaniu do tego czasu, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności kwalifikowane są jako aktywa długoterminowe, jeżeli ich zapadalność przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego.

Składnikiem aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający jeden z poniższych warunków:

- a) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu. Składniki aktywów finansowych kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeśli są:
 - i. nabyte głównie w celu sprzedaży w krótkim terminie,
 - ii. częścią portfela określonych instrumentów finansowych zarządzanych łącznie i co do których istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zysku w krótkim terminie,
 - iii. instrumentami pochodnymi, z wyłączeniem instrumentów pochodnych będących elementem rachunkowości zabezpieczeń oraz umów gwarancji finansowych,
- b) został zgodnie z MSR 39 zakwalifikowany do tej kategorii w momencie początkowego ujęcia.

Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany wartości tych instrumentów finansowych ujmowane są w sprawozdaniu z całkowitych dochodów jako przychody lub koszty finansowe. Jeżeli kontrakt zawiera jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, cały kontrakt może zostać zakwalifikowany do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Nie dotyczy to przypadków, gdy wbudowany instrument pochodny nie wpływa istotnie na przepływy pieniężne z kontraktu lub jest rzeczą oczywistą bez przeprowadzania lub po pobieżnej analizie, że gdyby podobny hybrydowy instrument byłby najpierw rozważany, to oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego byłoby zabronione.

Aktywa finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność w zakresie ujmowania lub wyceny (niedopasowanie księgowo); lub (ii) aktywa są częścią grupy aktywów finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) aktywa finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane. Na dzień 31 grudnia 2016 roku do kategorii aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy Spółka zaliczyła akcje i udziały spółek notowanych na giełdzie.

Pożyczki i należności to niezaliczane do instrumentów pochodnych aktywa finansowe o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Zalicza się je do aktywów obrotowych, o ile termin ich wymagalności nie przekracza 12 miesięcy od dnia bilansowego. Pożyczki udzielone i należności o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy od dnia bilansowego zalicza się do aktywów trwałych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały zaklasyfikowane jako dostępne do sprzedaży lub nienależące do żadnej z wcześniej wymienionych trzech kategorii aktywów. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są ujmowane według wartości godziwej, powiększonej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych. W przypadku braku notowań giełdowych na aktywnym rynku i braku możliwości wiarygodnego określenia ich wartości godziwej metodami alternatywnymi, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są w cenie nabycia skorygowanej o odpis z tytułu utraty wartości. Dodatnią i ujemną różnicę pomiędzy wartością godziwą aktywów dostępnych do sprzedaży (jeśli istnieje cena rynkowa ustalona na aktywnym rynku albo których wartość godziwa może być ustalona w inny wiarygodny sposób), a ich ceną nabycia, po pomniejszeniu o podatek odroczone, ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Spadek wartości aktywów dostępnych do sprzedaży spowodowany utratą wartości ujmuje się jako koszt finansowy.

Nabycie i sprzedaż aktywów finansowych rozpoznawane są na dzień dokonania transakcji. W momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej, powiększonej, w przypadku składnika aktywów niekwalifikowanego jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia.

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty z bilansu, gdy Spółka traci kontrolę nad prawami umownymi składającymi się na dany instrument finansowy; zazwyczaj ma to miejsce w przypadku sprzedaży instrumentu lub gdy wszystkie przepływy środków pieniężnych przypisane danemu instrumentowi przechodzą na niezależną stronę trzecią.

W sytuacji, gdy Spółka:

- posiada ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz
- zamierza rozliczyć się w kwocie netto albo jednocześnie zrealizować składnik aktywów i wykonać zobowiązanie

składnik aktywów finansowych i zobowiązanie finansowe kompensuje się i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto.

Porozumienie ramowe opisane w MSR 32.50 nie stanowi podstawy do kompensaty, jeżeli nie zostaną spełnione obydwa kryteria opisane powyżej.

8.12. Utrata wartości aktywów finansowych

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Spółka ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

8.12.1. Aktywa ujmowane według zamortyzowanego kosztu

Jeżeli istnieją obiektywne przesłanki na to, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości pożyczek udzielonych i należności wycenianych według zamortyzowanego kosztu, to kwota odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat z tytułu nieściągnięcia należności, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej (tj. ustalonej przy początkowym ujęciu) efektywnej stopy procentowej. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się poprzez odpis aktualizujący. Kwotę straty ujmuje się w wyniku okresu.

Spółka ocenia najpierw, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości poszczególnych składników aktywów finansowych, które indywidualnie są znaczące, a także przesłanki utraty wartości aktywów finansowych, które indywidualnie nie są znaczące. Jeżeli z przeprowadzonej analizy wynika, że nie istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości indywidualnie ocenianego składnika aktywów finansowych, niezależnie od tego, czy jest on znaczący, czy też nie, to Spółka włącza ten składnik do grupy aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka kredytowego i łącznie ocenia pod kątem utraty wartości. Aktywa, które indywidualnie są oceniane pod kątem utraty wartości i dla których ujęto odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości lub uznano, że dotychczasowy odpis nie ulegnie zmianie, nie są brane pod uwagę przy łącznej ocenie grupy aktywów pod kątem utraty wartości.

Jeżeli w następnym okresie odpis z tytułu utraty wartości zmniejszył się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu, to uprzednio ujęty odpis odwraca się. Późniejsze odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości ujmuje się w rachunku zysków i strat w zakresie, w jakim na dzień odwrócenia wartość bilansowa składnika aktywów nie przewyższa jego zamortyzowanego kosztu.

8.12.2. Aktywa finansowe wykazywane według kosztu

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości nienotowanego instrumentu kapitałowego, który nie jest wykazywany według wartości godziwej, gdyż jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić, albo instrumentu pochodnego, który jest powiązany i musi zostać rozliczony poprzez dostawę takiego nienotowanego instrumentu kapitałowego, to kwotę odpisu z tytułu utraty wartości ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów finansowych oraz wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów finansowych.

8.12.3. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Jeżeli występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży, to kwota stanowiąca różnicę pomiędzy ceną nabycia tego składnika aktywów (pomniejszona o wszelkie spłaty kapitału i odsetki) i jego bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie odpisy z tytułu utraty wartości tego składnika uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat, zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i przeniesiona do rachunku zysków i strat. Nie można ujmować w rachunku zysków i strat odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych kwalifikowanych jako dostępne do sprzedaży. Jeżeli w następnym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego dostępnego do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu odpisu z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w zysku lub stracie.

8.13. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Aktywa trwale i ich grupy do sprzedaży uznaje się za przeznaczone do sprzedaży, w sytuacji gdy ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji sprzedaży niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Ten warunek może być spełniony tylko, kiedy wystąpienie transakcji sprzedaży jest wysoce prawdopodobne, a składnik aktywów jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do sprzedaży zakłada zamiar kierownictwa Spółki do dokonania transakcji sprzedaży w ciągu roku od momentu dokonania klasyfikacji. Aktywa trwale sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

8.14. Pochodne instrumenty finansowe i zabezpieczenia

Instrumenty pochodne, z których korzysta Spółka w celu zabezpieczenia się przed ryzykiem związanym ze zmianami kursów wymiany walut, to przede wszystkim kontrakty walutowe typu forward. Tego rodzaju pochodne instrumenty finansowe są wyceniane do wartości godziwej. Instrumenty pochodne wykazuje się jako aktywa finansowe, gdy ich wartość jest dodatnia, i jako zobowiązania finansowe – gdy ich wartość jest ujemna.

Mając na uwadze charakter zabezpieczeń oraz powiązanie z transakcjami zabezpieczanymi, pomimo braku zasad rachunkowości zabezpieczeń, wynik na realizacji oraz wycenie pochodnych instrumentów finansowych stanowiących ekonomiczne zabezpieczenie transakcji zakupu i sprzedaży oraz nie mający charakteru spekulacyjnego, koryguje odpowiednio przychody ze sprzedaży lub koszt własny sprzedanych produktów.

8.15. Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/kosztu wytworzenia i możliwej do uzyskania ceny sprzedaży netto.

Materiały zakupione w celu wykorzystania do produkcji, które w momencie zakupu w jednoznaczny sposób identyfikuje się z realizowaną umową o usługę budowlaną, bądź innymi umowami o dostawę lub świadczenie usług wycenia się w ciągu roku obrotowego metodą szczegółowej identyfikacji poszczególnych cen zakupu dla konkretnej umowy. Na dzień bilansowy materiały wycenia się zgodnie z zasadami wyceny umów o usługę budowlaną (MSR 11), tj. wartość oraz koszty związane z nabyciem tych materiałów ujmuje się w koszcie wytworzenia.

Zużycie pozostałych materiałów jest ujmowane w koszcie wytworzenia wg metody FIFO.

Zapasy są wykazywane w wartości netto (pomniejszonej o odpisy aktualizujące). Odpisy aktualizujące wartość zapasów tworzy się w związku z utratą ich wartości celem doprowadzenia wartości zapasów do poziomu wartości netto możliwej do odzyskania. Kwotę odpisów wartości zapasów do poziomu wartości netto możliwej do uzyskania oraz wszelkie straty w zapasach ujmuje się jako koszt okresu, w którym odpis lub strata miały miejsce.

Ceną sprzedaży netto możliwą do uzyskania jest szacowana cena sprzedaży dokonywana w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszona o koszty wykończenia i szacowane koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

8.16. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności

Należności z tytułu dostaw i usług są ujmowane i wykazywane według kwot pierwotnie zafakturowanych, za wyjątkiem sytuacji, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, z uwzględnieniem odpisu na utratę wartości.

Odpisy aktualizujące wartość należności zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych lub do kosztów finansowych – zależnie od rodzaju należności, której dotyczy odpis.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Wycena należności związana z odwracaniem dyskonta w związku z upływem czasu jest ujmowana jako przychody finansowe.

Pozostałe należności obejmują w szczególności zaliczki przekazane z tytułu przyszłych zakupów rzeczowych aktywów trwałych, aktywów niematerialnych oraz zapasów.

Zaliczki są prezentowane zgodnie z charakterem aktywów, do jakich się odnoszą – odpowiednio jako aktywa trwałe lub obrotowe. Jako aktywa niepieniężne zaliczki nie podlegają dyskontowaniu.

Należności budżetowe prezentowane są w ramach pozostałych aktywów niefinansowych, z wyjątkiem należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, które stanowią w bilansie odrębną pozycję.

8.17. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i lokaty krótkoterminowe wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej obejmują w szczególności środki pieniężne w banku i w kasie oraz lokaty krótkoterminowe o pierwotnym okresie zapadalności nieprzekraczającym trzech miesięcy.

Saldo środków pieniężnych i ich ekwiwalentów wykazane w rachunku przepływów pieniężnych składa się z określonych powyżej środków pieniężnych i ich ekwiwalentów. W przypadku występowania kredytów w rachunkach bieżących stanowiących element zarządzania gotówką, z uwzględnieniem zapisów MSR 7, saldo środków pieniężnych prezentuje się w rachunku przepływów pieniężnych po pomniejszeniu o niespłacone kredyty w rachunkach bieżących.

8.18. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy w sprawozdaniu finansowym wykazuje się w wysokości określonej w statucie i wpisanej w rejestrze sądowym Spółki. Zadeklarowane, lecz nie wniesione wkłady kapitałowe ujmuje się jako należne wkłady na poczet kapitału – jako wielkość ujemną. Akcje własne ujmuje się jako odrębną kategorię kapitału własnego ze znakiem ujemnym.

8.19. Rezerwy

Spółka tworzy rezerwy wówczas, gdy na Spółce ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Jeżeli Spółka spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazane w zysku lub stracie po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

Utworzone rezerwy zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych, pozostałych kosztów operacyjnych, kosztów finansowych, zależnie od okoliczności, z którymi przyszłe zobowiązania się wiążą.

Jeżeli skutek zmiany wartości pieniądza w czasie jest istotny, kwota rezerwy odpowiada bieżącej wartości nakładów, które jak się oczekuje będą niezbędne do wypełnienia tego obowiązku.

Stopę dyskontową ustala się przed opodatkowaniem, czyli odzwierciedla ona bieżącą ocenę rynku odnośnie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko związane konkretnie z danym składnikiem zobowiązań. Stopy dyskontowej nie obciąża ryzyko, o które skorygowano szacunki przyszłych przepływów pieniężnych. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowe.

8.20. Oprocentowane kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne

W momencie początkowego ujęcia, wszystkie kredyty bankowe, pożyczki i papiery dłużne są ujmowane według ceny nabycia odpowiadającej wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki.

Po początkowym ujęciu oprocentowane kredyty, pożyczki i papiery dłużne są następnie wyceniane według zamortyzowanego kosztu, przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej. Przy ustalaniu zamortyzowanego kosztu uwzględnia się koszty związane z uzyskaniem kredytu lub pożyczki oraz dyskonta lub premie uzyskane przy rozliczeniu zobowiązania.

Przychody i koszty są ujmowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów z chwilą usunięcia zobowiązania ze sprawozdania z sytuacji finansowej, a także w wyniku naliczania odpisu oraz w wyniku rozliczania metodą efektywnej stopy procentowej.

8.21. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług wykazywane są w kwocie wymagającej zapłaty.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu oraz zobowiązania finansowe pierwotnie zakwalifikowane, ze względu na spełnienie określonych warunków, do kategorii wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zobowiązania finansowe są klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, jeżeli zostały nabyte dla celów sprzedaży w niedalekiej przyszłości. Instrumenty pochodne, włączając wydzielone instrumenty wbudowane, są również klasyfikowane jako przeznaczone do obrotu, chyba że są uznane za efektywne instrumenty zabezpieczające. Zobowiązania finansowe mogą być przy pierwotnym ujęciu zakwalifikowane do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli poniższe kryteria są spełnione: (i) taka kwalifikacja eliminuje lub znacząco obniża niespójność traktowania, gdy zarówno wycena jak i zasady rozpoznawania strat lub zysków podlegają innym regulacjom; lub (ii) zobowiązania są częścią grupy zobowiązań finansowych, które są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem; lub (iii) zobowiązania finansowe zawierają wbudowane instrumenty pochodne, które powinny być oddzielnie ujmowane.

Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy są wyceniane w wartości godziwej, uwzględniając ich wartość rynkową na dzień bilansowy bez uwzględnienia kosztów transakcji sprzedaży. Zmiany w wartości godziwej tych instrumentów są ujmowane w wyniku okresu jako koszty lub przychody finansowe.

Inne zobowiązania finansowe, niebędące instrumentami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez wynik finansowy, są wyceniane według zamortyzowanego kosztu przy użyciu metody efektywnej stopy procentowej.

Spółka wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe, gdy zobowiązanie wygasło – to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł. Zastąpienie dotychczasowego instrumentu dłużnego przez instrument o zasadniczo różnych warunkach dokonywane pomiędzy tymi samymi podmiotami Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Spółka ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstające z tytułu zamiany różnice odnośnych wartości bilansowych wykazuje się w zysku lub stracie.

Pozostałe zobowiązania obejmują w szczególności zobowiązania z tytułów publiczno-prawnych oraz wynagrodzeń. Pozostałe zobowiązania ujmowane są w kwocie wymagającej zapłaty.

8.22. Świadczenia pracownicze

Zgodnie z zakładowymi systemami wynagradzania, pracownicy Spółki mają prawo do nagród jubileuszowych po przepracowaniu określonej liczby lat oraz do odpraw emerytalnych/ rentowych w momencie przechodzenia na emeryturę/rentę.

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami jednostki dokonują również odpisów na ZFŚS dla wywodzących się z nich emerytów.

Spółka uznaje koszty z tych tytułów na bazie memoriałowej.

Wysokość nagrody uzależniona jest od stażu pracy i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Pracownicy otrzymują również jednorazowe wypłaty z tytułu przejścia na emeryturę. Odprawy rentowe przysługują pracownikom, którzy nabyli trwałą niezdolność do pracy. Wielkość wypłat zależy od stażu pracy oraz przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Spółka ujmuje rezerwę z tytułu odpraw emerytalnych, odpraw rentowych, odpisów na ZFŚS i nagród jubileuszowych w celu przyporządkowania kosztów do okresów, których dotyczą. Według MSR 19 nagrody jubileuszowe są innymi długoterminowymi świadczeniami pracowniczymi, natomiast odprawy emerytalne, odprawy rentowe oraz odpisy na ZFŚS są programami określonych świadczeń po okresie zatrudnienia. Wartość bieżąca tych zobowiązań na koniec każdego okresu sprawozdawczego jest obliczona przez niezależnego aktuarium. Naliczone zobowiązania są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do końca okresu sprawozdawczego. Informacje demograficzne oraz informacje o rotacji zatrudnienia oparte są o dane historyczne.

Wycena aktuarialna świadczeń długo- i krótkoterminowych dokonywana jest nie rzadziej niż na koniec każdego roku obrotowego.

Ponowna wycena zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych dotyczących programów określonych świadczeń obejmująca zyski i straty aktuarialne ujmowana jest w innych całkowitych dochodach i nie podlega późniejszej reklasyfikacji do zysku lub straty.

8.23. Przychody

Przychody są ujmowane w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że Spółka uzyska korzyści ekonomiczne związane z daną transakcją oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób. Przychody są rozpoznawane w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej, po pomniejszeniu o podatek od towarów i usług (VAT) oraz rabaty. Przy ujmowaniu przychodów obowiązują również kryteria przedstawione poniżej.

8.23.1. Sprzedaż towarów i produktów

Przychody są ujmowane, jeżeli znaczące ryzyko i korzyści wynikające z prawa własności do towarów i produktów zostały przekazane nabywcy oraz gdy kwotę przychodów można wycenić w wiarygodny sposób a koszty poniesione można wiarygodnie oszacować.

Do przychodów zalicza się kwoty należne za sprzedane wyroby gotowe, towary, materiały oraz pozostałe usługi dotyczące działalności podstawowej ustalone w oparciu o cenę netto, po skorygowaniu o udzielone rabaty i upusty oraz o podatek akcyzowy.

8.23.2. Świadczenie usług

Przychody z wykonania niezakończonych usług długoterminowych w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia bilansowego – po odliczeniu przychodów, które wpłynęły na wynik finansowy w ubiegłych okresach sprawozdawczych – ustala się proporcjonalnie do stopnia jej realizacji, jeżeli stopień ten można ustalić w sposób wiarygodny. W zależności od rodzaju transakcji stopień zaawansowania realizacji usługi można ustalić w oparciu o następujące metody:

- pomiary wykonanych prac,
- procentowe ujęcie wykonanych prac na dany dzień w stosunku do całości prac, które mają być wykonane lub
- stosunek kosztów poniesionych na dany dzień do całkowitych szacowanych kosztów niezbędnych do zrealizowania zlecenia.

Do kosztów poniesionych na dany dzień zalicza się jedynie te koszty, które dotyczą usług wykonanych do tego dnia. Jedynie koszty dotyczące usług już wykonanych lub usług, które mają być wykonane, zalicza się do całkowitych szacowanych kosztów transakcji.

Jeżeli wyniku kontraktu nie można wiarygodnie oszacować, wówczas przychody uzyskiwane z tytułu tego kontraktu są ujmowane tylko do wysokości poniesionych kosztów, które jednostka spodziewa się odzyskać.

8.23.3. Odsetki

Przychody z tytułu odsetek są ujmowane sukcesywnie w miarę ich narastania (z uwzględnieniem metody efektywnej stopy procentowej, stanowiącej stopę dyskontującą przyszłe wpływy gotówkowe przez szacowany okres użytkowania instrumentów finansowych) w stosunku do wartości bilansowej netto danego składnika aktywów finansowych.

8.23.4. Dywidendy

Dywidendy są ujmowane w momencie ustalenia praw akcjonariuszy do ich otrzymania.

8.23.5. Przychody z tytułu wynajmu

Przychody z tytułu wynajmu nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są metodą liniową przez okres wynajmu w stosunku do otwartych umów.

8.23.6. Umowy o usługi budowlane

Umowy o usługi budowlane to kontrakty handlowe związane z podstawową działalnością operacyjną Spółki, których przedmiotem jest budowa składnika aktywów lub zespołu aktywów, które są ze sobą ściśle powiązane lub wzajemnie zależne pod względem projektowym, technologicznym lub ze względu na ich funkcję użytkową czy ostateczne przeznaczenie lub sposób użytkowania. Większość umów zawieranych jest w cenach stałych i jest rozliczanych zgodnie z metodą stopnia zaawansowania kontraktu.

Przychody całkowite z umowy zawierają początkową kwotę przychodów ustaloną w umowie oraz zmiany dokonywane w trakcie wykonywania umowy, roszczenia oraz premie.

Zmiany w przychodach z umowy są uwzględniane, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że odbiorca zaakceptuje zmiany i kwoty przychodów wynikające z tych zmian, oraz wartość tych przychodów może być wiarygodnie wyceniona. Przychody z umowy wycenia się w wartości godziwej otrzymanej lub należnej zapłaty.

Na całkowity koszt umowy składają się koszty, które bezpośrednio lub z wykorzystaniem racjonalnych metod alokacji można przyporządkować do konkretnej umowy oraz inne koszty, którymi, zgodnie z warunkami umowy, można obciążyć zamawiającego.

Skutki zmian szacunków przychodów lub kosztów związanych z umową oraz skutki zmian szacunków wyników umowy ujmuje się jako zmianę wartości szacunkowej zgodnie z MSR 8 (Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów). Zmienione szacunki stosuje się do określenia wysokości przychodów i kosztów ujętych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów w okresie sprawozdawczym, w którym nastąpiły zmiany, oraz w okresach następujących.

Przychód na koniec okresu sprawozdawczego ustala się proporcjonalnie do stopnia zaawansowania realizacji umowy, po odliczeniu przychodów, które wpłynęły na wynik finansowy w poprzednich okresach sprawozdawczych.

8.23.7. Dotacje rządowe

Jeżeli istnieje uzasadniona pewność, że dotacja zostanie uzyskana oraz spełnione zostaną wszystkie związane z nią warunki, wówczas dotacje rządowe są ujmowane według ich wartości godziwej.

Jeżeli dotacja dotyczy danej pozycji kosztowej, wówczas jest ona ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować. Jeżeli dotacja dotyczy składnika aktywów, wówczas jej wartość godziwa jest ujmowana na koncie przychodów przyszłych okresów, a następnie stopniowo, drogą równych odpisów rocznych, odpisywana do rachunku zysków i strat przez szacowany okres użytkowania związanego z nią składnika aktywów.

8.24. Podatki

8.24.1. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy wykazany w wyniku okresu obejmuje rzeczywiste obciążenie podatkowe za dany okres sprawozdawczy, ustalone przez Spółkę zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych ewentualne korekty rozliczeń podatkowych za lata ubiegłe oraz zmianę stanu aktywa z tytułu podatku odroczonego oraz rezerwy na podatek odroczonego nierozliczaną z kapitałem własnym.

8.24.1.1. Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku za okres bieżący i okresy poprzednie wycenia się w wysokości kwot przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych (podlegających zwrotowi od organów podatkowych) z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które prawnie lub faktycznie już obowiązywały na dzień bilansowy.

8.24.1.2. Podatek odroczonego

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej podatek odroczonego jest tworzony w stosunku do wszystkich różnic przejściowych występujących na koniec okresu sprawozdawczego między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczonego ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy rezerwa na podatek odroczonego powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania niemającej wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych i udziałów we wspólnych przedsięwzięciach – z wyjątkiem sytuacji, gdy terminy odwracania się różnic przejściowych podlegają kontroli inwestora i gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu podatku odroczonego ujmowane są w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać ww. różnice, aktywa i straty:

- z wyjątkiem sytuacji, gdy aktywa z tytułu odroczonego podatku dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową oraz
- w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości ww. różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego weryfikuje się na każdy dzień bilansowy. Spółka obniża wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie, w jakim nie jest prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęte aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlegają weryfikacji na każdy dzień bilansowy i ujmowane są w takim zakresie, w jakim prawdopodobne staje się, że przyszły dochód do opodatkowania pozwoli na ich zrealizowanie.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności. Aktywa z tytułu podatku dochodowego wykazywane są tylko wtedy, gdy ich realizacja jest prawdopodobna.

Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego, wymagającej w przyszłości zapłaty, w związku z występowaniem dodatnich różnic przejściowych, to jest różnic, które spowodują zwiększenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przyszłości.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego wycenia się z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą stosowane, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując stawki podatkowe (i przepisy podatkowe), które obowiązywały prawnie lub co do których proces legislacyjny zasadniczo się zakończył na dzień bilansowy.

Podatek dochodowy dotyczący pozycji ujmowanych poza zyskiem lub stratą jest ujmowany poza zyskiem lub stratą; w innych całkowitych dochodach dotyczący pozycji ujętych w innych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym.

Spółka kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowego ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.

8.24.1.3. Podatek od towarów i usług

Przychody, koszty, aktywa i zobowiązania są ujmowane po pomniejszeniu o wartość podatku od towarów i usług, z wyjątkiem:

- gdy podatek od towarów i usług zapłacony przy zakupie aktywów lub usług nie jest możliwy do odzyskania od organów podatkowych; wtedy jest on ujmowany odpowiednio jako część ceny nabycia składnika aktywów lub jako część pozycji kosztowej oraz
- należności i zobowiązań, które są wykazywane z uwzględnieniem kwoty podatku od towarów i usług.

Kwota netto podatku od towarów i usług możliwa do odzyskania lub należna do zapłaty na rzecz organów podatkowych jest ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako część należności lub zobowiązań.

8.24.1.4. Ocena niepewności co do rozliczeń podatkowych

Jeżeli w ocenie Spółki jest prawdopodobne, że podejście do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych będzie zaakceptowane przez organ podatkowy, Spółka określa dochód do opodatkowania (stratę podatkową), podstawę opodatkowania, niewykorzystane straty podatkowe, niewykorzystane ulgi podatkowe i stawki podatkowe z uwzględnieniem podejścia do opodatkowania planowanego lub zastosowanego w swoim zeznaniu podatkowym.

Jeżeli Spółka stwierdzi, że nie jest prawdopodobne, że organ podatkowy zaakceptuje podejście Spółki do kwestii podatkowej lub grupy kwestii podatkowych, wówczas Spółka odzwierciedla wpływ niepewności przy ustalaniu dochodu do opodatkowania (straty podatkowej), niewykorzystanych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych lub stawek podatkowych. Spółka odzwierciedla ten efekt za pomocą najlepszej z następujących metod:

- Spółka określa najbardziej prawdopodobny scenariusz – jest to pojedyncza kwota spośród możliwych wyników,
- Spółka ujmuje wartość oczekiwaną - jest to suma kwot ważonych prawdopodobieństwem spośród możliwych wyników,
- Spółka stosuje podejście „all-or-nothing”.

8.25. Zysk/(strata) netto na jedną akcję

Zysk/(strata) netto na akcję dla każdego okresu jest obliczony poprzez podzielenie zysku/(straty) netto za dany okres przez średnią ważoną liczbę akcji Spółki w danym okresie sprawozdawczym.

9. Zmiany stosowanych zasad rachunkowości (istotne zasady (polityka) rachunkowości)

Zasady (polityki) rachunkowości zastosowane do sporządzenia sprawozdania finansowego są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzaniu rocznego sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku, z wyjątkiem zastosowania następujących nowych lub zmienionych standardów oraz interpretacji obowiązujących dla okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2016 roku.

- *Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2010-2012 obejmujące:*

- *Zmiany do MSSF 2 Płatności w formie akcji*

Zmiany te mają zastosowanie prospektywne i doprecyzowują definicję warunku rynkowego oraz warunku dotyczącego nabywania uprawnień, a także wprowadzają definicję warunku świadczenia usług i warunku związanego z dokonaniem (wynikami), które są warunkami nabycia uprawnień.

Spółka nie prowadzi programów płatności w oparciu o akcje i w konsekwencji zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Spółki.

- *Zmiany do MSSF 3 Połączenie przedsięwzięć*

Zmiany mają zastosowanie prospektywne i wyjaśniają, że zapłata warunkowa, która nie jest klasyfikowana jako element kapitałów jest wyceniana w wartości godziwej przez zysk lub stratę bez względu na to czy jest objęta zakresem MSR 39.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Spółki.

- *Zmiany do MSSF 8 Segmenty operacyjne*

Zmiany stosowane są retrospektywnie i wyjaśniają, że:

- Jednostka powinna ujawnić osąd Zarządu w procesie stosowania kryteriów łączenia segmentów operacyjnych opisanych w paragrafie 12 MSSF 8, włączając krótki opis segmentów, które zostały połączone oraz opis cech ekonomicznych segmentów wykorzystanych podczas analizy podobieństwa segmentów
- Uzgodnienie aktywów segmentu z całkowitymi aktywami jednostki wymagane tylko wtedy, gdy dane te są przedstawiane głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych.

Spółka działa w jednym segmencie rynku, tj. segmencie „Obiekty energetyczne i ochrony środowiska”. Zarząd Spółki dokonuje oceny działalności Spółki na podstawie jej sprawozdania finansowego. Zmiana w MSSF 8 nie wpłynęła na sposób ujmowania i prezentacji segmentów operacyjnych.

- *Zmiany do MSR 16 Rzeczowe aktywa trwałe oraz MSR 38 Aktywa niematerialne*

Zmiany mają zastosowanie retrospektywne i wyjaśniają, że składnik aktywów może zostać przeszacowany na podstawie pozyskanych danych obserwowalnych poprzez skorygowanie wartości bilansowej brutto składnika aktywów do wartości rynkowej lub przez określenie wartości bilansowej brutto proporcjonalnie tak, że uzyskana wartość bilansowa odpowiada wartości rynkowej. Dodatkowo, umorzenie stanowi różnicę między wartością brutto a wartością bilansową aktywa.

Jednostka powinna zastosować zmiany do wszystkich przeszacowań dokonanych w okresach rocznych rozpoczynających się w dniu lub po dniu 1 lipca 2014 roku i w bezpośrednio poprzedzającym okresie rocznym. Jednostka, może także zaprezentować skorygowane dane porównawcze za wcześniejsze okresy roczne, ale nie jest do tego zobowiązana. Jeśli jednak jednostka prezentuje nieskorygowane dane za wcześniejsze okresy powinna wyraźnie zaznaczyć, że dane te nie zostały skorygowane i stwierdzić, że zostały zaprezentowane na innej podstawie i wyjaśnić tę podstawę.

Zmiana dotyczy wyceny rzeczowych aktywów trwałych i aktywów niematerialnych zgodnie z modelem wartości przeszacowanej. Spółka nie stosuje tego modelu wyceny.

- *Zmiany do MSSF 13 Wycena do wartości godziwej*

Zmiany doprecyzowują, że usunięcie paragrafu B5.4.12 z MSSF 9 Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena nie miało na celu zmiany wymagań dotyczących wyceny krótkoterminowych należności i zobowiązań. W związku z powyższym, jednostki w dalszym ciągu posiadają możliwość wyceny krótkoterminowych nieoprocentowanych zobowiązań i należności w wartości nominalnej, jeżeli efekt dyskonta nie miałby istotnego wpływu na prezentowane dane finansowe.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Spółki.

- **Zmiany do MSR 24 *Ujawnienie informacji o podmiotach powiązanych***

Zmiany mają zastosowanie retrospektywne i wyjaśniają, że jednostka zarządzająca (świadcząca usługi kluczowego personelu kierowniczego) jest traktowana jako jednostka powiązana na potrzeby ujawnień dotyczących jednostek powiązanych. Dodatkowo jednostka, która korzysta z usług świadczonych przez jednostkę zarządzającą jest zobowiązana do ujawnienia kosztów poniesionych z tego tytułu.

Spółka nie korzysta z usług świadczonych przez jednostkę zarządzającą.
- **Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014 obejmujące:**
 - **Zmiany do MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana***

Aktywa (lub grupy do zbycia) są zazwyczaj zbyte przez sprzedaż lub wydanie właścicielom. Zmiany precyzują, że zmiana jednej z metod na inną nie będzie traktowana jako nowy plan zbycia, a będzie kontynuacją pierwotnego planu.

Zmiany mają zastosowanie prospektywne i dotyczą zmian, które zaszyły w okresach rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2016 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Spółki.
 - **Zmiany do MSR 34 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa***

Te zmiany mają zastosowanie do sprawozdawczości śródrocznej i nie miały wpływu na zakres informacji i dane prezentowane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Spółki.
- **Zmiany do MSR 16 oraz MSR 38 *Wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji***

Zmiany wyjaśniają zasady zawarte w MSR 16 i MSR 38 mówiące o tym, że metoda amortyzacji oparta na przychodach odzwierciedla sposób, w jaki jednostka osiąga korzyści ekonomiczne generowane przez składnik aktywów, a nie oczekiwany sposób wykorzystywania przyszłych korzyści ekonomicznych wynikających ze składnika aktywów. W rezultacie, metoda oparta na przychodach nie może być stosowana do amortyzacji środków trwałych i tylko w pewnych okolicznościach jej zastosowanie może być poprawne w odniesieniu do amortyzacji aktywów niematerialnych. Zmiany mają zastosowanie prospektywne i dotyczą okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2016 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Spółki.
- **Zmiany do MSR 1 *Ujawnienia***

Zmiany doprecyzowują istniejące wymogi MSR 1 dotyczące:

 - istotności,
 - agregacji i sum częściowych,
 - kolejności not,
 - prezentacji informacji o udziale w pozostałych całkowitych dochodach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć rozliczanych według metody praw własności.

Ponadto, zmiany wyjaśniają wymogi, które mają zastosowanie, gdy dodatkowe sumy częściowe są prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i rachunku zysków i strat oraz sprawozdaniu z innych całkowitych dochodów

Zmiany dotyczą okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2016 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową ani wyniki działalności Spółki.
- **Zmiany do MSR 27 *Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym***

Zmiany umożliwiają jednostkom na ujmowanie w jednostkowych sprawozdaniach finansowych inwestycji w podmiotach zależnych, stowarzyszonych oraz we wspólnych przedsięwzięciach przy zastosowaniu metody praw własności. Podmioty, które stosują MSSF i zdecydują się na wprowadzenie zmiany sposobu ujmowania inwestycji na metodę praw własności zastosują tę zmianę retrospektywnie.

Jednostka nie zastosowała w sprawozdaniu jednostkowym opcji wprowadzonej przez zmianę.

Zastosowanie tych zmian nie miało wpływu na sytuację finansową, wyniki działalności Spółki, ani też na zakres informacji prezentowanych w śródrocznym skróconym sprawozdaniu finansowym Spółki.

Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego innego standardu, interpretacji lub zmiany, która została opublikowana, lecz nie weszła dotychczas w życie w świetle przepisów Unii Europejskiej.

Ponadto następujące nowe lub zmienione standardy oraz interpretacje obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku, jednak nie dotyczą informacji prezentowanych i ujawnianych w sprawozdaniu finansowym Spółki:

- Zmiany do MSR 16 i MSR 41 *Rolnictwo: rośliny produkcyjne*
Zmiana dotyczy ujęcia roślin produkcyjnych.
- Zmiany do MSSF 11 Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności
Zmiana dotyczy ujęcia przez wspólnika wspólnego działania nabytych udziałów we wspólnym działaniu.
Zmiany mają zastosowanie prospektywne i odnoszą się do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2016 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania. Zmiany mają zastosowanie retrospektywne.
- Zmiany do MSR 19 Programy określonych świadczeń: składki pracownicze
Zmiana dotyczy ujęcia świadczeń wnoszonych przez pracowników lub osoby trzecie przy ujmowaniu programów określonych świadczeń.
- Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku dotyczącego konsolidacji
Zmiany te wyjaśniają które podmioty zależne jednostki inwestycyjnej powinny być objęte konsolidacją i nie podlegać wycenie do wartości godziwej przez zysk lub stratę. Zmiany wyjaśniają także, że zwolnienie z prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego nadal ma zastosowanie do jednostek inwestycyjnych, które są jednostkami dominującymi. Ma to zastosowanie nawet wtedy, gdy spółka zależna wyceniana jest w wartości godziwej przez zysk lub stratę przez jednostkę dominującą wyższego szczebla.
- oraz w *Zmianach wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014* obejmujące:
 - Zmiany do MSSF 7 *Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji*
 - I. Kontrakty usługowe - zmiana wyjaśnia, że umowa o świadczenie usług, która obejmuje opłatę może stanowić kontynuację zaangażowania w aktywo finansowe.
 - II. Zastosowanie zmian do MSSF 7 (wydanych w grudniu 2011 roku) do skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego.
Zmiany mają zastosowanie retrospektywne i odnoszą się do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu lub po 1 stycznia 2016 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania.
 - Zmiany do MSR 19 Świadczenia pracownicze
Zmiana dotyczy szacowania stopy dyskonta.
Spółka powinna uwzględnić zmiany od początku najwcześniejszego okresu porównawczego zaprezentowanego w pierwszym sprawozdaniu uwzględniającym niniejsze zmiany. Wpływ zastosowania zmian powinien zostać ujęty w bilansie otwarcia zysków zatrzymanych. Zmiana obowiązuje od 1 stycznia 2016 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

10. Nowe standardy i interpretacje, które zostały opublikowane, a nie weszły jeszcze w życie

Następujące standardy i interpretacje zostały wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości lub Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej, a nie weszły jeszcze w życie:

- MSSF 9 *Instrumenty Finansowe* (opublikowano dnia 24 lipca 2014 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- MSSF 14 *Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe* (opublikowano dnia 30 stycznia 2014 roku) – zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej proces zatwierdzania standardu w wersji wstępnej nie zostanie zainicjowany przed ukazaniem się standardu w wersji ostatecznej - do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2016 roku lub później,
- MSSF 15 *Przychody z tytułu umów z klientami* (opublikowano dnia 28 maja 2014 roku), obejmujący zmiany do MSSF 15 *Data wejścia w życie MSSF 15* (opublikowano dnia 11 września 2015 roku) – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 *Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem* (opublikowano dnia 11 września 2014 roku) – prace prowadzące do zatwierdzenia niniejszych zmian zostały przez UE odłożone bezterminowo - termin wejścia w życie został odroczony przez RMSR na czas nieokreślony,
- MSSF 16 *Leasing* (opublikowano dnia 13 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE – mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2019 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 4 *Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe* (opublikowano 12 września 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzony przez UE - mający zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSR 12 *Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych* (opublikowano dnia 19 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
- Zmiany do MSR 7 *Inicjatywa w zakresie ujawniania informacji* (opublikowano dnia 29 stycznia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później,
- Wyjaśnienia do MSSF 15 *Przychody z tytułu umów z klientami* (opublikowano dnia 12 kwietnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSSF 2 *Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji* (opublikowano dnia 20 czerwca 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- *Zmiany wynikające z przeglądu MSSF 2014-2016* (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – Zmiany do MSSF 12 mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2017 roku lub później, natomiast Zmiany do MSSF 1 oraz MSR 28 mają zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Interpretacja KIMSF 22 *Transakcje w walucie obcej i zaliczki* (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później,
- Zmiany do MSR 40: *Przeniesienie nieruchomości inwestycyjnej* (opublikowano dnia 8 grudnia 2016 roku) – do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego niezatwierdzone przez UE – mające zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się dnia 1 stycznia 2018 roku lub później.

Spółka nie zdecydowała się na wcześniejsze zastosowanie żadnego standardu, interpretacji lub zmiany, która została opublikowana, lecz nie weszła dotychczas w życie.

10.1. Wdrożenie MSSF 15

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka rozpoczęła prace nad wdrożeniem postanowień MSSF 15 Przychody z umów z klientami poprzez analizę wszystkich realizowanych kontraktów pod kątem ich ujęcia wg zmienionych kryteriów ujmowania przychodów. Ze względu na zakres zmian i koniecznych analiz, na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka nie dokonała jeszcze pełnego oszacowania liczbowego wpływu implementacji postanowień MSSF 15 na pozycje sprawozdania finansowego. Spółka spodziewa się, że wdrożenie postanowień MSSF 15 może spowodować istotne zmiany zarówno pozycji bilansowych, jak i osiągniętych przez Spółkę wyników finansowych.

10.2. Wdrożenie MSSF 9

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka rozpoczęła prace nad wdrożeniem postanowień MSSF 9 i jest obecnie na etapie definiowania nowego modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi. Spółka nie stosuje zasad rachunkowości zabezpieczeń oraz nie posiada instrumentów pochodnych ani zabezpieczających. Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka nie dokonała jeszcze pełnego oszacowania liczbowego wpływu implementacji postanowień MSSF 9.

10.3. Wdrożenie MSSF 16

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka jest w trakcie szczegółowej analizy wpływu wdrożenia nowego standardu na sprawozdanie finansowe.

10.4. Wdrożenie pozostałych standardów i interpretacji

Na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego do publikacji Zarząd nie zakończył jeszcze prac nad oceną wpływu wprowadzenia pozostałych standardów oraz interpretacji na stosowane przez Spółkę zasady (politykę) rachunkowości w odniesieniu do działalności Spółki lub jej wyników finansowych.

11. Segmenty operacyjne

Spółka działa w jednym segmencie rynku, tj. segmencie „Obiekty energetyczne i ochrony środowiska”. Zarząd Spółki dokonuje oceny działalności Spółki na podstawie jej sprawozdania finansowego.

Spółka rozpoczęła w trakcie roku 2016 roku proces wewnętrznej reorganizacji, który według planu zakończy się w 2017 roku. Na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, nie zostały jeszcze całościowo wdrożone procesy, które pozwoliłyby Zarządowi oceniać wyniki działalności spółki w podziale na wewnętrzne segmenty - business unity.

12. Informacje dotyczące umów o usługę budowlaną

Przychody z tytułu umów o usługę budowlaną są ujmowane na podstawie stopnia zaawansowania ich realizacji. Procentowy stan zaawansowania realizacji usługi ustalany jest jako stosunek kosztów poniesionych do sumy szacowanych kosztów niezbędnych do zrealizowania umowy.

Poniższa tabela przedstawia skutki wyceny umów o usługę budowlaną, w tym przychody oraz koszty realizowanych umów w okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku oraz dnia 31 grudnia 2015 roku, jak również kwoty należne zamawiającym oraz kwoty należne od zamawiających z tytułu prac wynikających z realizowanych umów na podane powyżej dacie.

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Poniesione koszty umów (narastająco)	2 965 209	2 678 101
Ujęte zyski pomniejszone o ujęte straty (narastająco)	181 203	188 963
Przychody z umowy obliczone wg stopnia zaawansowania wykonania umowy (narastająco)	3 146 412	2 867 064
Należności uwarunkowane wykonaniem umowy (faktury częściowe narastająco)	3 064 402	2 676 106
	<u> </u>	<u> </u>
Kwota brutto należna Zamawiającym z tytułu prac wynikających z umowy (pasywa), w tym:	(76 992)	(90 378)
- zaliczki otrzymane (zobowiązania z tytułu zaliczek)	(27 841)	(56 955)
- korekta wartości zaliczek z tytułu kwot należnych od Zamawiających	26 048	56 861
- kwota brutto należna zamawiającym z tytułu wyceny kontraktów	(75 199)	(90 284)
Rozliczenia międzyokresowe z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną, w tym:	172 387	276 703
- kwota brutto należna od Zamawiających z tytułu prac wynikających z umowy (aktywo)	155 257	254 188
- koszty pozyskania kontraktów i pozostałe koszty kontraktów rozliczane w czasie	17 130	22 515
Rezerwa na kary z tytułu nieterminowej realizacji umów lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych	(4 856)	-
Rezerwa na straty wynikające z umów	(19 239)	(29 807)
	<u> </u>	<u> </u>

Spółka każdorazowo analizuje umowy pod kątem potencjalnych strat, które ujmowane są bezzwłocznie jako koszt zgodnie z MSR 11.36. W ramach wyceny umów o usługę budowlaną, zgodnie z MSR 11.11-15 Spółka uwzględnia odpowiednio szacunki kar z tytułu opóźnień w realizacji umów lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych. Szacunki wielkości kar prowadzone są w oparciu o dokumentację źródłową dotyczącą stwierdzonych opóźnień w realizacji prac lub problemów dotyczących gwarantowanych parametrów technicznych, w oparciu o założenia umowne oraz szacunek kierownictwa dotyczący ryzyka ich wystąpienia. Poziom szacowanego ryzyka uzależniony jest w znacznej części od czynników zewnętrznych będących częściowo poza kontrolą i może ulec zmianie w kolejnych okresach. Realizacja części kontraktów, w odniesieniu do których rozpoznano rezerwę na kary z tytułu nieterminowej realizacji umów lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych, obarczona jest ryzykiem powstania sporu, który w ocenie Spółki rodzi ryzyko o nieokreślonych konsekwencjach.

W pozycji „Koszty pozyskania kontraktów i pozostałe koszty kontraktów rozliczane w czasie” Spółka ujmuje rozliczenia międzyokresowe kosztów pozyskania kontraktów oraz kosztów gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych związanych z realizacją kontraktów.

12.1. Informacje dotyczące kluczowych kontraktów realizowanych przez Spółkę

12.1.1. Projekt Jaworzno

Spółka RAFAKO S.A. w Konsorcjum firm: RAFAKO S.A. (Lider Konsorcjum) i MOSTOSTAL WARSZAWA S.A. realizuje kontrakt na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A. – Budowę bloku energetycznego o mocy 800 – 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II – w zakresie: kocioł parowy, turbozespół, budynek główny, część elektryczna i AKPiA bloku”. Wartość kontraktu wynosi około 5,4 miliarda złotych brutto. W dniu 4 sierpnia 2013 roku dokonano zmiany umowy konsorcjum realizującego Projekt Jaworzno – główna zmiana dotyczyła przejęcia przez RAFAKO S.A. 99,99% prac w ramach Projektu (Mostostal Warszawa 0,01%) i tym samym zmiany podziału wynagrodzenia należnego każdemu z partnerów konsorcjum odpowiednio do udziału w realizowanych pracach.

Zasady rozliczania Projektu Jaworzno:

Na potrzeby realizacji Projektu została utworzona spółka celowa (E003B7 Sp. z o.o.), której RAFAKO S.A. podzleciła około 88,5% zakresu prac Projektu; pozostałe 11,5% pozostaje w bezpośredniej realizacji RAFAKO S.A. (o wartości około 506 milionów złotych; w tym zaprojektowanie tzw. Wyspy kotłowej oraz dostawa części ciśnieniowych kotła i instalacji odpylania), która głównie planowana jest na lata 2015 – 2017.

RAFAKO S.A. oraz E003B7 Sp. z o.o. na potrzeby realizacji Projektu zawarły umowy z podmiotami finansowymi, na mocy których otrzymały gwarancje bankowe/ubezpieczeniowe o łącznej wartości 689 milionów złotych niezbędne do realizacji tego projektu, jednocześnie ustanowione zostały zabezpieczenia na majątku obu podmiotów jako zabezpieczenie dla tych instrumentów.

W wyniku uzgodnień z instytucjami finansowymi, które udzieliły gwarancji związanych z kontraktem Jaworzno, RAFAKO S.A. nie przewiduje wypłaty dywidendy ze spółki E003B7 sp. z o. o. do czasu trwania umów gwarancyjnych, tj. do kwietnia 2020 roku, ponieważ mogłoby to skutkować negatywnymi konsekwencjami ze strony instytucji gwarantujących.

RAFAKO S.A. w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym kompensuje przychody i koszty oraz rozrachunki dotyczące realizacji Projektu powstałe pomiędzy RAFAKO S.A. a spółką celową. RAFAKO S.A. ujmuje w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jedynie przychody i koszty dotyczące jej zakresu prac, czyli 11,5% zakresu prac na Projekcie Jaworzno. W sprawozdaniu jednostkowym nie są ujmovane przychody i koszty dotyczące części realizowanej przez spółkę celową E003B7 sp. z o.o. – ta część jest prezentowana w jednostkowym sprawozdaniu E003B7 Sp. z o.o. oraz w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej RAFAKO.

RAFAKO S.A. jako lider Konsorcjum wystawia faktury na pełny zakres prac na rzecz Zamawiającego; płatności z tytułu realizacji kontraktu są przekazywane bezpośrednio na rzecz Spółki celowej oraz kluczowych podwykonawców i poddostawców. Zapłata za zakres prac zrealizowany przez RAFAKO S.A. jest dokonywana przez spółkę celową.

12.1.2. Projekt Opole

W lutym 2012 roku Spółka jako lider Konsorcjum (RAFAKO S.A., Polimex-Mostostal S.A., Mostostal Warszawa S.A.) podpisała umowę z firmą PGE Elektrownia Opole S.A. (obecnie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. – „Zamawiający”), o wartości 9,4 mld złotych, której przedmiotem jest zaprojektowanie, dostawa, wykonanie prac budowlanych, montaż, uruchomienie i wszystkie związane z tym procesem usługi, wykonane na zasadzie „pod klucz”, obiektu składającego się z bloku energetycznego nr 5 oraz nr 6 w Elektrowni Opole wraz z urządzeniami i wyposażeniem, jak również związanymi z nimi budynkami oraz budowlami.

RAFAKO S.A. zleciło swojej spółce zależnej tj. E001RK Sp. z o.o. („SPV-Rafako”) jako podwykonawcy realizację 100% zakresu prac i usług związanych z budową bloków w Elektrowni Opole. Wynagrodzenie SPV-Rafako za realizację prac i usług zostało określone na poziomie 3,96 miliarda złotych.

SPV-Rafako zawarła z Alstom Power Sp. z o.o. umowę podwykonawczą, na mocy której SPV-Rafako powierzyła Alstom 100% zakresu prac i usług wchodzących w zakres prac Spółki w ramach Projektu Opole. Alstom przejął wszelką odpowiedzialność za realizację kontraktu wobec Zamawiającego.

Zasady rozliczania kontraktu Opole:

Prezentacja przychodów i kosztów wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów Spółki.

Wartość rozrachunków wynikających z tego kontraktu nie ma wpływu na wartości zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Spółki.

Płatności wynikające z kontraktu, po spełnieniu warunków płatności są dokonywane przez Klienta bezpośrednio na rzecz Alstom.

12.2. Rezerwa na straty wynikające z umów o usługę budowlaną

Spółka tworzy rezerwy na przewidywane straty na kontraktach zgodnie z metodologią opisaną w nocie 8.23.6. Jeśli na podstawie analizy wynika, iż szacunkowe koszty całkowite kontraktu przewyższą wiarygodne przychody z kontraktu (tzn. całkowity wynik na kontrakcie będzie stratą), wtedy cała strata na kontrakcie rozpoznawana jest w danym okresie sprawozdawczym.

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Początek okresu	29 807	36 087
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	10 650	16 957
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	–	–
Wykorzystanie rezerwy na zobowiązanie	(21 218)	(23 237)
	19 239	29 807
Koniec okresu		
Krótkoterminowe na dzień	19 239	29 807
Długoterminowe na dzień	–	–
	19 239	29 807

12.3. Rezerwa na koszty kar z tytułu nieterminowej realizacji lub niedotrzymania gwarantowanych parametrów technicznych umów o usługę budowlaną

Spółka tworzy rezerwę na karę umowną, jeżeli występuje istotne prawdopodobieństwo naliczenia kary za niedotrzymanie zapisanych w umowie i objętych karą parametrów technicznych lub jeśli w związku z realizacją danej umowy zostały naruszone dobra osób trzecich. Wysokość rezerwy wynika z zapisanej w danej umowie wartości kary za niedotrzymany parametr techniczny lub z możliwej do oszacowania wartości zobowiązania wobec osób trzecich.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku Spółka dokonała weryfikacji stanu rezerw na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów (w tym zrealizowanych opóźnień w odniesieniu do zobowiązań umownych i warunków ustalania kar) na kilku realizowanych kontraktach. Korzystając z najbardziej aktualnej wiedzy na temat realizowanych umów oraz na bazie rozliczenia zakończonych umów, Zarząd Spółki podjął decyzję o utworzeniu rezerwy na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów w kwocie 13 509 tysięcy złotych. W związku z podpisaniem porozumienia ze znaczącym klientem przedłużającego termin realizacji umowy, w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku, rozwiązano rezerwę na koszty z tytułu nieterminowej realizacji umów w wysokości 8 653 tysiące złotych.

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Początek okresu	–	1 946
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	13 509	–
Rozwiązanie/wykorzystanie rezerwy na zobowiązanie	(8 653)	(1 946)
Koniec okresu	<u>4 856</u>	<u>–</u>
Krótkoterminowe na dzień	4 856	–
Długoterminowe na dzień	–	–
	<u>4 856</u>	<u>–</u>

13. Przychody i koszty

13.1. Przychody ze sprzedaży produktów i usług

	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015
Przychody netto ze sprzedaży produktów	686 869	946 550
- w tym od jednostek powiązanych	695	3 059
Przychody netto ze sprzedaży usług	44 111	41 064
- w tym od jednostek powiązanych	2 336	697
Przychody ze sprzedaży pozostałych produktów	3 368	–
- w tym do jednostek powiązanych	–	–
Kary umowne	–	(136)
Zrealizowane różnice kursowe dotyczące należności z tytułu dostaw i usług	892	635
Różnice kursowe dotyczące wyceny należności z tytułu dostaw i usług	518	(839)
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług, razem	<u>735 758</u>	<u>987 274</u>
- w tym od jednostek powiązanych	3 031	3 756

Spadek wartości przychodów ze sprzedaży w 2016 roku wynikał przede wszystkim przesunięcia kilku mniejszych projektów na rok 2017 oraz niewielkiego zaawansowania kontraktu zdobytego w II półroczu 2016 roku, a także ze spadku wartości portfela zamówień Spółki. Spadek wartości sprzedaży nastąpił zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym.

Istotny wpływ na spadek poziomu sprzedaży oraz wartości jednostkowego wyniku netto RAFAKO S.A. ma fakt, że Spółka samodzielnie realizuje i wykazuje w swoim jednostkowym sprawozdaniu jedynie ok. 11% wartości kontraktu na budowę bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III. Pozostałe ok. 89% wartości kontraktu realizuje spółka celowa – zależna w 100% od RAFAKO S.A., której utworzenie było warunkiem koniecznym pozyskania gwarancji niezbędnych do realizacji tego kontraktu. Sumaryczna wartość przychodów i zysku z realizacji kontraktu Jaworzno jest wykazywana tylko na poziomie skonsolidowanym.

13.2. Przychody ze sprzedaży materiałów

	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015
Przychody ze sprzedaży materiałów	2 469	2 022
- w tym od jednostek powiązanych	–	1
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	<u>2 469</u>	<u>2 022</u>
- w tym od jednostek powiązanych	–	1

Przychody ze sprzedaży od jednostek powiązanych szczegółowo przedstawia nota 42 niniejszego sprawozdania finansowego.

Asortyment sprzedaży w podziale na rynki zbytu został zaprezentowany w sprawozdaniu Zarządu z działalności RAFAKO S.A. w 2016 roku w punkcie 3.2.

13.3. Geograficzne obszary działalności

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Przychody ze sprzedaży od klientów krajowych	574 478	868 732
- w tym od jednostek powiązanych	2 703	697
Przychody ze sprzedaży od klientów zagranicznych	163 749	120 564
- w tym od jednostek powiązanych	328	3 060
Przychody netto ze sprzedaży, razem	738 227	989 296
- w tym od jednostek powiązanych	3 031	3 757

Głównymi odbiorcami wyrobów i usług Spółki są przede wszystkim zagraniczni i krajowi dostawcy obiektów energetycznych oraz krajowa i zagraniczna energetyka zawodowa i przemysłowa.

13.4. Koszty sprzedanych produktów i usług oraz materiałów

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Amortyzacja	11 674	10 662
Zużycie materiałów i energii	425 660	425 766
Usługi obce	218 025	331 766
Podatki i opłaty	6 504	6 663
Wynagrodzenia	129 788	140 704
Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	30 137	32 144
Podróże służbowe	6 842	7 318
Koszty reklamy	3 535	4 863
Zrealizowane różnice kursowe	883	624
Naliczone różnice kursowe	257	(978)
Koszty z tytułu ubezpieczeń	997	1 167
Pozostałe koszty rodzajowe	1 023	887
Utworzenie odpisu aktualizującego wartość zapasów	3 409	2 731
Koszty według rodzaju, razem	838 734	964 317
Zmiana stanu zapasów, rezerw i rozliczeń międzyokresowych (w tym korekta wynikająca z MSR 11)	(45 227)	9 532
Koszty wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki	(403)	(1 123)
Koszty sprzedaży (wielkość ujemna)	(31 578)	(28 564)
Koszty ogólnego zarządu (wielkość ujemna)	(44 285)	(39 389)
Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	717 241	904 773
Wartość sprzedanych materiałów	2 463	2 056
Koszty sprzedanych produktów i materiałów	719 704	906 829

Przyczyną spadku wartości kosztów sprzedanych produktów i materiałów w porównaniu do 2015 roku jest przede wszystkim niższa wartość przychodów ze sprzedaży, przy wzroście rezerw na koszty kar kontraktowych oraz wzroście rezerw dotyczących zobowiązań gwarancyjnych z tytułu zrealizowanych umów sprzedaży.

Koszty sprzedaży prezentowane przez Spółkę zawierają głównie koszty pozyskiwania nowych kontraktów oraz koszty promocji i reklamy. Ponadto, do kosztów sprzedaży Spółka zalicza odpisy aktualizujące wartość należności handlowych. Na koszty sprzedaży wykazane w całkowitych dochodach Spółki za okres 12 miesięcy 2016 roku w kwocie 31 578 tysięcy złotych największy wpływ miały koszty pozyskania nowych kontraktów w kwocie 26 263 tysiące złotych oraz koszty promocji i reklamy w kwocie 4 954 tysiące złotych.

Koszty ogólnego zarządu za okres 12 miesięcy 2016 roku wynosiły 44 285 tysięcy złotych (wzrost o kwotę 4 896 tysięcy złotych w porównaniu z analogicznym okresem 2015 roku). Wyższe koszty, w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego, są wynikiem między innymi wzrostu kosztów usług prawnych oraz doradczych, w tym kosztów związanych z usługami wsparcia biznesowego oraz kosztami reorganizacji.

13.5. Koszty amortyzacji, odpisów aktualizujących, różnic kursowych oraz zapasów ujęte w zysku lub stracie

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży (koszcie sprzedanych towarów i produktów)		
Amortyzacja środków trwałych	7 677	7 189
Amortyzacja wartości niematerialnych	1 398	1 478
Koszty rezerw na gwarancje	7 728	78
Różnice kursowe netto	1 140	(354)
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	1 625	7 793
	19 568	10 951
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży		
Amortyzacja środków trwałych	499	380
Amortyzacja wartości niematerialnych	87	78
Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych	217	331
	803	789
Pozycje ujęte w kosztach ogólnego zarządu		
Amortyzacja środków trwałych	1 878	1 395
Amortyzacja wartości niematerialnych	135	142
	2 013	1 537

13.6. Koszty świadczeń pracowniczych

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Wynagrodzenia, w tym:	132 535	143 388
- koszty bieżących wynagrodzeń	129 788	140 704
- pozostałe świadczenia, w tym świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia	2 069	1 386
- koszty rezerwy na premie	201	1 121
- koszty rezerwy na urlopy	477	177
Koszty ubezpieczeń społecznych	30 137	32 144
	162 672	175 532
Pozycje ujęte w koszcie własnym sprzedaży (koszcie sprzedanych towarów i produktów)	123 555	138 630
Pozycje ujęte w kosztach sprzedaży	11 183	10 119
Pozycje ujęte w kosztach ogólnego zarządu	27 934	26 783
	162 672	175 532

13.7. Pozostałe przychody operacyjne

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Przychody z tytułu kar umownych	67	369
Rozwiązanie rezerwy na rozrachunki publiczno – prawne	–	157
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość aktywów niefinansowych	13	238
Zysk na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	65	118
Dotacje	486	1 399
Przychody z tytułu odszkodowań	–	332
Przychody z tytułu udzielonych poręczeń*	4 964	5 652
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość pozostałych należności	220	–
Przychody z tytułu zbycia potencjału zysków	355	–
Odzyskane materiały z likwidacji środków trwałych	461	–
Inne	605	593
	7 236	8 858

*w 2015 roku Spółka zawarła umowę poręczenia, na mocy której nieodwołanie i bezwarunkowo poręczyła za należyte wykonanie wszelkich zobowiązań jednostki zależnej związanych z realizacją kontraktu; przychody z tytułu wynagrodzenia za udzielone poręczenie pomniejszone o wartość dyskonta wyniosły w 2016 roku 4 964 tysiące złotych (rok 2015: 5 652 tysiące złotych).

13.8. Pozostałe koszty operacyjne

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Darowizny	895	1 041
Koszty złomowania rzeczowych aktywów trwałych	295	151
Koszty złomowania materiałów	536	82
Naprawa środków trwałych	180	98
Koszty sądowe	263	86
Koszt organizacji Dnia Energetyka	509	506
Utworzenie rezerwy na Program Dobrowolnych Odejść	7 622*	–
Koszty związane z rozliczaniem opłat licencyjnych	–	3 444
Utworzenie rezerwy na koszty spraw i roszczeń spornych	1 066	1 206
Koszty związków zawodowych	391	–
Utworzenie odpisu aktualizującego wartość pozostałych należności	114	–
Koszty zapłaconych odszkodowań	–	690
Inne	998	493
	12 869	7 797

* w grudniu 2016 roku Spółka dokonała wypłaty świadczeń związanych z Programem Dobrowolnych Odejść w kwocie 528 tysięcy złotych, a tym samym dokonała rozwiązania rezerwy na taką samą kwotę; szczegółowy opis został umieszczony w notcie 34.9.

13.9. Przychody finansowe

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Odsetki z tytułu instrumentów finansowych, w tym: odsetki od pożyczek, należności przeterminowanych, lokat oraz rachunków bankowych	33	2 737
Odsetki od udzielonych kaucji	782	2 373
Nadwyżka dodatnich różnic kursowych	1 232	125
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość inwestycji	–	3 639
Dyskonto rozrachunków długoterminowych	567	3 916
Dywidendy z tytułu udziałów i akcji	–	11
Rozwiązanie rezerw na koszty finansowe	–	281
Pozostałe przychody finansowe	2	321
	2 616	13 403

Szczegółowe dane dotyczące przychodów i kosztów finansowych związanych z instrumentami finansowymi przedstawia nota 48.2.

13.10. Koszty finansowe

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Odsetki z tytułu instrumentów finansowych, w tym: odsetki od kredytów, pożyczek, leasingu oraz przeterminowanych zobowiązań	3 530	3 590
Odsetki z tytułu świadczeń pracowniczych	713	670
Pozostałe odsetki	38	32
Prowizje bankowe od otrzymanych kredytów	876	889
Dyskonto rozrachunków długoterminowych	1 476	–
Koszty z tytułu wyceny instrumentów finansowych	2	159
Utworzenie rezerw na koszty finansowe	522	1 335
Pozostałe koszty finansowe	4	241
	<u><u>7 161</u></u>	<u><u>6 916</u></u>

Szczegółowe dane dotyczące przychodów i kosztów finansowych związanych z instrumentami finansowymi przedstawia nota 48.2.

14. Podatek dochodowy

14.1. Obciążenie podatkowe

Główne składniki obciążenia podatkowego w sprawozdaniu z całkowitych dochodów przedstawiają się następująco

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Rachunek zysków i strat		
<i>Bieżący podatek dochodowy</i>	–	41
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	–	–
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	41
<i>Odroczony podatek dochodowy</i>	5 277	(6 892)
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	5 277	(6 892)
Korekty dotyczące odroczonego podatku dochodowego z lat ubiegłych	–	–
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	<u><u>5 277</u></u>	<u><u>(6 851)</u></u>
<i>Odroczony podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów</i>	162	60
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	162	60
Obciążenie podatkowe wykazane innych całkowitych dochodach	<u><u>162</u></u>	<u><u>60</u></u>

W okresie objętym sprawozdaniem za 2016 rok Spółka złożyła do organów skarbowych korekty deklaracji podatkowych CIT za lata 2013 oraz 2014, w których została wykazana nadpłata podatku dochodowego za lata ubiegłe, w łącznej kwocie wynoszącej 135 tysięcy złotych. Główną przyczyną złożenia korekt było dokonanie korekty osiągniętych przychodów oraz kosztów uzyskania przychodów, odliczenie darowizn, a także zwiększenie rozliczenia straty za rok podatkowy.

14.2. Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej

Uzgodnienie podatku dochodowego od wyniku finansowego brutto przed opodatkowaniem według ustawowej stawki podatkowej, z podatkiem dochodowym liczonym według efektywnej stawki podatkowej Spółki za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 roku przedstawia się następująco:

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Zysk brutto przed opodatkowaniem z działalności kontynuowanej	(67 518)	33 438
	(67 518)	33 438
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce, wynoszącej 19%	(12 828)	6 353
Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów (trwałe różnice), w tym:	1 455	4 195
z tytułu utworzenia rezerwy na kary umowne	186	693
z tytułu spisania wartości należności zakwalifikowane jako niepodatkowe	11	1 169
z tytułu darowizn	170	198
z tytułu kosztów reprezentacji	–	123
z tytułu kosztów wytworzenia dotyczących oddziału zagranicznego	50	687
z tytułu zrealizowanych ujemnych różnic kursowych nie stanowiących kosztów uzyskania przychodu	–	210
pozostałe	1 038	1 114
Przychody niebędące podstawą do opodatkowania (trwałe różnice)	(390)	(3 346)
rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość należności od podmiotów powiązanych	(137)	–
z tytułu kar umownych	(103)	(371)
z tytułu wykorzystania rezerw niepodatkowych	–	(1 707)
z tytułu otrzymanych dywidend	–	(3)
pozostałe	(150)	(1 266)
Pozostałe	(86)	(308)
Nieaktywowana strata podatkowa	6 572	–
Korekta podatku dotyczącego lat ubiegłych	–	(42)
Podatek według efektywnej stawki podatkowej wynoszącej 7,62% (2015:20,49%)	(5 277)	6 851
Podatek dochodowy (obciążenie) wykazany w sprawozdaniu z całkowitych dochodów	(5 277)	6 851
Podatek dochodowy przypisany działalności zaniechanej	–	–
	(5 277)	6 851

14.3. Odroczonego podatek dochodowy wyliczony na dzień 31 grudnia 2016 roku

Odroczony podatek dochodowy wyliczony na dzień 31 grudnia 2016 roku wynika z następujących pozycji:

	<i>Sprawozdanie z sytuacji finansowej</i>		<i>Sprawozdanie z całkowitych dochodów</i>	
	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
- od ulg inwestycyjnych	(2)	(3)	1	1
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością środków trwałych oraz wartości niematerialnych	(15 688)	(15 214)	(474)	(872)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością aktywów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	1 512	1 433	79	(385)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością pożyczek i należności	1 125	604	521	95
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością należności i rozliczeń międzyokresowych z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną	(20 504)	(42 673)	22 169	(21 515)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zapasów	2 276	1 967	309	486
- od rezerw bilansowych	17 504	16 511	993	(1 514)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	34	21	13	(54)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań z tytułu gwarancji, factoringu i wyłączone z zakresu MSR 39	-	6	(6)	(9)
- od różnicy pomiędzy podatkową a bilansową wartością zobowiązań, rezerw i rozliczeń międzyokresowych z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną	37 064	60 609	(23 545)	10 321
- z tytułu straty podatkowej	17 083	602	16 481	602
- z tytułu korekty kosztów dotyczącej niezapłaconych faktur	7 763	18 419	(10 656)	6 292
- pozostałe	10	456	(446)	(280)
Obciążenie/korzyść z tytułu odroczonego podatku dochodowego			5 439	(6 832)
Aktywa/rezerwa netto z tytułu podatku odroczonego, w tym:	48 177	42 738		
Aktywa z tytułu podatku odroczonego	48 177	42 738		
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego	-	-		

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka rozpoznała aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej za 2015 rok w wysokości 3 169 tysięcy złotych.

W 2016 roku Spółka zanotowała stratę podatkową w wysokości 121 331 tysięcy złotych. Spółka przeprowadziła analizę realizowalności aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej na podstawie prognoz podatkowych. Działając zgodnie z zasadą ostrożnej wyceny, Zarząd Spółki podjął decyzję o rozpoznanie aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego od wartości straty podatkowej w kwocie 86 742 tysiące złotych. Aktywo od straty podatkowej za 2016 rok w kwocie 34 589 tysięcy złotych nie zostało rozpoznane.

15. Propozycja pokrycia straty za 2016 rok

Zarząd Spółki rekomenduje pokrycie straty netto w kwocie 62 241 tysięcy złotych z kapitału zapasowego Spółki.

16. Zysk/(strata) przypadający na jedną akcję

Wynik podstawowy przypadający na jedną akcję oblicza się poprzez podzielenie wyniku netto za okres przypadającego na zwykłych akcjonariuszy Spółki przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych Spółki występujących w ciągu okresu.

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące wyniku oraz akcji, które posłużyły do wyliczenia wyniku na jedną akcję:

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Zysk/(strata) netto z działalności kontynuowanej	(62 241)	26 587
Zysk/(strata) z działalności zaniechanej	-	-
Zysk/(strata) netto	(62 241)	26 587
<hr/>		
Zysk/(strata) netto przypadający na zwykłych akcjonariuszy, zastosowany do obliczenia zysku na jedną akcję	(62 241)	26 587
<hr/>		
Średnia ważona liczba wyemitowanych akcji zwykłych zastosowana do obliczenia podstawowego zysku/(straty) na jedną akcję	84 931 998	74 472 635
Wpływ rozwodnienia:	-	-
Opcje na akcje	-	-
Umarzalne akcje uprzywilejowane	-	-
<hr/>		
Skorygowana średnia ważona liczba akcji zwykłych zastosowana do obliczenia rozwodnionego zysku/(straty) na jedną akcję	84 931 998	74 472 635
<hr/>		
Zysk/(strata) na jedną akcję		
– podstawowy z zysku/(straty) za okres	(0,73)	0,36
<hr/>		

Spółka nie prezentuje zysku/(straty) rozwodnionego na jedną akcję za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 roku, ponieważ nie posiada instrumentów finansowych powodujących rozwodnienie akcji.

17. Istotne pozycje wykazane w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Zmniejszenie stanu należności wykazane w rachunku przepływów pieniężnych za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 roku w kwocie 22 670 tysięcy złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- ze zwiększenia stanu należności handlowych w kwocie (41 163) tysiące złotych,
- ze zmniejszenia stanu należności budżetowych (w tym z tytułu podatku VAT) 8 091 tysiące złotych,
- ze zmniejszenia stanu udzielonych zaliczek w kwocie 21 423 tysiące złotych,
- ze zmniejszenia stanu należności z tytułu kaucji w kwocie 54 618 tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności z tytułu poręczeń (5 195) tysięcy złotych,
- ze zwiększenia stanu należności spornych w kwocie (13 644) tysiące złotych,
- ze zwiększenie stanu pozostałych należności w kwocie (1 460) tysięcy złotych.

Dokładny opis zmian wartości kaucji i należności spornych w 2016 roku został zamieszczony w nocie 27.

Zmniejszenie stanu zobowiązań wykazane w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie (110 510) tysięcy złotych wynikało przede wszystkim z następujących pozycji:

- zmniejszenie stanu zobowiązań handlowych w kwocie (145 276) tysięcy złotych,
- zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu podatku od towarów i usług w kwocie 19 883 tysiące złotych,
- zmniejszenia stanu rezerw na świadczenia emerytalne (z wyłączeniem zysków/(strat) aktuarialnych) w kwocie (2 560) tysięcy złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na premie w kwocie 201 tysięcy złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na koszty niezafakturowanych usług i dostaw w kwocie 292 tysiące złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na naprawy gwarancyjne w kwocie 7 728 tysięcy złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na urlopy w kwocie 477 tysięcy złotych,
- zwiększenia stanu rezerw na Program Dobrowolnych Odejść w kwocie 7 094 tysiące złotych
- zwiększenia stanu pozostałych zobowiązań w kwocie 1 651 tysięcy złotych.

Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych wykazana w rachunku przepływów pieniężnych w kwocie 85 218 tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z następujących pozycji:

- zmniejszenie stanu należności z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną i związanych z wyceną kontraktów rozliczeń międzyokresowych w kwocie 104 316 tysięcy złotych,
- zmniejszenie stanu zobowiązań z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną w kwocie (13 386) tysięcy złotych, w tym:
 - zwiększenie stanu zaliczek w kwocie 1 699 tysięcy złotych,
- zmniejszenie stanu rezerw z tytułu wyceny umów o usługę budowlaną (5 712) tysięcy złotych,

Zmniejszenie stanu rezerw zostało opisane szerzej w notach 12.2 i 12.3.

Zmiana wartości zaliczek w 2016 roku w kwocie 1 699 tysięcy złotych wynikała przede wszystkim z rozpoznania części zaliczek w przychodach zgodnie z metodologią rozliczania umów o usługę budowlaną (MSR 11).

Wartość nabycia rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych wykazana w kwocie 5 200 tysięcy złotych wynikała z poniesionych nakładów inwestycyjnych na zakup rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 4 009 tysięcy złotych oraz na zakup wartości niematerialnych w kwocie 1 191 tysięcy złotych. Nakłady poniesione na zakup środków trwałych dotyczyły przede wszystkim modernizacji budynków i budowli Spółki oraz zakupu maszyn i urządzeń, a także środków transportu. Nakłady poniesione na zakup wartości niematerialnych związane są przede wszystkim z nabyciem licencji i oprogramowania komputerowego.

Wpływy z tytułu kredytów i pożyczek wykazana w działalności finansowej sprawozdania z przepływów pieniężnych w kwocie 37 773 tysiące złotych wynikała ze wzrostu zadłużenia z tytułu kredytu z PKO BP S.A

Na wartość środków pieniężnych z działalności finansowej Spółki miały także wpływ zapłacone odsetki od otrzymanego kredytu bankowego z PKO BP S.A. w kwocie 3 063 tysięcy złotych (31 grudnia 2015 roku: 3 521 tysięcy złotych) oraz z tytułu otrzymanej pożyczki w kwocie 59 tysięcy złotych.

18. Majątek socjalny oraz zobowiązania ZFŚS

Ustawa z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych z późniejszymi zmianami stanowi, że Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych tworzą pracodawcy zatrudniający powyżej 20 pracowników na pełne etaty tworzą takie fundusze i dokonują okresowych odpisów w wysokości odpisu podstawowego oraz odpisu dla emerytów i rencistów. Celem Funduszu jest subsydiowanie działalności socjalnej Spółki, pożyczek udzielonych ich pracownikom oraz pozostałych kosztów socjalnych.

	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Aktywa Funduszu Spółki:		
Środki pieniężne ZFŚS	4 112	3 858
Pożyczki udzielone pracownikom spółek z funduszu	3 816	3 511
	296	347
Zobowiązania wobec ZFŚS	(3 875)	(3 559)
Saldo rozrachunków z funduszem	237	299
	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Odpisy na Fundusz w okresie obrotowym	2 449	2 554
	2 449	2 554

19. Rzeczowe aktywa trwałe

31 grudnia 2016 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki i budowle</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2016 roku	9 295	83 125	52 413	7 012	–	1 982	153 827
Nabycia	–	–	–	–	–	3 077	3 077
Zwiększenia z tytułu umów leasingu	–	–	–	1 832	–	–	1 832
Likwidacja/sprzedaż	(15)	–	(349)	(474)	–	–	(838)
Transfery ze środków trwałych w budowie	–	469	3 143	222	–	(3 834)	–
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	–	–	(2)	–	–	–	(2)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	–	(2 501)	(5 925)	(1 629)	–	–	(10 055)
Odpis aktualizujący wartość środków trwałych za okres sprawozdawczy	–	–	1	12	–	–	13
Pozostałe, w tym reklasyfikacja środków trwałych na/z aktywa przeznaczone do sprzedaży	–	–	102	12	–	–	114
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2016 roku	9 280	81 093	49 383	6 987	–	1 225	147 968
Na dzień 1 stycznia 2016 roku							
Wartość brutto	9 295	107 053	112 848	10 240	2 471	1 982	243 889
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(23 928)	(60 435)	(3 228)	(2 471)	–	(90 062)
Wartość netto	9 295	83 125	52 413	7 012	–	1 982	153 827
Na dzień 31 grudnia 2016 roku							
Wartość brutto	9 280	107 521	112 471	11 047	2 471	1 225	244 014
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(26 428)	(63 088)	(4 060)	(2 471)	–	(96 046)
Wartość netto	9 280	81 093	49 383	6 987	–	1 225	147 968

*środki trwałe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w notce 29.1.

31 grudnia 2015 roku	<i>Grunty</i>	<i>Budynki i budowle</i>	<i>Maszyny i urządzenia</i>	<i>Środki transportu</i>	<i>Pozostałe</i>	<i>Środki trwałe w budowie</i>	<i>Ogółem</i>
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2015 roku	9 288	81 066	44 095	5 349	–	3 008	142 806
Nabycia	–	–	539	2 272	–	18 165	20 976
Nabycia na skutek połączenia jednostek gospodarczych	–	–	20	17	–	–	37
Likwidacja/sprzedaż	(16)	–	(482)	(705)	–	–	(1 203)
Transfery ze środków trwałych w budowie	21	4 456	13 902	812	–	(19 191)	–
Różnice kursowe z przeliczenia jednostki zagranicznej	–	–	(2)	–	–	–	(2)
Odpis amortyzacyjny za okres sprawozdawczy	–	(2 397)	(5 577)	(990)	–	–	(8 964)
Odpis aktualizujący wartość środków trwałych za okres sprawozdawczy	–	–	–	28	–	–	28
Pozostałe, w tym reklasyfikacja środków trwałych na/z aktywa przeznaczone do sprzedaży	2	–	(82)	229	–	–	149
Wartość netto na dzień 31 grudnia 2015 roku	9 295	83 125	52 413	7 012	–	1 982	153 827
Na dzień 1 stycznia 2015 roku							
Wartość brutto	9 288	102 597	101 078	8 402	2 494	3 008	226 867
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(21 531)	(56 983)	(3 053)	(2 494)	–	(84 061)
Wartość netto	9 288	81 066	44 095	5 349	–	3 008	142 806
Na dzień 31 grudnia 2015 roku							
Wartość brutto	9 295	107 053	112 848	10 240	2 471	1 982	243 889
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(23 928)	(60 435)	(3 228)	(2 471)	–	(90 062)
Wartość netto	9 295	83 125	52 413	7 012	–	1 982	153 827

20. Środki trwałe w leasingu

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka posiadała i użytkowała środki transportu na mocy umowy leasingu finansowego w wartości 8 049 tysięcy złotych brutto na dzień nabycia przedmiotu leasingu.

Okres użytkowania tych środków jest zgodny z okresem trwania umów leasingowych i wynosi od 24 do 60 miesięcy. Spółka dokonuje odpisów amortyzacyjnych tych środków metodą liniową.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka posiadała i użytkowała środki transportu na mocy umowy leasingu finansowego w wartości 6 923 tysiące złotych brutto na dzień nabycia przedmiotu leasingu.

21. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka wyodrębniła aktywa trwałe o wartości 7 tysięcy złotych (31 grudnia 2015: 119 tysięcy złotych) jako przeznaczone do sprzedaży.

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży, w tym:		
urządzenia techniczne i maszyny	7	107
środki transportu	–	12
	7	119

22. Wartości niematerialne

	Wartość firmy	Patenty i licencje	Wartości niematerialne w trakcie realizacji	Ogółem
31 grudnia 2016 roku				
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2016 roku	1 774	9 714	–	11 488
Nabycia	–	396	793	1 189
Transfery z wartości niematerialnych w trakcie realizacji	–	424	(424)	–
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(1 619)	–	(1 619)
Na dzień 31 grudnia 2016 roku	1 774	8 915	369	11 058
Na dzień 1 stycznia 2016 roku				
Wartość brutto	1 774	24 393	1 371	27 538
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(14 679)	(1 371)	(16 050)
Wartość netto	1 774	9 714	–	11 488
Na dzień 31 grudnia 2016 roku				
Wartość brutto	1 774	25 213	793	27 780
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(16 298)	(424)	(16 772)
Wartość netto	1 774	8 915	369	11 058

* wartości niematerialne stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 29.2

	<i>Wartość firmy</i>	<i>Patenty i licencje</i>	<i>Wartości niematerialne w trakcie realizacji</i>	<i>Ogółem</i>
31 grudnia 2015 roku				
Wartość netto na dzień 1 stycznia 2015 roku	376	8 788	–	9 164
Nabycia	–	–	1 371	1 371
Transfery z wartości niematerialnych w trakcie realizacji	–	1 371	(1 371)	–
Nabycia na skutek połączenia jednostek gospodarczych	1 398	1 253	–	2 651
Odpis amortyzacyjny za rok obrotowy	–	(1 698)	–	(1 698)
Na dzień 31 grudnia 2015 roku	1 774	9 714	–	11 488
Na dzień 1 stycznia 2015 roku				
Wartość brutto	376	23 054	3 779	27 209
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(14 266)	(3 779)	(18 045)
Wartość netto	376	8 788	–	9 164
Na dzień 31 grudnia 2015 roku				
Wartość brutto	1 774	24 393	1 371	27 538
Umorzenie i odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	–	(14 679)	(1 371)	(16 050)
Wartość netto	1 774	9 714	–	11 488

W skład wartości niematerialnych wchodziły patenty, licencje i oprogramowanie. Największe pozycje stanowią:

- licencja na kotły nadkrytyczne typu BENSON, której wartość bilansowa na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosi 3 222 tysiące złotych (31 grudnia 2015: 3 337 tysięcy złotych); pozostały od dnia 31 grudnia 2015 roku okres amortyzacji licencji wynosi 8 lat;
- licencja na katalityczne odazotowanie spalin, której wartość bilansowa na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosi 540 tysięcy złotych (31 grudnia 2015 roku: 716 tysięcy złotych); pozostały od dnia 31 grudnia 2015 roku okres amortyzacji licencji wynosi 3 lata.

Wartość firmy

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka prezentuje wartość firmy w kwocie 1 774 tysiące złotych, wynikającą:

- z przejęcia kontroli nad zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa PBG AVATIA sp. z o.o. przez RAFAKO S.A., Spółka prezentuje wartość firmy w kwocie 1 398 tysięcy złotych;
- z rozliczenia przeprowadzonej przez RAFAKO S.A. w 2007 roku transakcji nabycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa od Wyrskich Zakładów Urządzeń Przemysłowych „NOMA INDUSTRY” Sp. z o.o. w upadłości w kwocie 376 tysięcy złotych.

Test na utratę wartości firmy

Na koniec okresu sprawozdawczego Spółka przeprowadziła test na utratę wartości firmy z przejęcia kontroli nad zorganizowaną częścią przedsiębiorstwa PBG AVATIA sp. z o.o. przez RAFAKO S.A. Test został przeprowadzony przez niezależnego eksperta w oparciu o bieżącą wartość szacowanych przepływów pieniężnych przypisanych do odrębnego ośrodka wypracowującego środki pieniężne, jakim jest departament informatyczny, na podstawie pięcioletnich prognoz oraz oszacowanej wartości rezydualnej. Do wyliczeń przyjęto średnioważony koszt kapitału (WACC) na poziomie 7,63%. Na podstawie wyników przeprowadzonego testu nie stwierdzono konieczności dokonania odpisu wartości firmy.

Prace rozwojowe

Spółka w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku oraz w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2015 roku nie poniosła kosztów prac rozwojowych.

Połączenia jednostek gospodarczych

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku Spółka nie łączyła się z innymi jednostkami gospodarczymi.

23. Akcje/udziały w jednostkach zależnych oraz pozostałych jednostkach

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Akcje/udziały w spółkach zależnych notowanych na giełdzie	–	–
Akcje/udziały w spółkach zależnych nienotowanych na giełdzie	29 349	25 032
Akcje/udziały w pozostałych spółkach notowanych na giełdzie	209	210
Akcje/udziały w pozostałych spółkach nienotowanych na giełdzie	18	19
	29 576	25 261
	29 576	25 261

* akcje/udziały stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w notcie 29.3

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku Spółka, w związku z podwyższeniem kapitału w jednostce zależnej, zanotowała wzrost wartości udziałów w kwocie 4 317 tysięcy złotych. Szczegółowy opis transakcji został zaprezentowany w notcie 5 niniejszego sprawozdania finansowego.

24. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów - długoterminowe

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Należności z tytułu dostaw i usług, w tym:	3	5 660
Należności z tytułu dostaw i usług od jednostek powiązanych	–	–
Należności z tytułu dostaw i usług od pozostałych jednostek	3	5 660
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowych kosztów, w tym:	281	732
Należności z tytułu sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych	185	494
Kaucje	96	238
Należności ogółem (netto)	284	6 392
Odpis aktualizujący należności	–	–
Należności brutto	284	6 392

25. Inne aktywa finansowe długoterminowe

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Pożyczki udzielone	–	–
Lokaty długoterminowe, w tym:	–	–
- stanowiące zabezpieczenie udzielonych gwarancji bankowych	–	–
Inne aktywa finansowe długoterminowe, w tym:	34 994	35 628
Należności od jednostki powiązanej wynikające z zawartego układu	24 071	29 900
Należność z tytułu udzielonego poręczenia jednostce zależnej	10 923	5 728
	34 944	35 628
	34 944	35 628

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku Spółka dokonała aktualizacji wyceny wartości należności od PBG S.A., co zostało szerzej opisane w nocie 42.

Zmiana wartości należności w porównaniu do kwoty wykazanej na dzień 31 grudnia 2015 roku wynika z wyceny tej należności zgodnie z koncepcją zamortyzowanego kosztu, przy uwzględnieniu założeń i szacunków, o których mowa w nocie 6.

W 2017 roku Spółka dokonała konwersji posiadanych należności od jednostki powiązanej wynikających z układu na obligacje, co zostało szerzej opisane w nocie 42 niniejszego sprawozdania finansowego.

26. Zapasy

	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Materiały (według wartości netto możliwej do uzyskania)	13 039	18 804
Według ceny nabycia	25 017	29 157
Według wartości netto możliwej do uzyskania	13 039	18 804
Zapasy ogółem, według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia (kosztu wytworzenia) oraz wartości netto możliwej do uzyskania	13 039	18 804

* zapasy stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 29.4

Odpisy aktualizujące wartość zapasów

	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015</i>
Stan na początek okresu	(10 353)	(7 792)
- utworzenie odpisu aktualizującego	(3 409)	(2 731)
- rozwiązanie odpisu aktualizującego	1 784	170
Stan na koniec okresu	(11 978)	(10 353)

27. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowe kosztów krótkoterminowe

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Należności z tytułu dostaw i usług, w tym:	188 754	141 934
Należności z tytułu dostaw i usług od jednostek powiązanych	662	1 695
Należności z tytułu dostaw i usług od pozostałych jednostek	188 092	140 239
Należności z tytułu podatku dochodowego	10 918	7 095
Pozostałe należności i rozliczenia międzyokresowych kosztów, w tym:	94 472	163 441
Zaliczki udzielone podmiotom powiązanim	-	52
Zaliczki udzielone pozostałym podmiotom	3 163	24 534
Należności budżetowe	5 192	13 283
Rozliczenie kosztów ubezpieczenia rzeczowego	675	726
Rozliczenia z Zakładowym Funduszem Świadczeń Socjalnych	237	299
Należności sporne	13 944	300
Koszty przyszłych okresów	2 377	1 032
Kaucje	68 068	122 686
Należności z tytułu sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych	343	426
Pozostałe	473	103
Pozostałe należności od podmiotów powiązanych	-	-
Należności ogółem (netto)	294 144	312 470
Odpis aktualizujący należności	31 834	31 636
Należności brutto	325 978	344 106

* należności handlowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki na dzień bilansowy zostały zaprezentowane w nocie 29.5

Należności budżetowe obejmują przede wszystkim należności z tytułu podatku VAT zarówno krajowego, jak i zagranicznego.

Należności z tytułu dostaw i usług nie są oprocentowane i mają zazwyczaj 30-dniowy termin płatności. Jednakże, dla niektórych kontrahentów okres spłaty należności ustalany na podstawie indywidualnych umów zawiera się w przedziale od 1 do 3 miesięcy.

Spółka posiada politykę w zakresie dokonywania sprzedaży tylko zweryfikowanym klientom. Dzięki temu, zdaniem kierownictwa, nie istnieje dodatkowe ryzyko kredytowe, ponad poziom określony odpisem na nieściągalne należności właściwym dla należności handlowych.

Należności handlowe krótkoterminowe wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 roku w kwocie 188 754 tysiące złotych dotyczą kontraktów handlowych z krajowymi oraz zagranicznymi kontrahentami.

Kaucje wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2016 roku w kwocie 68 068 tysięcy złotych, dotyczą głównie projektów realizowanych w obszarach:

- budowy bloku elektrociepłowni opalanego biopaliwem 14 865 tysięcy złotych,
- Instalacja katalitycznego odazotowania spalin 8 139 tysięcy złotych,
- wymiana części prostej komory paleniskowej kotła 7 411 tysięcy złotych,
- instalacji odazotowania spalin 3 359 tysięcy złotych.

Zmiana stanu kaucji zanotowana w roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku wynikała przede wszystkim ze zwrotu kaucji pieniężnej związanej z realizacją umowy na budowę bloku energetycznego w kwocie 40 000 tysięcy złotych, oraz z przekazania kaucji pieniężnej na poczet budowy bloku elektrociepłowni opalanego biopaliwem w kwocie 14 865 tysięcy złotych.

Istotną pozycją wykazaną w pozostałych należnościach stanowią zaliczki, które na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiły 3 955 tysięcy złotych. Główną pozycję stanowiła zaliczka otrzymana na realizację umowy dotyczącej zabudowę instalacji katalitycznego odazotowania spalin w kwocie 1 499 tysięcy złotych.

27.1. Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych oraz pozostałych należności

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Stan na początek okresu, w tym:	(31 636)	(40 294)
- należności od podmiotów powiązanych	-	-
Utworzenie odpisu aktualizującego wartość należności handlowych	(539)	(1 253)
Utworzenie odpisu aktualizującego wartość pozostałych należności	(205)	(526)
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość należności handlowych	322	922
Rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość pozostałych należności	220	9 515
Wykorzystanie odpisu aktualizującego wartość należności handlowych	4	-
Stan na koniec okresu	(31 834)	(31 636)
- należności od podmiotów powiązanych	-	-

W 2016 roku Spółka utworzyła odpis aktualizujący wartość naliczonych kar umownych w kwocie 91 tysięcy złotych.

W 2015 roku Spółka rozwiązała odpis aktualizujący wartość naliczonych kar umownych w kwocie 8 977 tysięcy złotych.

Poniżej przedstawiono analizę należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności finansowych, które na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku były przeterminowane, ale nie uznano ich za nieściągalne i nie objęto odpisem.

			Przeterminowane, lecz ściągalne					
			<i>Razem</i>	<i>Nieprzeterminowane</i>	<i>< 30 dni</i>	<i>30 – 90 dni</i>	<i>90 – 180 dni</i>	
31 grudnia 2016	271 109*	255 565	11 593	3 784	6	143	18	

* w tym należności handlowe krótkoterminowe, krótkoterminowe należności z tytułu sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych, kaucje oraz należności sporne

			Przeterminowane, lecz ściągalne					
			<i>Razem</i>	<i>Nieprzeterminowane</i>	<i>< 30 dni</i>	<i>30 – 90 dni</i>	<i>90 – 180 dni</i>	
31 grudnia 2015	265 346	261 997	1 940	1 233	155	21	-	

* w tym należności handlowe krótkoterminowe, krótkoterminowe należności z tytułu sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych, kaucje oraz należności sporne

28. Aktywa finansowe krótkoterminowe

28.1. Udzielone pożyczki

Pożyczki	Zabezpieczenie	Inne	Waluta	Efektywna stopa procentowa	Termin spłaty	Należności z tytułu udzielonych pożyczek	
						31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Pożyczki krótkoterminowe							
Osoby fizyczne*	Oświadczenie o poddaniu się egzekucji, stosownie do art. 777 § 1 pkt 5	pożyczki pieniężne na poczet wkładów na udziały w spółce zależnej	PLN	WIBOR 1R + marża	31-12-2016	35	80
RAFAKO HUNGARY**	Weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową	pożyczka pieniężna w wysokości 95 tysięcy euro z przeznaczeniem na finansowanie realizacji kontraktu	EUR	LIBOR 1M+marża	20-12-2017	423	406
						458	486

*podmioty powiązane osobowo z RAFAKO S.A.

** jednostka zależna od RAFAKO S.A.

28.2. Inne aktywa finansowe krótkoterminowe

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe, w tym:	11 130	5 946
Zaliczka na poczet nabycia prawa do pożyczki	10 500	10 500
Odpis aktualizujący wartość zaliczki na poczet nabycia prawa do pożyczki	(10 500)	(10 500)
Należności od jednostki powiązanej wynikające z zawartego układu	11 130	5 946
	11 130	5 946
	11 130	5 946

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku na bazie przyjętych założeń, Spółka rozpoznała w innych aktywach finansowych krótkoterminową część należności od PBG S.A., co zostało szerzej opisane w nocie 42.

Zmiana wartości należności od PBG S.A. w porównaniu do kwoty wykazanej na dzień 31 grudnia 2015 roku wynika z przeniesienia należności z terminem wymagalności w dniu 30 czerwca 2017 roku do należności krótkoterminowych.

W 2017 roku Spółka dokonała konwersji posiadanych należności od jednostki powiązanej wynikających z układu na obligacje, co zostało szerzej opisane w nocie 42 niniejszego sprawozdania finansowego.

W dniu 18 kwietnia 2012 roku Spółka zawarła z Olenia Ltd umowę przedwstępną sprzedaży/zakupu 50% udziałów spółki Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. oraz przelewu praw do wierzytelności w postaci pożyczki udzielonej tej spółce. Łączna kwota zaliczki zapłaconej przez Spółkę w związku z zawartą umową wyniosła 16 176 tysięcy złotych (z czego 5 676 tysięcy złotych w odniesieniu do udziałów zaprezentowanych jako pozostałe aktywa niefinansowe, 10 500 tysięcy złotych w odniesieniu do pożyczki zaprezentowanych jako inne aktywa finansowe). Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. to spółka celowa utworzona w celu budowy elektrowni biogazowej finansowanej ze środków własnych, pozyskanych od inwestorów w formie pożyczki, oraz z przyznanej dotacji. W związku z faktem, że Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. wypowiedziała umowę z wykonawcą budowy, co spowodowało opóźnienie w realizacji prac oraz wypowiedzenie umowy o dofinansowanie projektu. Działania podjęte przez spółkę Bioelektrownia Szarlej sp. z o.o. zmierzające do wznowienia inwestycji, nie przyniosły efektów.

Ze względu na status tej inwestycji opisany powyżej, Zarząd Spółki ocenia, że ryzyko nierealizowalności powyższych aktywów jest istotne i utrzymał decyzję o objęciu wartości inwestycji odpisem aktualizującym w pełnej wysokości, tj. 16 176 tysięcy złotych.

28.3. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Środki pieniężne w banku i w kasie	65 075	14 766
Lokaty krótkoterminowe do 3 miesięcy, w tym:	807	82 343
- stanowiące zabezpieczenie zobowiązań warunkowych	-	-
	65 882	97 109
	65 882	97 109
w tym: środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania	1 277	2 153

Środki pieniężne w banku są oprocentowane według zmiennych stóp procentowych, których wysokość zależy od stopy oprocentowania jednodniowych lokat bankowych. Lokaty krótkoterminowe, klasyfikowane jako środki pieniężne, są dokonywane na różne okresy, od jednego dnia do jednego miesiąca, w zależności od aktualnego zapotrzebowania Spółki na środki pieniężne i są oprocentowane według ustalonych z bankiem stóp procentowych.

Spółka posiada środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania, do których zalicza otrzymane w ramach przyznanych dotacji środki pieniężne ulokowane na wyodrębnionych rachunkach bankowych, które Spółka może wykorzystywać do uregulowania zobowiązań wynikających z realizowanych projektów.

29. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań Spółki

29.1. Zabezpieczenia ustanowione na środkach trwałych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość środków trwałych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań wynosiła 140 441 tysięcy złotych. Środki trwałe zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego (ustanowiona hipoteka na łączną kwotę do 300 milionów złotych na nieruchomościach, których RAFAKO S.A. jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym z wyłączeniem nieruchomości mieszkalnych) oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Środki trwałe zabezpieczone hipoteką, w tym:	90 182	92 225
grunty	9 258	9 273
budynki i budowle	80 924	82 952
Środki trwałe, na których ustanowiono zastaw rejestrowy, w tym:	50 259	53 566
urządzenia techniczne i maszyny	48 935	50 793
środki transportu	1 324	2 773
	140 441	145 791*

*wykazane kwoty obejmują środki trwałe zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży w kwocie 7 tysięcy złotych (31 grudnia 2015: 119 tysięcy złotych)

29.2. Zabezpieczenia ustanowione na wartościach niematerialnych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartości niematerialne o wartości 10 688 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań Spółki (31 grudnia 2015: 11 449 tysięcy złotych). Wartości niematerialne zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

29.3. Zabezpieczenia ustanowione na akcjach/udziałach

Na dzień 31 grudnia 2016 roku akcje/udziały w spółkach o wartości 29 576 tysięcy złotych (31 grudnia 2015: 25 261 tysięcy złotych) zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

29.4. Zabezpieczenia ustanowione na zapasach

Na dzień 31 grudnia 2016 roku zapasy o wartości 13 039 tysięcy złotych stanowiły zabezpieczenie zobowiązań Spółki (31 grudnia 2015: 18 804 tysiące złotych). Zapasy zabezpieczają zobowiązania z tytułu zawartej z PKO BP S.A. Umowy Limitu Wielocelowego oraz wierzytelności BGK, PKO BP, mBanku i PZU wobec RAFAKO S.A. na podstawie Umowy Poręczenia zawartej w celu zabezpieczenia zobowiązań E003B7 Sp. z o.o. powstałych w związku z Umową o Udzielenie Gwarancji wystawionych na rzecz TAURON Wytwarzanie S.A. w związku z realizacją Projektu Jaworzno III 910 MW (ustanowiony zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw).

29.5. Zabezpieczenia ustanowione na należnościach handlowych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku należności z tytułu dostaw, robót i usług nie stanowiły zabezpieczenia udzielonych gwarancji oraz kredytów i pożyczek (31 grudnia 2015 roku: 26 137 tysięcy złotych).

30. Kapitał własny

30.1. Kapitał podstawowy

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku kapitał podstawowy RAFAKO S.A. nie uległ zmianie i na dzień 31 grudnia 2016 roku jego wartość wynosiła 169 864 tysiące złotych.

<i>Kapitał akcyjny</i>	<i>Liczba akcji w szt.</i>	<i>Wartość akcji w tys. zł</i>
Akcje serii A	900 000	1 800
Akcje serii B	2 100 000	4 200
Akcje serii C	300 000	600
Akcje serii D	1 200 000	2 400
Akcje serii E	1 500 000	3 000
Akcje serii F	3 000 000	6 000
Akcje serii G	330 000	660
Akcje serii H	8 070 000	16 140
Akcje serii I	52 200 000	104 400
Akcje serii J	15 331 998	30 664
	84 931 998	169 864

W związku z emisją obligacji przez PBG S.A., głównego akcjonariusza Spółki, na akcjach RAFAKO S.A, należących bezpośrednio do PBG S.A.(7 665 999 akcji), jak i pośrednio poprzez spółkę zależną od PBG S.A. - Multaros Trading Company Limited (34 800 001 akcji) został ustanowiony zastaw rejestrowy na rzecz obligatariuszy PBG S.A.

30.2. Wartość nominalna akcji

Wszystkie wyemitowane akcje posiadają wartość nominalną wynoszącą 2,00 złote i zostały objęte w zamian za wkłady pieniężne.

30.3. Prawa akcjonariuszy

Akcje wszystkich serii są jednakowo uprzywilejowane co do dywidendy oraz zwrotu z kapitału.

30.4. Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2016 roku kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej nie uległ zmianie i wynosił 95 340 tysięcy złotych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku, w wyniku rozliczenia emisji akcji serii J nadwyżka ceny emisyjnej nad wartością nominalną akcji wyniosła 62 862 tysiące złotych, koszty bezpośrednio związane z emisją wyniosły 4 300 tysięcy złotych. W wyniku ujęcia 58 562 tysięcy złotych nadwyżki ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej, pomniejszonej o koszty emisji, kapitał ten wyniósł 95 340 tysięcy złotych.

30.5. Wypłacone dywidendy

Spółka w 2016 roku oraz do dnia publikacji niniejszego sprawozdania finansowego nie wypłacała dywidendy, a Zarząd nie zadeklarował jej wypłaty.

30.6. Zarządzanie kapitałem

Zarządzanie kapitałem przez Spółkę mające na celu zapewnienie możliwie wysokiego poziomu bezpieczeństwa działalności operacyjnej przy jednoczesnym minimalizowaniu kosztów pozyskiwania źródeł finansowania. Zabezpieczenie stabilnego rozwoju Spółki wymaga utrzymywania odpowiedniej relacji pomiędzy własnym i obcymi kapitałami oraz efektywnego zarządzania nadwyżkami finansowymi. Spółka analizuje strukturę kapitału poprzez wskaźnik kapitalizacji (udział kapitału własnego w sumie bilansowej).

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Udział zadłużenia w kapitale własnym		
Kapitał własny	328 760	391 823
Kapitał obcy (kredyty bankowe oraz otrzymane pożyczki)	149 112	111 213
Suma bilansowa	829 104	986 971
Wskaźnik kapitalizacji (kapitał własny/suma bilansowa)	0,40	0,40

31. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na WZ RAFAKO S.A. na koniec okresu sprawozdawczego

Nazwa podmiotu	Liczba akcji (w sztukach)	Liczba głosów wynikających z posiadanych akcji	Udział w kapitale zakładowym	Procentowy udział w ogólnej liczbie głosów na WZA
PBG S.A. *				
w tym:	42 466 000	42 466 000	50% i 1 akcja	50% i 1 akcja
bezpośrednio:	7 665 999	7 665 999	9,026%	9,026%
pośrednio przez Spółkę Multaros Trading Company Limited ** (Spółka zależna od PBG S.A.):	34 800 001	34 800 001	40,974%	40,974%
Fundusze Emerytalne Nationale-Nederlanden zarządzane przez Nationale-Nederlanden Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A. **	8 048 507	8 048 507	9,480%	9,480%
Fundusze Inwestycyjne zarządzane przez QUERCUS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. ***/****, w tym:	7 662 062	7 662 062	9,020%	9,020%
QUERCUS PARASOLOWY SFIO	5 791 025	5 791 025	6,820%	6,820%
Pozostali	26 755 429	26 755 429	31,500%	31,500%

* – stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 9 września 2015 roku

** – stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 30 lipca 2015 roku

*** - stan akcji na podstawie zawiadomienia z dnia 10 września 2015 roku

**** - na dzień 6 marca 2017 roku Fundusze Inwestycyjne wspólnie posiadały 4 163 086 akcji RAFAKO S.A. i tyle samo głosów na walnym zgromadzeniu Spółki, co stanowiło 4,90% kapitału zakładowego RAFAKO S.A. i tyle samo ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Spółki.

32. Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka wykazywała zobowiązania z tytułu kredytów bankowych.

Kredyty i pożyczki krótkoterminowe	Zabezpieczenie	Inne	Waluta	Efektywna stopa procentowa	Termin spłaty	Zobowiązania z tytułu kredytów bankowych i pożyczek	
						31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Kredyty krótkoterminowe:							
PKO BP S.A.	weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową, przelew wierzycelności z kontraktów*, klauzula potrącenia wierzycelności z rachunków RAFAKO S.A., hipoteka**, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa	umowa kredytu odnawialnego w rachunku bieżącym na kwotę do 100 milionów złotych***	PLN	WIBOR 1M + marża	30.06.2017****	99 394	109 208
PKO BP S.A.	zastaw rejestrowy na zbiorze rzeczy ruchomych i praw stanowiących całość gospodarczą przedsiębiorstwa RAFAKO, wszystkie wierzycelności jakie mogą powstać w ramach udzielonego Limitu.	kredyt obrotowy odnawialny w rachunku kredytowym na kwotę do 50 milionów złotych	PLN	WIBOR 1M + marża	30.06.2017****	47 713	–
						147 107	109 208
Otrzymane pożyczki krótkoterminowe:							
PGL - DOM Sp. z o.o.*****	weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową	umowa pożyczki pieniężnej z przeznaczeniem na bieżącą działalność	PLN	WIBOR 1M + marża	31.12.2017	2 005	2 005
						2 005	2 005

* zabezpieczenie udzielonego kredytu stanowią należności z kontaktów realizowanych przez Spółkę;

** na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Spółka ustanowiła hipotekę na nieruchomościach Spółki (za wyjątkiem mieszkań i budynków mieszkalnych) na łączną kwotę do 300 milionów złotych, która ma stanowić dodatkowe zabezpieczenie udzielonego przez bank PKO BP S.A. kredytu;

*** na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy kredytowej podpisanego dnia 30 czerwca 2016 roku, limit kredytowy wielocelowy wynosi 200 000 000,00 złotych, w tym limit kredytu w rachunku bieżącym wynosi do 100 000 000,00 złotych;

**** na dzień publikacji niniejszego sprawozdania finansowego, zgodnie z aneksem do umowy kredytowej podpisanego dnia 30 czerwca 2016 roku, termin wykorzystania i spłaty kredytu przedłużono do dnia 30 czerwca 2017 roku;

***** jednostka zależna.

Spółka przewiduje przedłużenie umowy kredytowej na kolejne okresy. Sytuację kredytową Spółki należy analizować w powiązaniu z notą 7 dotyczącą kontynuacji działalności Spółki.

33. Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych

33.1. Świadczenia pracownicze po okresie zatrudnienia oraz inne świadczenia

Na podstawie prognozy wyceny dokonanej na koniec okresu obrachunkowego przez profesjonalną firmę aktuarialną Spółka tworzy rezerwę na wartość bieżącą zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych, nagród jubileuszowych oraz ZFŚS. Kwotę tej rezerwy oraz uzgodnienie przedstawiające zmiany stanu w ciągu okresu obrotowego przedstawiono w poniższej tabeli:

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Na dzień 1 stycznia	25 473	26 803
Koszty odsetek	713	670
Koszty bieżącego zatrudnienia	501	403
(Zyski)/straty aktuarialne	854	314
Wypłacone świadczenia	(2 714)	(2 717)
Rozwiązanie rezerwy na świadczenia pracownicze*	(1 060)	-
Koniec okresu	23 767	25 473
Rezerwy długoterminowe	21 773	23 500
Rezerwy krótkoterminowe	1 994	1 973

* w roku zakończonym 31 grudnia 2016 roku Spółka dokonała rozwiązania rezerwy na świadczenia pracownicze w kwocie 1 060 tysięcy złotych dla pracowników, którzy zadeklarowali uczestnictwo w Programie Dobrowolnych Odejść, który został szerzej opisany w notcie 34.9

Główne założenia przyjęte przez aktuarium na dzień i zakładane w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku oraz w okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2015 roku do wyliczenia kwoty zobowiązania są następujące:

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Stopa dyskontowa (%)	3,1	2,8
Przewidywany wskaźnik inflacji (%)*	-	-
Wskaźnik rotacji pracowników	5	5
Przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń (%)**	2,81	2

* Brak danych w raporcie aktuarium
** 2% w roku 2018 oraz w kolejnych latach

Analiza wrażliwości

Zmiana przyjętej stopy dyskontowej o pół punktu procentowego:

	Wzrost (w tys. złotych)	Spadek (w tys. złotych)
31 grudnia 2016		
Wpływ na zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń	(1 087)	1 180
31 grudnia 2015		
Wpływ na zobowiązanie z tytułu określonych świadczeń	(1 121)	1 336

34. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

34.1. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania – długoterminowe

	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, w tym:		
Zobowiązania wobec jednostek powiązanych	100	55
Zobowiązania wobec pozostałych jednostek	11 774	20 741
	<u>11 874</u>	<u>20 796</u>
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych oraz wartości niematerialnych	16	112
	<u>16</u>	<u>112</u>
Zobowiązania finansowe, w tym:		
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	2 662	3 111
	<u>2 662</u>	<u>3 111</u>
Pozostałe zobowiązania, w tym:		
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	531	311
Rezerwy na koszty napraw gwarancyjnych	5 717	4 325
Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	1 460	–
	<u>7 708</u>	<u>4 636</u>

34.2. Rezerwy, zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania – krótkoterminowe

	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług, w tym:		
Zobowiązania wobec jednostek powiązanych	4 972	9 235
Zobowiązania wobec pozostałych jednostek	115 477	247 568
	<u>120 449</u>	<u>256 803</u>
Zobowiązania z tytułu zakupu środków trwałych oraz wartości niematerialnych	954	1 790
	<u>954</u>	<u>1 790</u>

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Pozostałe zobowiązania		
Podatek VAT	21 301	1 418
Podatek dochodowy od osób fizycznych	2 104	2 116
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	7 320	7 537
Pozostałe zobowiązania z tytułu podatków, ceł i ubezpieczeń	5	72
Zobowiązania wobec pracowników z tytułu wynagrodzeń	6 987	6 952
Rezerwy na koszty niewykorzystanych urlopów	3 553	3 076
Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii	6 765	6 784
Rezerwy na koszty napraw gwarancyjnych	13 936	7 600
Rezerwa na koszty nefakturowanych usług i materiałów	5 120	4 828
Rezerwa na koszty audytu	56	111
Rezerwy na pozostałe zobowiązania i roszczenia sporne	5 802	7 000
Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejść	5 634	–
Rezerwa z tytułu kary KNF	700	–
Pozostałe rozrachunki z pracownikami	398	279
Kaucje	289	144
Pozostałe	608	1 027
	80 578	48 944
 Pozostałe zobowiązania finansowe		
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	1 616	1 278
	1 616	1 278

W pozycji „Rezerwy na pozostałe zobowiązania i roszczenia sporne” Spółka ujęła rezerwę na wartość roszczeń kontrahentów Spółki z tytułu świadczonych usług.

34.3. Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka nie posiada nierozliczonych transakcji walutowych o ujemnej wartości godziwej.

34.4. Zobowiązania z tytułu nabycia środków trwałych i wartości niematerialnych

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka wykazywała zobowiązania z tytułu nabycia rzeczowych aktywów trwałych w kwocie 970 tysięcy złotych (31 grudnia 2015 roku: 1 895 tysięcy złotych).

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka posiadała podpisane umowy dotyczące planowanych nakładów inwestycyjnych, które nie zostały na dzień zakończenia okresu sprawozdawczego ujęte w księgach rachunkowych w kwocie 331 tysięcy złotych.

34.5. Rezerwa na koszty z tytułu niewykorzystanych urlopów

Rezerwa na koszty niewykorzystanych urlopów wyliczana jest miesięcznie w oparciu o faktyczną ilość dni niewykorzystanych urlopów na koniec każdego miesiąca. W ciągu roku obrotowego na każdy miesiąc przypada jedna dwunasta należnego urlopu za cały rok, powiększona o wszystkie niewykorzystane dni z okresów poprzednich. Ustalona w ten sposób ilość dni mnożona jest przez średnią stawkę dzienną dla danego pracownika, ustaloną w oparciu o wynagrodzenie z miesiąca, na który rezerwa jest wyliczana powiększone o obciążenia z tytułu ZUS.

	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Początek okresu	3 076	3 289
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	477	3 076
Koszty wypłaconych świadczeń	–	–
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	–	(3 289)
Koniec okresu	<u>3 553</u>	<u>3 076</u>
Krótkoterminowe na dzień	3 553	3 076
Długoterminowe na dzień	–	–
	<u>3 553</u>	<u>3 076</u>

34.6. Naliczone zobowiązania z tytułu niewypłaconej premii

Spółka wypłaca pracownikom premię roczną, której wysokość jest uzależniona od stopnia realizacji zysku operacyjnego firmy. Zgodnie z postanowieniami Układu Zbiorowego Pracy (UZP), po zatwierdzeniu rocznych sprawozdania finansowego w terminie do 30 dni, Zarząd – po zasięgnięciu opinii Związków Zawodowych – podejmuje decyzję o wypłacie premii uznaniowej dla pracowników Spółki. W ciągu roku obrotowego Spółka tworzy rezerwę z tytułu premii rocznej w wysokości określonej w UZP, o ile Zarząd Spółki nie podejmie decyzji o jej nie tworzeniu. Spółka tworzy również rezerwę z tytułu premii dla kierowników projektów, wypłacaną po zakończeniu realizacji umowy.

	<i>31 grudnia 2016</i>	<i>31 grudnia 2015</i>
Początek okresu	7 095	8 441
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	6 560	6 066
Koszty wypłaconych świadczeń	(5 566)	(6 555)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	(793)	(857)
Koniec okresu	<u>7 296</u>	<u>7 095</u>
Krótkoterminowe na dzień	6 765	6 784
Długoterminowe na dzień	531	311
	<u>7 296</u>	<u>7 095</u>

34.7. Rezerwa na koszty napraw gwarancyjnych

Rezerwy na naprawy gwarancyjne są tworzone w następstwie oszacowania spodziewanych i możliwych do oszacowania kosztów nadzoru, napraw, prac i robót gwarancyjnych związanych z zobowiązaniami kontraktowymi Spółki, wynikającymi z zakończenia realizacji umowy o usługę budowlaną.

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Początek okresu	11 925	11 847
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	17 996	9 702
Poniesione koszty napraw gwarancyjnych	(10 268)	(9 624)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	-	-
Koniec okresu	19 653	11 925
Krótkoterminowe na dzień	13 936	7 600
Długoterminowe na dzień	5 717	4 325
	19 653	11 925

34.8. Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji bankowych i poręczeń

Spółka utworzyła rezerwę na spodziewane koszty z tytułu udzielonego poręczenia gwarancji bankowych wystawionych przez ING Bank Śląski S.A. na zlecenie Fabryki Elektrofiltrów ELWO S.A. w upadłości. Roszczenie Banku wobec RAFAKO S.A. wynikało z Umowy Kredytowej z dnia 25 czerwca 2008 roku, o której Spółka informowała we wcześniejszych raportach. Spółka w 2015 roku wykorzystwała rezerwę utworzoną na ten cel.

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Początek okresu	-	745
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	-	66
Poniesione koszty poręczenia	-	(811)
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie	-	-
Koniec okresu	-	-
Krótkoterminowe na dzień	-	-
Długoterminowe na dzień	-	-
	-	-

34.9. Zobowiązania z tytułu Programu Dobrowolnych Odejsć

Zarząd RAFAKO S.A. w dniu 15 listopada 2016 roku podjął decyzję o uruchomieniu Programu Dobrowolnych Odejsć dla pracowników RAFAKO S.A. Czas trwania programu ustalono na okres od 1 grudnia 2016 roku do 31 stycznia 2017 roku.

Celem Programu Dobrowolnych Odejsć było dostosowanie poziomu, struktury i kosztów zatrudnienia w RAFAKO S.A. do sytuacji rynkowej w obszarze działania Spółki bez konieczności uruchamiania procedury zwolnień grupowych. Docelowo, programem mogło być objętych do 200 pracowników. Program adresowany był w szczególności do:

- pracowników w wieku emerytalnym,
- pracowników korzystających z uprawnień ochrony przedemerytalnej,
- pozostałych pracowników, spełniających określone w regulaminie programu warunki.

W ramach Programu Dobrowolnych Odejść 176 pracowników Spółki złożyło wnioski o objęcie programem. Pozytywnie rozpatrzono 128 wniosków, a ostateczne zobowiązania wynikające z realizacji założeń programu, na które została utworzona rezerwa w całości wpływająca na wynik za 2016 rok, wyniosą 7 622 tysiące złotych.

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Początek okresu		-
Utworzenie rezerwy na zobowiązanie	7 622	-
Wykorzystanie	(528)	-
Rozwiązanie rezerwy na zobowiązanie		-
Koniec okresu	<u>7 094</u>	<u>-</u>
Krótkoterminowe na dzień	5 634	-
Długoterminowe na dzień	1 460	-
	<u>7 094</u>	<u>-</u>

34.10. Zobowiązania z tytułu podatku dochodowego

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka nie posiadała zobowiązań z tytułu podatku dochodowego.

Rozliczenia podatkowe oraz inne obszary działalności podlegające regulacjom (na przykład sprawy celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów administracyjnych, które uprawnione są do nakładania wysokich kar i sankcji. Brak odniesienia do utrwalonych regulacji prawnych w Polsce powoduje występowanie w obowiązujących przepisach niejasności i niespójności. Często występujące różnice w opiniach co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno wewnątrz organów państwowych, jak i pomiędzy organami państwowymi i przedsiębiorstwami, powodują powstawanie obszarów niepewności i konfliktów. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce jest znacząco wyższe niż istniejące zwykle w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym.

Rozliczenia podatkowe mogą być przedmiotem kontroli przez okres pięciu lat, począwszy od końca roku, w którym nastąpiła zapłata podatku. W wyniku przeprowadzanych kontroli dotychczasowe rozliczenia podatkowe Spółki mogą zostać powiększone o dodatkowe zobowiązania podatkowe.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku w Spółce nie odbyły się kontrole podatkowe.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2015 roku w Spółce nie odbyły się kontrole podatkowe.

35. Dotacje

Dotacje wykazane w sprawozdaniu finansowym na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosły 521 tysięcy złotych. Otrzymane dotacje dotyczą:

- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A., w ramach której spółka dofinansowała projekt, dostawy oraz instalację systemów detekcji i sygnalizacji gazu ziemnego dla dwóch pieców gazowych w RAFAKO S.A.; dotacja ma charakter pieniężny,
- projektu badawczego „Niskoemisyjne innowacyjne technologie rekonstrukcji elektrowni węglowych z blokami o mocy 200 MW” (akronim DUO-BIO) realizowany ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Badań Stosowanych; dotacja ma charakter pieniężny,
- projekt badawczy mający na celu opracowanie innowacyjnej elektrostatycznej metody ograniczenia emisji submikronowych cząstek stałych w spalinach i gazach odlotowych w szczególności ze źródeł zasilanych biopaliwami. (ELAGLON). realizowany ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Badań Stosowanych; dotacja ma charakter pieniężny,
- projekt badawczy "Układ metanowania CO2 do magazynowania energii elektrycznej poprzez produkcję SNG." projekt realizowany we współpracy z TAURON Wytwarzanie S.A., Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla, Akademię Górniczo-Hutniczą, West Technology & Trading Polska Sp. z o.o. z Opola, EXERGON Sp. z o.o. z Gliwic, Instytut CEA z Francji oraz firmę Atmosstat z Francji; dotacja ma charakter pieniężny,

- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A., w ramach której spółka dofinansowała projekt wyposażenia magazynu farb i lakierów w system detekcji węglowodorów w RAFAKO S.A.; dotacja ma charakter pieniężny,
- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A., w ramach której spółka dofinansowała projekt modernizacji i rozbudowy systemu monitoringu w RAFAKO S.A.; dotacja ma charakter pieniężny.
- działalności prewencyjnej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A. i InterRisk Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. Vienna Insurance Group, w ramach której towarzystwa ubezpieczeniowe dofinansowują projekt poprawy bezpieczeństwa pożarowego w budynku produkcyjnym w RAFAKO S.A.; dotacje mają charakter pieniężny,
- projekt badawczy "Poligeneracyjny układ komunalny opalany biomasą i paliwami wtórnymi z odpadów." projekt realizowany we współpracy z firmami EXERGON Sp. z o.o. z Gliwic, TAURON Wytwarzanie S.A., Instytutem Chemicznej Przeróbki Węgla, firmą EQTEC z Hiszpani, Instytut CEA z Francji oraz firmę Atmosstat z Francji; dotacja ma charakter pieniężny.

Rozliczenia z tytułu dotacji:

<i>Cel dotacji</i>	<i>Stan na 1 stycznia 2016</i>	<i>Zwiększenia w okresie</i>	<i>Odpisanie dotacji w pozostałe przychody operacyjne w okresie</i>	<i>Zwrot dotacji w okresie</i>	<i>Inne zmniejszenia dotacji w okresie</i>	<i>Stan na 31 grudnia 2016</i>
Modernizacja środków trwałych	153	57	(14)	–	–	196
Realizacja części projektu badawczego	654	142	(471)	–	–	325
	807	199	(485)	–	–	521

36. Emisja, wykup i spłata dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2016 roku Spółka nie przeprowadzała emisji, wykupu i spłat dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych.

W okresie 12 miesięcy zakończonym 31 grudnia 2015 roku Spółka przeprowadzała emisję 15 331 998 praw do akcji zwykłych na okaziciela serii J Spółki, które w dniu 29 lipca 2015 roku zostały wprowadzone do obrotu giełdowego na rynku podstawowym. W dniu 7 września 2015 roku Sądu Rejonowego w Gliwicach Wydział X Gospodarczy dokonał rejestracji nowego kapitału zakładowego Spółki w wysokości 169 863 996 złotych

W dniu 21 września 2015 roku akcje nowej emisji zostały zarejestrowane przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. oraz wprowadzone do obrotu na Głównym Rynku GPW.

37. Wykorzystanie wpływów z emisji papierów wartościowych

Środki pieniężne pozyskane w drodze emisji akcji w kwocie 89 225 tysięcy złotych, która miała miejsce w 2015 roku, zostały wykorzystane w 2016 roku na następujące cele:

- kaucje stanowiące zabezpieczenie nowych instrumentów finansowych w kwocie 29 187 tysięcy złotych,
- obsługa finansowa związana z realizacją nowych projektów w kwocie 11 309 tysięcy złotych,
- realizacja prac badawczo-rozwojowych w 2016 roku w kwocie 5 129 tysięcy złotych.

38. Zobowiązania z tytułu umów leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu

Na dzień 31 grudnia 2016 roku przyszłe minimalne opłaty leasingowe z tych umów oraz wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych netto przedstawiają się następująco:

	31 grudnia 2016		31 grudnia 2015	
	Oplaty minimalne	Wartość bieżąca opłat	Oplaty minimalne	Wartość bieżąca opłat
W okresie do 1 roku	2 499	1 616	1 809	1 278
W okresie od 1 do 5 lat	2 797	2 662	3 451	3 111
Powyżej 5 lat	–	–	–	–
Minimalne opłaty leasingowe ogółem	5 296	4 278	5 260	4 389
Minus koszty finansowe	(1 017)	–	(871)	–
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych, w tym:	4 278	4 278	4 389	4 389
Krótkoterminowe	1 616	1 616	1 278	1 278
Długoterminowe	2 662	2 662	3 111	3 111

39. Zmiany pozycji pozabilansowych, informacje o udzieleniu przez jednostkę poręczeń kredytu, pożyczki lub udzieleniu gwarancji

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Należności z tytułu gwarancji bankowych otrzymanych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	207 835	235 544
- od jednostek powiązanych	–	–
Należności z tytułu otrzymanych poręczeń, w tym:	–	7 600
- od jednostek powiązanych	–	–
Weksle otrzymane jako zabezpieczenie, w tym:	25 289	26 667
- od jednostek powiązanych	11 536	13 204
Akredytywy	655	–
	233 779	269 811

	31 grudnia 2016	31 grudnia 2015
Zobowiązania z tytułu gwarancji bankowych udzielonych w głównej mierze jako zabezpieczenie wykonania umów handlowych, w tym:	200 609	201 181
- na rzecz jednostek powiązanych	–	–
Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń, w tym:	1 394 668	1 046 000
- na rzecz jednostek powiązanych	1 394 668	1 046 000
Weksle wydane pod zabezpieczenie, w tym:	6 952	28 747
- na rzecz jednostek powiązanych	2 000	2 000
Akredytywy	–	–
	1 602 229	1 275 928

W okresie 12 miesięcy 2016 roku spółka RAFAKO S.A. zanotowała wzrost poziomu zobowiązań warunkowych w kwocie 326 301 tysięcy złotych, który wynikał ze wzrostu poziomu udzielonych poręczeń. W okresie 12 miesięcy 2016 roku na zlecenie RAFAKO S.A. banki oraz instytucje ubezpieczeniowe udzieliły kontrahentom gwarancji, głównie z tytułu dobrego wykonania umowy, w kwocie 107 950 tysięcy złotych oraz gwarancji przetargowych, w kwocie 45 745 tysięcy złotych. Największą pozycję w tej grupie zobowiązań stanowi gwarancja dobrego wykonania umowy na kwotę 20 569 tysięcy złotych, wystawiona we wrześniu 2016 roku. Zobowiązania z tytułu udzielonych poręczeń w kwocie 1 394 668 tysiące złotych dotyczą poręczenia w dniu 16 kwietnia 2014 roku oraz 24 lutego 2016r. przez RAFAKO S.A. za zobowiązania jednostki zależnej E003B7 Sp. z o.o., udzielonego do dnia 17 kwietnia 2028 roku, w związku z projektem na „Budowę nowych mocy w technologiach węglowych w TAURON Wytwarzanie S.A.– Budowa bloku energetycznego o mocy 910 MW na parametry nadkrytyczne w Elektrowni Jaworzno III – Elektrownia II”. Największą pozycją wśród gwarancji udzielonych, które wygasły w okresie 12 miesięcy 2016 roku była gwarancja przetargowa w kwocie 3 000 tysiące euro.

W okresie 12 miesięcy 2016 roku Spółka odnotowała spadek poziomu należności warunkowych otrzymanych głównie pod zabezpieczenie należytego wykonania umów w kwocie 36 032 tysiące złotych, w tym spadek poziomu należności z tytułu otrzymanych gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych w kwocie 27 709 tysięcy złotych, spadek poziomu należności z tytułu weksli w wysokości 1 378 tysięcy złotych oraz wzrost należności z tytułu akredytyw otwartych na rzecz Spółki w wysokości 655 tysięcy złotych. Największą pozycję wśród gwarancji otrzymanych w okresie 12 miesięcy 2016 roku stanowi gwarancja dobrego wykonania umowy w kwocie 3 060 tysięcy złotych. Największą pozycją wśród gwarancji wygasłych w okresie 12 miesięcy 2016 roku stanowiła gwarancja zwrotu zaliczki w kwocie 3 012 tysięcy euro.

40. Gwarancje

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka posiadała zobowiązania warunkowe wynikające z gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych o łącznej wartości 200 609 tysięcy złotych, w tym:

Lp.	Bank/ubezpiaczyciel wystawiający gwarancje	Kwota gwarancji (w tys. PLN)	Przedmiot gwarancji
1.	BZ WBK S.A.	1 587	należyte usunięcie wad i usterek
2.	DEUTSCHE Bank Polska S.A.	80	należyte usunięcie wad i usterek
3.	T.U. Euler HERMES S.A.	2 956	dobrze wykonanie umowy, zwrot zaliczki
4.	STU ERGO HESTIA S.A.	50 446	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek
5.	PKO BP S.A.	90 919	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki, udział w przetargu, retention
6.	UNIQA TU S.A.	1 825	należyte usunięcie wad i usterek, udział w przetargu
7.	TUIR WARTA S.A.	9 316	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek
8.	Generali TU S.A.	8 551	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, zwrot zaliczki
9.	InterRisk	26 997	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek, udział w przetargu
10.	KUKE	7 309	dobrze wykonanie umowy, należyte usunięcie wad i usterek
11.	mBank	623	dobrze wykonanie umowy
	RAZEM	200 609	

Zabezpieczenie wierzycielności większości ubezpieczycieli wystawiających gwarancje finansowe na zlecenie Spółki stanowią weksle własne in blanco wraz z deklaracjami wekslowymi, natomiast wierzycielności banków zabezpieczone są głównie weksłami własnymi in blanco wraz z deklaracjami wekslowymi oraz kaucjami gotówkowymi.

41. Sprawy sporne, postępowania sądowe

Istotnym postępowaniem prowadzonym przez RAFAKO S.A. jest postępowanie sądowe o odszkodowanie od firmy Donieckobłenergo z siedzibą na Ukrainie z powodu ostatecznego zaniechania realizacji budowy kotła przez Klienta. W dniu 6 sierpnia 2010 roku Spółka otrzymała wyrok Izby Sądowej do spraw gospodarczych Sądu Najwyższego Ukrainy, na mocy którego pozytywnie została rozpatrzona skarga kasacyjna złożona przez RAFAKO S.A. w dniu 2 marca 2010 roku i postanowiono utrzymać w mocy wyrok Donieckiego Apelacyjnego Sądu Gospodarczego z dnia 23 grudnia 2008 roku, w którym to orzeczeniu została zasądzona na rzecz RAFAKO S.A. tytułem odszkodowania, odsetek za zwłokę, kosztów sądowych i kosztów zastępstwa procesowego łącznie kwota 56,7 miliona hrywien, co w przeliczeniu stanowiło kwotę około 11,5 mln USD. Ze względu na niepewność skuteczności windykacji zasądzonej wierzytelności, RAFAKO S.A. nie ujęła powyższej kwoty w przychodach. Pełnomocnik RAFAKO S.A. poinformował, że w lipcu 2012 roku Sąd Gospodarczy okręgu Donieckiego wznowił rozpatrywanie sprawy ze względu na żądanie Donieckobłenergo uznania umowy z dnia 16 maja 1994 roku za nieważną. Zdaniem pełnomocnika nie ma żadnych nowych argumentów i dowodów dla uznania takiego żądania. Ze względu na aktualną sytuację na Ukrainie nie wyznaczono kolejnego terminu rozprawy.

W dniu 9 grudnia 2014 roku do RAFAKO S.A. wpłynął pozew o zapłatę z powództwa ESPD Environmental Solutions and Project Development GmbH (dalej ESPD) z siedzibą w Wiedniu o wartości przedmiotu sporu 644,5 tysiąca EUR. Rzekome zobowiązanie Spółki wynikać ma z umowy o współpracy pomiędzy stronami dotyczącej wsparcia przez ESPD starań RAFAKO S.A. o pozyskanie zleceń obejmujących swoim zakresem instalacje odazotowania spalin (DeNOx). RAFAKO S.A. stoi na stanowisku, że wynagrodzenie, którego dochodzi ESPD jest świadczeniem nienależnym ze względu na brak świadczenia wzajemnego. Dnia 7 grudnia 2015 roku zapadł wyrok Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie zasądzający całość roszczenia ESPD. Zobowiązanie Spółki wobec ESPD zostało uregulowane, jednak RAFAKO S.A. nadal pozostaje w sporze. W dniu 21 stycznia 2016 roku RAFAKO S.A. złożyło do Sądu Apelacyjnego w Katowicach skargę o uchylenie tego wyroku. W wyroku ogłoszonym 18 listopada 2016 roku Sąd oddalił skargę RAFAKO. Wyrok jest prawomocny. Spółka wykonała wyrok.

W dniu 2 sierpnia 2016 roku RAFAKO S.A. otrzymało od ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. (ENERGA) - jako lider konsorcjum (konsorcjantem jest spółka OMIS S.A.), realizującego kontrakt pn. „Redukcja NOx w kotłach OP-650 nr 1, 2 i 3 w Elektrowni Ostrołęka B”, notę obciążeniową opiewającą na kwotę 13 491 000 złotych. ENERGA naliczyła karę na podstawie dwóch tytułów: i) opóźnienia w zakończeniu robót instalacyjnych oraz ii) niedotrzymania terminu przejęcia instalacji bloku do eksploatacji. Następnie, wskutek prowadzonych pomiędzy stronami negocjacji, ENERGA postanowiła odstąpić w całości od kary umownej z drugiego ze wskazanych tytułów, co spowodowało zmniejszenie noty obciążeniowej o 899 400 złotych. Dnia 20 września 2016 roku konsorcjum wniosło do Sądu Okręgowego w Białymstoku pozew o ustalenie nieistnienia zobowiązań wobec ENERGI w związku z niewykonaniem lub nienależnym wykonaniem prac wchodzących w zakres kontraktu. Z kolei ENERGA w dniu 27 października 2016 roku skierowała do RAFAKO S.A. i OMIS S.A. pismo zawierające oświadczenie o dokonaniu potrącenia kwoty 6 453 698,68 złotych, stanowiącej część z naliczonych kar umownych z bieżących płatności kontraktowych konsorcjum. Część potrącenia przypadająca na RAFAKO to kwota 4 177 451,83 złotych. Konsorcjum nie uznaje takiego potrącenia, jako dokonanego bezpodstawnie z uwagi na niezasadność naliczonych kar umownych, co jest przedmiotem toczącego się sporu sądowego. Konsekwencją powyższego będzie zmiana żądania pozwu co do potrąconej kwoty na żądanie zapłaty wraz z odsetkami. W dalszej kolejności, w dniu 4 listopada 2016 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku, w ramach toczącego się sporu, wydał postanowienie o skierowaniu stron do mediacji. Sąd wyznaczył osobę mediatora, a termin na mediacje został wydłużony do końca marca br. Aktualny status sporu został szerzej opisany w nocie 50 niniejszego sprawozdania finansowego.

Dnia 11 października 2016 roku Spółka złożyła w Sądzie Okręgowym w Gliwicach pozew przeciwko spółce Mostostal Warszawa S.A. o zapłatę kwoty w wysokości 8 042 475 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 sierpnia 2016 roku, tytułem zwrotu 70% wartości kwot wstrzymanych na poczet zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Złożenie pozwu uzasadnione było tym, że strony zakończyły definitywnie współpracę w ramach zawartego dnia 18 grudnia 2012 roku kontraktu podwykonawczego na projekt, dostawę i montaż rusztu, kotła i instalacji oczyszczania spalin dla dwóch linii ZTUO Szczecin (ostatecznie spółka RAFAKO S.A. złożyła oświadczenie o odstąpieniu od kontraktu podwykonawczego z winy Mostostal Warszawa S.A. dnia 7 lipca 2016 roku). W związku z zakończoną współpracą na tym projekcie, Mostostal Warszawa S.A. zobowiązany jest zwrócić wartość kwot wstrzymanych na poczet zabezpieczenia należytego wykonania kontraktu, ponieważ wygasła umowna przesłanka istnienia takiego zabezpieczenia. W dniu 19 października 2016 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach wydał nakaz zapłaty, w którym uwzględnił w całości żądanie RAFAKO S.A. W dniu 25 listopada 2016 roku do ww. sądu wpłynął sprzeciw od nakazu zapłaty złożony przez Mostostal Warszawa S.A. Dnia 20 marca 2017 roku Spółka złożyła w Sądzie Okręgowym w Gliwicach pozew kierowany solidarnie przeciwko spółce Mostostal Warszawa S.A. oraz spółce Zakład Unieszkodliwiania Odpadów sp. z o.o. o zapłatę kwoty w wysokości 13 136 446,57 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 listopada 2016 roku z tytułu wystawionej faktury za zrealizowane przez Spółkę, a niezapłacone przez Mostostal Warszawa S.A. oraz Zakład Unieszkodliwiania Odpadów sp. z o.o prace wykonane w ramach umowy podwykonawczej dotyczącej inwestycji ZTUO Szczecin. RAFAKO uznaje, że roszczenie jest zasadne, ponieważ prace zostały zrealizowane, na poparcie czego została przeprowadzona przez Spółkę stosowna inwentaryzacja prac i przekazana dłużnikom. W ocenie Spółki w sprawie może kwestionowana być wysokość roszczenia, ponieważ jako podlegające zasądzeniu przez Sąd może być finalnie uzależnione od wyników inwentaryzacji przeprowadzonej przez biegłego sądowego.

42. Należności od jednostki powiązanej wynikające z zawartego układu

Spółka na dzień bilansowy wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej należności netto od podmiotu powiązanego, w odniesieniu do którego zostało wydane postanowienie sądu o zawarciu układu i zakończeniu postępowania upadłościowego w łącznej kwocie netto 35,2 miliona złotych (kwota brutto wynosząca 193,1 miliona złotych, pomniejszona o odpis aktualizujący oraz wycenę zamortyzowanym kosztem). Należności te wynikają z okoliczności, które zostały szczegółowo opisane w nocie 47 dodatkowych not objaśniających do sprawozdania finansowego RAFAKO S.A. za 2015 rok. Na skutek uprawomocnienia się w dniu 13 czerwca 2016 roku Postanowienia Sądu Upadłościowego z dnia 8 października 2015 roku w przedmiocie zatwierdzenia układu PBG S.A. z wierzycielami, Spółka wykorzystała odpis aktualizujący powyższej należności w łącznej kwocie 156,9 miliona złotych. Zgodnie z zawartym układem termin wpływu pierwszej raty środków pieniężnych do Spółki ustalony był na dzień 30 czerwca 2016 roku, natomiast pozostałe raty miały być płatne w okresach półrocznych w latach 2016-2020. Jednakże, zgodnie z porozumieniem zawartym przez Spółkę z PBG S.A. z dnia 8 listopada 2016 roku, termin ten został przedłużony do dnia 28 listopada 2016 roku. W dniu 9 listopada 2016 roku PBG S.A. poinformowała o rozpoczęciu procedury emisji obligacji, których nabycie zostało zaoferowane wierzycielom zaspokajającym zgodnie z Układem w Grupach 1, 3, 4, 5 i 6 (należności RAFAKO S.A. mieściły się w Grupie 3 obejmującej wierzycieli będących podmiotami zależnymi PBG S.A.).

W nawiązaniu do powyższego, Spółka RAFAKO S.A. w dniu 20 stycznia 2017 roku złożyła oświadczenie o przyjęciu propozycji nabycia zdematerializowanych zabezpieczonych obligacji zwykłych emitowanych w seriach od B1 do I1 przez PBG S.A., podmiot dominujący wobec Spółki, o wartości nominalnej 100 złotych, tj. łącznie 388 492 sztuki nieoprocentowanych obligacji o łącznej wartości nominalnej w wysokości 38 849 200,00 złotych. Jednocześnie ze złożeniem oświadczenia o przyjęciu propozycji nabycia obligacji, celem opłacenia ceny emisyjnej obligacji, RAFAKO S.A. złożyło oświadczenie o potrąceniu łącznej ceny emisyjnej obligacji w kwocie 38 849 200,00 złotych z wierzytelnością Spółki wobec PBG S.A. wynikającą z układu zawartego przez PBG S.A. w postępowaniu układowym zatwierdzonym postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań – Stare Miasto (sygn. XI GUp 29/12) z dnia 8 października 2015 roku, które stało się prawomocne w dniu 13 czerwca 2016 roku, w wyniku którego wierzytelność Spółki wobec PBG S.A. wynikająca z układu uległa umorzeniu.

W dniu 10 lutego 2017 roku nastąpił przydział obligacji na rzecz RAFAKO S.A. Poniżej zaprezentowano kluczowe informacje odnoszące się do warunków emisji:

- Obligacje podlegają wykupowi poszczególnymi seriami, co zostało zaprezentowane w poniższej tabeli przy czym wykup ostatniej serii przypada na dzień 30 czerwca 2020 roku.

Nr serii obligacji	Liczba obligacji	Wartość nominalna	Wartość serii	Termin wymagalności
seria B1	1 646	100,00 zł	164 600	2017-03-31
seria C1	35 208	100,00 zł	3 520 800	2017-06-30
seria D1	19 734	100,00 zł	1 973 400	2017-12-31
seria E1	41 386	100,00 zł	4 138 600	2018-06-30
seria F1	12 294	100,00 zł	1 229 400	2018-12-31
seria G1	49 961	100,00 zł	4 996 100	2019-06-30
seria H1	37 813	100,00 zł	3 781 300	2019-12-31
seria I1	190 450	100,00 zł	19 045 000	2020-06-30
	388 492		38 849 200	

Zgodnie z programem emisji obligacji PBG S.A. wyemitowało do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego obligacje w łącznej kwocie 472 447 600,00 złotych, z których kwota 38 849 200,00 złotych została objęta po dniu bilansowym przez Spółkę.

- Obligacje wyemitowane przez PBG S.A. zgodnie z warunkami emisji są obligacjami zabezpieczonymi w rozumieniu ustawy o obligacjach. Obligacje PBG S.A. są zabezpieczone przede wszystkim zastawem rejestrowym na 42 466 000 sztuk zdematerializowanych akcji RAFAKO S.A. (co stanowi 50% + 1 akcja kapitału RAFAKO S.A.), hipotekami na nieruchomościach Grupy PBG (z czego jedna wybrana hipoteka stanowi zabezpieczenie innego zobowiązania finansowego Grupy PBG S.A.), zastawami rejestrowymi na pozostałych aktywach Grupy PBG, poręczeniami oraz oświadczeniami o poddaniu się egzekucji do łącznej kwoty zabezpieczenia w wysokości 1 065 000 000,00 złotych. W ocenie Zarządu ustanowione zabezpieczenie w korespondencji z łączną kwotą zobowiązań z tytułu ww. obligacji na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania jest wystarczające, aby uznać że należność jest realizowalna.
- PBG S.A. zobowiązała się doprowadzić do dematerializacji obligacji oraz ich notowania na ASO GPW S.A. lub ASO Bondspot S.A. w ciągu 3 miesięcy od ich wyemitowania. Decyzją Zarządu Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. podjętą w dniu 9 marca 2017 roku, pierwsze notowanie obligacji PBG S.A. na okaziciela serii B, C, D, E, F, G, H oraz I w alternatywnym systemie obrotu na Catalyst odbyło się w dniu 10 marca 2017 roku.

Mając na uwadze pomyślnie zakończony proces upadłości układowej oraz realizację przez PBG S.A. założeń układu, w ocenie Zarządu przystąpienie przez Spółkę do programu obligacji zabezpieczonych zastawem rejestrowym na akcjach RAFAKO oraz hipotekach istotnie zmienia (uzupełnia) stan faktyczny w kontekście analizy oceny realizowalności tej wierzytelności w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2015 oraz 30 czerwca 2016 roku (opisanych w sprawozdaniach na te daty). Mając na uwadze aktualny stan faktyczny (z uwzględnieniem zdarzeń po dniu bilansowym opisanych powyżej) w ocenie Zarządu ryzyko związane z realizowalnością powyższego aktywa na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania jest minimalne.

43. Informacje o podmiotach powiązanych

W okresie 12 miesięcy 2016 roku oraz w okresie 12 miesięcy 2015 roku Spółka nie zawierała istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe.

Łączne kwoty transakcji z podmiotami powiązanymi za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016 roku oraz za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015 roku:

<i>Podmiot powiązany</i>	<i>Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia:</i>	<i>Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych</i>	<i>Zakupy od podmiotów powiązanych</i>	<i>Należności od podmiotów powiązanych</i>	<i>Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych</i>
Podmioty dominujący:					
PBG S.A.	2016	822	3 713	35 201*	1
	2015	138	20	36 015*	1
Jednostki z Grupy Kapitałowej PBG S.A.:					
PBG oil and gas Sp. z o.o. (dawniej HBP DROGI Sp. z o.o.)	2016	94	37 153	9	1 260
	2015	13	13 008	17	5 409
PBG Avatia Sp. z o.o.	2016	–	–	–	–
	2015	–	2 690	–	–
PBG ERIGO Sp. z o.o.	2016	14	–	7	–
	2015	3	–	3	–
PBG ERIGO PROJEKT Sp. z o.o. PLATAN HOTEL SKA	2016	74	–	8	–
	2015	13	–	16	–
Jednostki zależne:					
PGL-DOM Sp. z o.o.	2016	–	57	–	1
	2015	–	57	–	1
RAFAKO Engineering Sp. z o. o.	2016	1 018	6 638	1 046	2 176
	2015	137	1 064	1 066	1 019
RAFAKO Engineering Solution doo.	2016	–	3 189	–	2
	2015	–	737	–	123
RAFAKO Hungary Sp. z o.o.	2016	328	–	310	3
	2015	3 058	–	1 194	–
ENERGOTECHNIKA ENGINEERING Sp. z o.o.	2016	151	8 768	6	1 364
	2015	53	11 140	11	2 127
E001RK Sp. z o.o.	2016	7	240	–	25
	2015	6	326	–	25
E003B7 Sp. z o.o.	2016	1 019	7	11 109	10
	2015	335	–	5 767	–
RENG-Nano Sp. z o.o.	2016	3	–	–	–
	2015	–	–	–	–

Podmiot powiązany	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia:	Sprzedaż na rzecz podmiotów powiązanych	Zakupy od podmiotów w powiązanych	Należności od podmiotów w powiązanych	Zobowiązania wobec podmiotów powiązanych
Podmioty powiązane osobowo:					
Fundacja PBG	2016	–	439	–	–
	2015	–	399	–	113
SWGK CONSULTING Sp. z o.o.	2016	–	59	–	–
	2015	–	596	–	100
Mostostal Energomontaż Gliwice S.A.	2016	–	–	–	102
	2015	–	18	–	372
Energoprojekt Katowice	2016	–	–	–	–
	2015	–	265	–	–
BPIL Grzegorz Kiczor	2016	–	185	–	37
	2015	–	–	–	–
Dwór w Smółsku	2016	1	201	–	25
	2015	–	–	–	–
Corporate Finance & IT Sp. z o.o.	2016	251	–	27	–
	2015	–	–	–	–
FCS Business Solutions Sp. z o.o.	2016	2	–	–	–
	2015	–	–	–	–
Primesoft Sp. z o.o.	2016	–	–	–	73
	2015	–	–	–	–

* *należności od PBG S.A., które zostały opisane w nocie 42*

43.1. Jednostka dominująca Spółki

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego podmiotem dominującym RAFAKO S.A. jest spółka PBG S.A. Na dzień 31 grudnia 2016 roku PBG S.A. z siedzibą w Wysogotowie posiadała 50% i 1 akcję zwykłą Spółki (bezpośrednio posiadała 9,026% akcji, pośrednio 40,974%).

43.2. Wspólne przedsięwzięcia, w których Spółka jest współnikiem

Spółka nie prowadzi wspólnych przedsięwzięć.

43.3. Warunki transakcji z podmiotami powiązanymi

W okresie 12 miesięcy 2016 roku Spółka nie zawierała istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe. Wszelkie transakcje z podmiotami powiązanymi są przeprowadzane na warunkach stosowanych przez Spółkę w relacjach gospodarczych z podmiotami niepowiązanymi. Wynagrodzenie ustalane jest najczęściej w drodze przetargu, ustalane są standardowe warunki płatności. Podmiot powiązany musi zapewnić wykonanie usługi zgodnie z dokumentacją, udzielić gwarancji na określony czas oraz przedstawić zabezpieczenie w postaci finansowej gwarancji dobrego wykonania umowy lub weksla in blanco. Wobec podmiotów powiązanych obowiązują również standardowe kary umowne, zapisy zabezpieczające zachowanie tajemnicy, własności przemysłowej, ubezpieczenia kontraktu, działania siły wyższej i rozstrzygnięcia ewentualnych sporów.

43.4. Transakcje z udziałem innych członków Zarządu i Rady Nadzorczej

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym nie udzielono pożyczek członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki.

W okresie sprawozdawczym i porównywalnym okresie sprawozdawczym Spółka nie prowadziła żadnych transakcji z członkami Zarządu.

43.5. Akcje w posiadaniu członków organów zarządzających i nadzorujących

Ilość akcji Spółki będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących, a także ilość akcji i udziałów w jednostkach powiązanych ze Spółką, będących w posiadaniu osób zarządzających i nadzorujących, według stanu na 31 grudnia 2016 roku, przedstawia poniższa tabela:

	Nazwa spółki	Łączna liczba akcji (udziałów)	Wartość nominalna akcji (udziałów) w złotych
Osoba zarządzająca			
Edward Kasprzak	RAFAKO S.A.	2 000	4 000
Jarosław Dusiło	PBG S.A.	100	100
Tomasz Tomczak	PBG S.A.	3 250	3 250
Osoba nadzorująca			
Małgorzata Wiśniewska	PBG S.A.	3 279	3 279
Jerzy Wiśniewski	PBG S.A.	177 029 534	177 029 534

43.6. Udziały wyższej kadry kierowniczej w programie akcji pracowniczych

Spółka nie prowadzi programu akcji pracowniczych.

43.7. Wynagrodzenia wyższej kadry kierowniczej Spółki

	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2016	Okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze (wynagrodzenia i narzuty)	10 351	9 043
Nagrody jubileuszowe	31	37
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	–	19
Łączna kwota kosztów z tytułu wynagrodzenia głównej kadry kierowniczej	10 382	9 099

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku przedstawiało się następująco:

dane w tysiącach złotych

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie wypłacone w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	3 120	1 248	191
Agnieszka Wasilewska-Semail	720	288	38
Krzysztof Burek	600	240	6
Jarosław Dusito	600	240	8
Edward Kasprzak	600	240	5
Wiesław Różacki	–	–	103
Tomasz Tomczak	600	240	31
Rada Nadzorcza	1 008	–	1 344
Jerzy Wiśniewski	240	–	600
Dariusz Sarnowski	228	–	–
Piotr Wawrzynowicz	–	–	504
Małgorzata Wiśniewska	108	–	240
Przemysław Schmidt	108	–	–
Adam Szyszka	108	–	–
Dariusz Szymański	108	–	–
Krzysztof Gerula	108	–	–
Razem	4 128	1 248	1 535

Wynagrodzenie wypłacone członkom Zarządu oraz członkom Rady Nadzorczej Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku przedstawiało się następująco:

dane w tysiącach złotych

	<i>Wynagrodzenie zasadnicze</i>	<i>Wynagrodzenie wypłacone w postaci nagród</i>	<i>Wynagrodzenie z pozostałych tytułów</i>
Zarząd	3 120	1 309	674
Agnieszka Wasilewska-Semail	720	301	18
Krzysztof Burek	600	217	5
Jarosław Dusito	600	292	5
Edward Kasprzak	600	292	5
Wiesław Różacki	–	–	488
Paweł Mortas	–	–	120
Tomasz Tomczak	600	207	33
Rada Nadzorcza	1 027	–	1 318
Jerzy Wiśniewski	240	–	601
Dariusz Sarnowski	228	–	121
Piotr Wawrzynowicz	124	–	385
Małgorzata Wiśniewska	108	–	129
Edyta Senger-Kałat	50	–	–
Przemysław Schmidt	108	–	81
Adam Szyszka	108	–	1
Dariusz Szymański	58	–	–
Krzysztof Gerula	3	–	–
Razem	4 147	1 309	1 992

44. Stanowisko Zarządu odnośnie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz

Spółka nie publikowała prognoz na 2016 rok.

45. Informacja o umowie z biegłym rewidentem lub podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych za wyżej wymienione okresy

Poniższa tabela przedstawia wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych wypłacone lub należne za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku i 31 grudnia 2015 roku w podziale na rodzaje usług:

Rodzaj usługi	Rok zakończony 31 grudnia 2016	Rok zakończony 31 grudnia 2015
Obowiązkowe badanie jednostkowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego	200	200
Pozostałe usługi	–	235
Razem*	200	435

* odnosi się do Ernst & Young Audyt Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa

46. Cele i zasady zarządzania ryzykiem finansowym

Celem zarządzania ryzykiem finansowym RAFAKO S.A. jest ograniczenie zmienności generowanych przepływów pieniężnych oraz osiągnięcie wyników finansowych na podstawowej działalności biznesowej do akceptowalnego poziomu. Do głównych instrumentów finansowych z których korzystała Spółka należą: środki pieniężne, lokaty krótkoterminowe, transakcje wymiany walut, udzielone pożyczki, kredyt w rachunku bieżącym i umowy leasingu. Głównym zadaniem wspomnianych instrumentów jest wspomaganie i zabezpieczenie finansowe bieżącej działalności operacyjnej Spółki poprzez stabilizowanie i neutralizowanie ryzyk płynności finansowej, zmienności kursów walutowych i stóp procentowych, a także efektywną dystrybucję dostępnych środków finansowych. Pozostałe instrumenty finansowe – takie jak należności i zobowiązania z tytułu dostaw i usług – powstają w związku z prowadzeniem przez Spółkę bieżącej działalności biznesowej i są nieodłącznym jej elementem.

Spółka nie prowadzi obrotu instrumentami finansowymi. Wszystkie opisane w niniejszym rozdziale instrumenty mają charakter wspomagający bezpośrednie procesy biznesowe, wynikające z prowadzonej działalności podstawowej. Spółka nie dopuszcza do wykorzystania instrumentów finansowych w celach spekulacyjnych czy innych, niepowiązanych ściśle z podstawową działalnością operacyjną.

Najistotniejszym rodzajem ryzyka finansowego na jakie narażona jest Spółka jest ryzyko płynności, które zostało szeroko opisane w nocie 7.

W 2016 roku Spółka kontynuowała z PKO BP S.A. Umowę Kredytu w rachunku bieżącym na kwotę 150 milionów złotych, w związku z tym narażona jest na ryzyko stopy procentowej, które będzie miało wpływ na wysokość kosztów finansowych ponoszonych przez Spółkę w kolejnych okresach. Na stosunkowo niskim i stabilnym poziomie utrzymuje się też wartość podstawowej stopy procentowej decydującej o kosztach wykorzystania kredytu.

Dodatkowym rodzajem ryzyka finansowego na jakie była narażona Spółka w analizowanym okresie było i jest obecnie ryzyko walutowe oraz ryzyko stopy procentowej. Wielkość tych ryzyk została przedstawiona w nocie 48.1 i 46.2.

Zasady rachunkowości Spółki dotyczące instrumentów pochodnych zostały omówione w nocie 8.11.

46.1. Ryzyko stopy procentowej

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka posiadała aktywną umowę kredytową, w związku z czym ewentualne zmiany stóp procentowych stanowią ryzyko dla działalności RAFAKO S.A. Ryzyko związane ze zmianą stóp procentowych może oddziaływać na zmianę oprocentowania kredytu oraz depozytów posiadanych przez Spółkę. Wrażliwość tego rodzaju zmian wskazano w tabeli poniżej.

Ryzyko stopy procentowej – wrażliwość na zmiany

Poniższa tabela przedstawia wrażliwość wyniku finansowego brutto na racjonalnie możliwe zmiany stóp procentowych przy założeniu niezmienności innych czynników (lokaty, udzielone pożyczki, kredyt bankowy). Nie przedstawiono wpływu na kapitał własny Spółki.

Okres zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku	<i>Zwiększenie/ zmniejszenie o punkty procentowe</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>
PLN	+ 1%	368
EUR	+ 1%	675
GBP	+ 1%	–
PLN	- 1%	(368)
EUR	- 1%	(675)
GBP	- 1%	–

Okres zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	<i>Zwiększenie/ zmniejszenie o punkty procentowe</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>
PLN	+ 1%	1 792
EUR	+ 1%	568
GBP	+ 1%	14
PLN	- 1%	(1 792)
EUR	- 1%	(568)
GBP	- 1%	(14)

46.2. Ryzyko walutowe

Istotnym rodzajem ryzyka finansowego, na które narażona jest Spółka jest ryzyko walutowe, które wynika ze zmian kursu walutowego, powodujących niepewność, co do przyszłego poziomu przepływów pieniężnych denominowanych w walutach obcych. Ekspozycja na ryzyko walutowe Spółki wynika z faktu, że znaczna część jej przepływów pieniężnych jest wyrażona w walutach obcych. Zmiany kursu PLN do walut obcych, szczególnie mające miejsce w krótkim okresie czasu i występujące z dużą dynamiką, mogą mieć istotny wpływ zarówno na rentowność realizowanych kontraktów denominowanych w walutach obcych, jak i poziom różnic kursowych liczonych od pozycji aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych, a przeliczanych na PLN.

W minionym okresie ponad 22,1% zafakturowanych przychodów Spółki wyrażonych było w walutach obcych, przede wszystkim w EUR.

Strategia zarządzania ryzykiem walutowym stosowana przez Spółkę zakłada wykorzystanie w jak największym stopniu naturalnego zabezpieczenia. Spółka dąży do jak największego strukturalnego dopasowania przychodów i kosztów w tej samej walucie w ramach realizowanych kontraktów. Ekspozycja netto na ryzyko walutowe, która nie jest zabezpieczana w sposób naturalny, zabezpieczana jest w momencie zawierania transakcji w granicach od 30% do 70% szacowanej wartości ekspozycji netto, wyłącznie za pomocą zaakceptowanych typów instrumentów pochodnych. Na dzień 31 grudnia 2016 roku, Spółka nie posiada żadnych otwartych pozycji zabezpieczających.

Z uwagi na wartość przewidywanych przychodów i kosztów i bieżącą strukturę ekspozycji walutowej netto Spółka nie podjęła decyzji dotyczącej zawierania nowych transakcji walutowych na kupno lub sprzedaż walut obcych w granicach wyznaczonych przyjętą polityką zabezpieczania ryzyka walutowego. Spółka okresowo dokonuje uaktualnienia wartości swoich pozycji walutowych i na ich podstawie podejmuje decyzje co do ich ewentualnego zabezpieczania.

Poniższa tabela przedstawia wrażliwość wyniku finansowego brutto (w związku ze zmianą wartości aktywów i zobowiązań pieniężnych) na racjonalnie możliwe wahania przede wszystkim kursu EUR, GBP, CZK, TRY oraz RSD przy założeniu niezmienności innych czynników.

	<i>Wzrost/spadek kursu waluty</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy netto</i>
31 grudnia 2016 – EUR	+10%	8 673	7 025
	-10%	(8 673)	(7 025)
31 grudnia 2016 – GBP	+10%	2	2
	-10%	(2)	(2)
31 grudnia 2016 – CZK	+10%	3	2
	-10%	(3)	(2)

	<i>Wzrost/spadek kursu waluty</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy brutto</i>	<i>Wpływ na wynik finansowy netto</i>
31 grudnia 2015 – EUR	+10%	10 925	8 849
	-10%	(10 925)	(8 849)
31 grudnia 2015 – GBP	+10%	143	116
	-10%	(143)	(116)
31 grudnia 2015 – TRY	+10%	51	41
	-10%	(51)	(41)
31 grudnia 2015 – CZK	+10%	2	2
	-10%	(2)	(2)
31 grudnia 2015 – RSD	+10%	1	1
	-10%	(1)	(1)

46.3. Ryzyko cen towarów

Spółka jest narażona na ryzyko wzrostu cen, szczególnie materiałów strategicznych dla jej działalności. Na poziom tego ryzyka znacząco wpływa sytuacja na światowych rynkach cen surowców – stali, metali szlachetnych, paliw i energii powodowana zarówno wahaniami kursów walut jak i koncentracją producentów zmierzającą do prowadzenia wspólnej kontroli cen. Strategia zarządzania ryzykiem cen towarów zakłada dążenie do zawierania kontraktów z poddostawcami materiałów i usług w walucie kontraktu głównego, lokowanie dostaw materiałów po stronie klienta, jak również zawieranie umów zakupowych w cenach stałych. Spółka nie zawiera wieloletnich umów z poddostawcami, zakres dostaw i dostawcy ustalani są indywidualnie w zależności od potrzeb.

46.4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe Spółki jest ściśle związane z prowadzeniem podstawowej działalności. Wynika ono z zawartych kontraktów handlowych i związane jest z potencjalnym wystąpieniem zdarzeń, które mogą przybrać postać niewypłacalności kontrahenta, częściowej spłaty należności lub istotnego opóźnienia w spłacie należności. Udzielanie klientom, tzw. kredytu kupieckiego jest aktualnie nieodłącznym elementem prowadzenia działalności gospodarczej, jednakże Spółka podejmuje szereg działań mających na celu zminimalizowanie ryzyk związanych z podjęciem współpracy z potencjalnie nierzetelnym klientem. Wszyscy klienci, którzy pragną korzystać z kredytów kupieckich, poddawani są procedurom wstępnej weryfikacji.

Klienci, którzy w opinii Spółki, na podstawie przeprowadzonej weryfikacji, nie są wiarygodni finansowo, są zobowiązani do przedstawienia odpowiednich zabezpieczeń finansowych, które minimalizują ryzyko niewypłacalności tych firm wobec Spółki.

Należności o podwyższonym poziomie ryzyka kredytowego zostały szczegółowo opisane w notach 41 i 42.

46.5. Ryzyko związane z płynnością

Spółka jest narażona na ryzyko płynności w przypadku niedopasowania struktury terminowej przepływów pieniężnych na realizowanych kontraktach. Spółka, ustalając warunki handlowe realizowanych umów, dąży do zapewnienia w maksymalnie możliwym zakresie tzw. „samofinansowania się” realizowanych kontraktów, co przy założeniu terminowego regulowania należności istotnie ogranicza ryzyko płynności. Nominalna wartość linii kredytowych, do których ma dostęp Spółka redukuje ewentualne negatywne zdarzenia związane z opóźnieniami w terminowym regulowaniu należności. Spółka korzysta od 2013 roku z zewnętrznych źródeł finansowania działalności. Dostępne limity kredytowe w bankach były wykorzystane w istotnym stopniu i były wystarczające do obsługi operacyjnej działalności Spółki.

Kwestia płynności finansowej Spółki (kontynuacji działalności) w odniesieniu do 2016 roku została szeroko opisana w nocie 7 niniejszego sprawozdania finansowego.

Tabela poniżej przedstawia zobowiązania finansowe Spółki na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku wg daty zapadalności na podstawie przepływów umownych.

	<i>Na żądanie</i>	<i>Poniżej 3 miesięcy</i>	<i>Od 3 do 12 miesięcy</i>	<i>Od 1 roku do 5 lat</i>	<i>Powyżej 5 lat</i>	<i>Razem</i>
<i>31 grudnia 2016</i>						
Oprocentowane kredyty i pożyczki	–	–	149 112	–	–	149 112
Zobowiązania z tytułu leasingu	–	401	1 264	2 613	–	4 278
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz zobowiązania inwestycyjne	20 605	78 631	22 086	12 636	166	134 124
	20 605	79 032	172 462	15 249	166	287 514
<i>31 grudnia 2015</i>						
Oprocentowane kredyty i pożyczki	–	–	111 213	–	–	111 213
Zobowiązania z tytułu leasingu	–	314	964	3 111	–	4 389
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz zobowiązania inwestycyjne	29 437	177 237	51 887	21 988	598	281 147
	29 437	177 551	164 064	25 099	598	396 749

47. Instrumenty pochodne

Na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka nie posiadała nierozliczonych transakcji dot. pochodnych instrumentów finansowych.

48. Instrumenty finansowe

48.1. Wartość bilansowa klas i kategorii instrumentów finansowych

Wartość bilansową klas i kategorii instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku prezentują poniższe tabele.

Spółka prezentuje poszczególne kategorie i klasy instrumentów finansowych w wartości bilansowej, których wartość godziwa jest zbliżona do wartości bilansowej. Wartość księgowa jest zbliżona do godziwej z powodu relatywnie krótkiego terminu zapadalności (dla pozycji krótkoterminowych), bądź dyskontowania rozrachunków długoterminowych.

<i>Kategorie i klasy aktywów finansowych</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2016</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2015</i>
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	–	–
Instrumenty pochodne	–	–
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	209	210
Udziały i akcje długoterminowe	209	210
Pożyczki i należności	317 536	314 295
Należności z tytułu dostaw i usług	188 757	147 594
Należności z tytułu sprzedaży środków trwałych i wartości niematerialnych	185	920
Pozostałe należności	82 012	123 721
Pożyczki udzielone	458	486
Lokaty długoterminowe	–	–
Lokaty krótkoterminowe	–	–
Inne aktywa finansowe długoterminowe	34 994	35 628
Inne aktywa finansowe krótkoterminowe	11 130	5 946
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	65 882	97 109
	383 627	411 614

<i>Kategorie i klasy zobowiązań finansowych</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2016</i>	<i>Wartość bilansowa 31 grudnia 2015</i>
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–
Instrumenty pochodne	–	–
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	282 405	390 714
Kredyty i pożyczki	149 112	111 213
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług (w tym inwestycyjne)	133 293	279 501
Pozostałe zobowiązania finansowe	–	–
Zobowiązania z tytułu gwarancji, factoringu i wyłączone z zakresu MSR 39	4 278	4 389
Zobowiązania z tytułu leasingu i umów dzierżawy z opcją zakupu	4 278	4 389
	286 683	395 103

Na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku Spółka posiadała następujące instrumenty finansowe wyceniane według wartości godziwej:

<i>31 grudnia 2016 roku</i>	<i>Poziom 1</i>	<i>Poziom 2</i>	<i>Poziom 3</i>
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–	–
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	–	–	–
Instrumenty pochodne	–	–	–
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	209	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	209	–	–
Zobowiązania finansowe wycenianie w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–	–
Instrumenty pochodne	–	–	–
 <i>31 grudnia 2015 roku</i>	 <i>Poziom 1</i>	 <i>Poziom 2</i>	 <i>Poziom 3</i>
Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–	–
Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych	–	–	–
Instrumenty pochodne	–	–	–
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	210	–	–
Udziały i akcje długoterminowe	210	–	–
Zobowiązania finansowe wycenianie w wartości godziwej przez wynik finansowy	–	–	–
Instrumenty pochodne	–	–	–

48.2. Pozycje przychodów, kosztów, zysków i strat ujęte w rachunku zysków i strat w podziale na kategorie instrumentów finansowych

Okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody /(koszty) z tytułu odsetek	Zyski /(straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski /(straty) z tytułu wyceny	Zyski /(straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Dyskonto	Pozostałe	Razem
<i>Aktywa finansowe</i>									
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (długoterminowe), w tym:	DDS	–	–	–	2	–	–	–	2
- akcje i udziały	DDS	–	–	–	2	–	–	–	2
Pozostałe aktywa finansowe (długoterminowe), w tym:		–	–	154 057	–	–	(878)	–	153 179
- należności z tytułu poręczenia		–	–	–	–	–	(396)	–	(396)
- należności od jednostek powiązanych	PiN	–	–	154 057	–	–	(482)	–	153 575
Pozostałe aktywa finansowe (krótkoterminowe), w tym:		5	15	–	–	–	–	–	20
- pożyczki krótkoterminowe	PiN	5	15	–	–	–	–	–	20
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	PiN	786	1 978	(198)	–	–	161	–	2 727
- należności z tytułu dostaw i usług		4	1 410	(213)	–	–	142	–	1 343
- pozostałe należności		782	568	15	–	–	19	–	1 384
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	PiN	24	649	–	–	–	–	–	673
Razem		815	2 642	153 859	2	–	(717)	–	156 601

Okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody /(koszty) z tytułu odsetek	Zyski /(straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski /(straty) z tytułu wyceny	Zyski /(straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Dyskonto	Pozostałe	Razem
<i>Zobowiązania finansowe</i>									
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki, w tym:	PZFwgZK	(3 193)	-	-	-	-	-	(876)	(4 069)
- pożyczki oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej	PZFwgZK	(59)	-	-	-	-	-	-	(59)
- kredyty w rachunku bieżącym oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej	PZFwgZK	(3 134)	-	-	-	-	-	(876)	(4 010)
Pozostałe zobowiązania finansowe, w tym:	PZFwgZK	(204)	(4)	-	-	-	-	-	(208)
- zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	PZFwgZK	(204)	(4)	-	-	-	-	-	(208)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	PZFwgZK	(846)	(1 140)	(241)	-	-	(819)	-	(3 046)
- zobowiązania z tytułu dostaw i usług		(133)	(1 114)	-	-	-	(814)	-	(2 061)
- pozostałe zobowiązania		(713)	(26)	(241)	-	-	(5)	-	(985)
		-	-	-	-	-	-	-	-
Razem		(4 243)	(1 144)	(241)	-	-	(819)	(876)	(7 323)

Okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody /(koszty) z tytułu odsetek	Zyski /(straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski /(straty) z tytułu wyceny	Zyski /(straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Pozostałe	Razem
<i>Aktywa finansowe</i>								
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (długoterminowe), w tym:	DDS	-	-	-	(159)	-	11	(148)
- akcje i udziały	DDS	-	-	-	(159)	-	11	(148)
Pozostałe aktywa finansowe (długoterminowe), w tym:		6	2	-	1 668	-	-	1 676
- pożyczki długoterminowe	PiN	6	2	-	4	-	-	12
- należności z tytułu poręczenia		-	-	-	(837)	-	-	(837)
- należności od jednostek powiązanych	PiN	-	-	-	2 501	-	-	2 501
Pozostałe aktywa finansowe (krótkoterminowe), w tym:		-	84	-	-	-	-	84
- lokaty krótkoterminowe	PiN	-	84	-	-	-	-	84
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	PiN	4 935	29	8 658	1 363	-	-	14 985
- należności z tytułu dostaw i usług		2 562	(204)	(331)	1 389	-	-	3 416
- pozostałe należności		2 373	233	8 989	(26)	-	-	11 569
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	PiN	169	(194)	-	-	-	-	(25)
Razem		5 110	(79)	8 658	2 872	-	11	16 572

Okres 12 miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku	Kategoria zgodnie z MSR 39	Przychody /(koszty) z tytułu odsetek	Zyski /(straty) z tytułu różnic kursowych	Rozwiązanie / (utworzenie) odpisów aktualizujących	Zyski /(straty) z tytułu wyceny	Zyski /(straty) ze sprzedaży instrumentów finansowych	Pozostałe	Razem
<i>Zobowiązania finansowe</i>								
Oprocentowane kredyty bankowe i pożyczki, w tym:	PZFwgZK	(3 293)	-	-	-	-	(889)	(4 182)
- pożyczki oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej	PZFwgZK	(60)	-	-	-	-	-	(60)
- kredyty w rachunku bieżącym oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej	PZFwgZK	(3 233)	-	-	-	-	(889)	(4 122)
Pozostałe zobowiązania finansowe, w tym:	PZFwgZK	(156)	(1)	-	-	-	-	(157)
- zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	PZFwgZK	(156)	(1)	-	-	-	-	(157)
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania finansowe	PZFwgZK	(843)	354	-	(28)	-	-	(517)
- zobowiązania z tytułu dostaw i usług		(141)	377	-	(16)	-	-	220
- pozostałe zobowiązania		(702)	(23)	-	(12)	-	-	(737)
Razem		(4 292)	353	-	(28)	-	(889)	(4 856)

48.3. Ryzyko płynności

W poniższych tabelach przedstawiona została wartość bilansowa instrumentów finansowych Spółki narażonych na ryzyko stopy procentowej, w podziale na poszczególne kategorie wiekowe.

31 grudnia 2016 roku

<i>Oprocentowanie stałe</i>	<i><1 rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Lokaty długoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
Lokaty krótkoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oprocentowanie zmienne</i>							
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	65 882	–	–	–	–	–	65 882
Udzielone pożyczki	458	–	–	–	–	–	458
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	1 665	1 609	811	193	–	–	4 278
Kredyty i pożyczki otrzymane	149 112	–	–	–	–	–	149 107
	217 117	1 609	811	193	–	–	219 730

31 grudnia 2015 roku

<i>Oprocentowanie stałe</i>	<i><1 rok</i>	<i>1–2 lat</i>	<i>2-3 lat</i>	<i>3-4 lat</i>	<i>4-5 lat</i>	<i>>5 lat</i>	<i>Ogółem</i>
Lokaty długoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
Lokaty krótkoterminowe	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oprocentowanie zmienne</i>							
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	97 109	–	–	–	–	–	97 109
Udzielone pożyczki	486	–	–	–	–	–	486
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego i umów dzierżawy z opcją zakupu	1 278	1 316	1 254	489	52	–	4 389
Kredyty i pożyczki otrzymane	111 213	–	–	–	–	–	111 213
	210 086	1 316	1 254	489	52	–	213 197

Oprocentowanie instrumentów finansowych o zmiennym oprocentowaniu jest aktualizowane w okresach poniżej jednego roku. Odsetki od instrumentów finansowych o stałym oprocentowaniu są stałe przez cały okres do upływu terminu zapadalności/wymagalności tych instrumentów. Pozostałe instrumenty finansowe Spółki, które nie zostały ujęte w powyższych tabelach, nie są oprocentowane i w związku z tym nie podlegają ryzyku stopy procentowej.

49. Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie w Spółce w okresie styczeń – grudzień 2016 roku kształtowało się na poziomie 2 045 osoby.

Szczegółowy opis zmian w strukturze zatrudnienia został zaprezentowany w Sprawozdaniu z działalności Spółki RAFAKO S.A. w 2016 roku w punkcie III.4.

50. Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego

Po zakończeniu okresu sprawozdawczego nie miały miejsca żadne zdarzenia, które miałyby wpływ na wynik finansowy RAFAKO S.A.

W dniu 1 marca 2017 roku RAFAKO S.A. oraz Mostostal Warszawa S.A. (działających w ramach konsorcjum) zawarły ze spółką Tauron Wytwarzanie S.A. z siedzibą w Jaworznie aneks nr 5 do umowy z Tauron Wytwarzanie S.A. na realizację projektu Jaworzno. Na mocy podpisanego aneksu nastąpi:

1. zwiększenie ceny kontraktu głównego o kwotę 71,05 mln złotych netto, powiększoną o podatek VAT (tj. do kwoty 4 470 mln zł), wynikające z konieczności zmiany sposobu posadowienia obiektów bloku na pośrednie oraz obejmuje zlecone obecnie dodatkowo (RAFAKO S.A. oraz Mostostal Warszawa S.A.) wykonanie fundamentu pod V-tą strefę elektrofiltra (EF) i rozbudowę budynku rozdzielni EF. Dodatkowe prace pozwolą zamawiającemu przystosować w części blok do spełnienia przyszłych wymagań konkluzji BAT. Zamawiający oraz Tauron Polska Energia S.A. w toku negocjacji częściowo uznali roszczenia finansowe i terminowe RAFAKO S.A. oraz spółki zależnej E003B7 Sp. z o.o. związane z powyższymi okolicznościami i protokołami konieczności zmiany za zasadne. Roszczenia wynikające ze zmiany norm projektowych (EUROKODY) nie zostały uznane za zasadne przez zamawiającego;
2. wydłużenie terminu realizacji przedmiotu kontraktu o 8 miesięcy i 5 dni, a podpisanie Protokołu Przejęcia Bloku do Eksploatacji nastąpi w terminie najpóźniej w 67 miesięcy i 5 dni, licząc od daty zawarcia kontraktu głównego (listopad 2019 roku);
3. skwitowanie roszczeń wynikających z oceny warunków zastanych na terenie budowy oraz proces weryfikacji dokumentacji zamawiającego – wykonawca w osobie Mostostal Warszawa S.A. oświadczy, że zakończył ocenę warunków zastanych na terenie budowy oraz proces weryfikacji dokumentacji zamawiającego przekazanej wykonawcy (RAFAKO S.A. oraz Mostostal Warszawa S.A.) i że nie zgłosił i nie zgłasza dalszych roszczeń w tym zakresie;
4. zrzeczenie się pozostałych roszczeń Spółki wobec zamawiającego - strony kontraktu oświadczyły, że rozliczenia dokonane na podstawie aneksu nr 5 wyczerpują w pełni ich wzajemne roszczenia przedmiotowo związane z Protokołami Konieczności Zmiany i oświadczyły, że z żadnymi dalszymi roszczeniami z tego tytułu nie będą występować. RAFAKO S.A. oraz Mostostal Warszawa S.A. zrzekają się nieodwołalnie i bezwarunkowo wszelkich roszczeń sformułowanych w PKZ, uznając wszelkie roszczenia związane ze zmianą norm technicznych (z tzw. starych Polskich Norm na normy Eurokod), za nienależne co do zasady;
5. wydłużenie o 6 miesięcy w odniesieniu do dyspozycyjności bloku dla bezpośrednich dostaw Spółki, wydajności maksymalnej trwałej kotła, minimum technicznego bloku i zawartości wolnej wody w spalinach za IOS, poziomu drgań dla budowli oraz o 12 miesięcy w zakresie konstrukcyjno-budowlanych dostaw. Wykonawca zapewni również odpowiednie wydłużenie zabezpieczenia należytego wykonania umowy. Wydłużony Okres Gwarancji obejmuje 2 (dwu)- letni okres gwarancji jakości i rękojmi za wady (podstawowy okres gwarancji) oraz wydłużone okresy gwarancji jakości na wymienione wyżej elementy konstrukcyjno-budowlane bloku i części bloku;
6. rozszerzenie parametrów gwarantowanych typu B dla określonych części bloku.

W dniu 7 marca 2017 roku spółka RAFAKO S.A. otrzymała od QUERCUS Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A. działającego w imieniu zarządzanych przez siebie funduszy inwestycyjnych: QUERCUS Parasolowy SFIO, QUERCUS Absolutnego Zwrotu FIZ, QUERCUS Absolute Return FIZ oraz Acer Aggressive FIZ zawiadomienie o zmniejszeniu przez Fundusze wspólnie udziału w ogólnej liczbie głosów Rafako poniżej progu 5% ogólnej liczby głosów. Zejście poniżej progu 5% ogólnej liczby głosów w Spółce nastąpiło w wyniku transakcji na rynku regulowanym 6 marca 2017 roku. Przed zmianą udziału, Fundusze posiadały 4.988.086 akcji RAFAKO S.A. i tyle samo głosów na walnym zgromadzeniu Spółki, co stanowiło 5,87% kapitału zakładowego RAFAKO S.A. i tyle samo ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Na dzień 6 marca 2017 roku Fundusze posiadały 4.163.086 akcji RAFAKO S.A. i tyle samo głosów na walnym zgromadzeniu Spółki, co stanowiło 4,90% kapitału zakładowego RAFAKO S.A. i tyle samo ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Spółki.

W okresie od zakończenia okresu sprawozdawczego do dnia publikacji niniejszego sprawozdania Zarząd Spółki prowadzi negocjacje z Energa Elektrownie Ostrołęka S.A. w ramach mediacji dotyczących próby zawarcia ugody w sprawie zakończenia sporu opisanego szczegółowo w nocie 41. W ocenie Zarządu Spółki istnieje szansa na ugodowe zakończenie sporu.

Niniejsze sprawozdanie finansowe Spółki zostało zatwierdzone do publikacji w dniu 21 marca 2017 roku uchwałą Zarządu RAFAKO S.A. z dnia 21 marca 2017 roku.

Podpisy:

21 marca 2017 roku	Agnieszka Wasilewska-Semail	Prezes Zarządu
21 marca 2017 roku	Krzysztof Burek	Wiceprezes Zarządu
21 marca 2017 roku	Jarosław Dusiło	Wiceprezes Zarządu
21 marca 2017 roku	Edward Kasprzak	Wiceprezes Zarządu
21 marca 2017 roku	Tomasz Tomczak	Wiceprezes Zarządu
21 marca 2017 roku	Jolanta Markowicz	Główny Księgowy